

37358

T.C.

ANKARA UNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTUSU
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM
(GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ)
ANABİLİM DALI

SAİT FAİK ABASİYANIK
VE
Ç O Ç U K

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HÜSEYİN ÖZCAN

ANKARA-1994

37358

T.C.

ANKARA UNIVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTUSU
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM
(GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ)
ANABİLİM DALI

SAIT FAİK ABASIYANIK
VE
Ç O C U K

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HÜSEYİN ÖZCAN

DANIŞMAN: PROF. DR. CAHİT KAVCAR

ANKARA-1994

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	III
GİRİŞ.....	V
KISALTMALAR.....	IX

I. BÖLÜM

A. SAİT FAİK ABASIYANIK'IN HAYATI

1. Ailesi ve Çocukluğu	1
2. Gençliği	2
3. Eser Verme Dönemi	3
4. Fiziki ve Psikolojik Yapısı	8

B. SAİT FAİK ABASIYANIK'IN SANATI

1. Edebi Kişiliği	11
2. Sanat Anlayışı	14
3. Eserleri	17

II. BÖLÜM

A. SAİT FAİK ABASIYANIK'IN ESERLERİNDE ÇOCUK

1. Çocuk Sevgisi	18
2. Çocuk Betimlemeleri	25
3. Çocuğa Benzetmeler	34
4. Çocukluğa Özlem	40
5. Sait Faik Abasıyanık'ın Çocukluk Anıları	46
6. Kimsesiz Çocuklar	51
7. Çalışan Çocuklar	56
8. Köylü Çocuklar	63
9. Fakir Mahalle Çocukları	67
10. Kötü Yoldaki Çocuklar	71
11. Sokak Çocukları	76
12. Besleme, Evlatlık Çocuklar	82
SONUÇ	85

KAYNAKLAR

A. İncelenen Eserler	88
B. Yararlanılan Diğer Eserler	88
C. Tezler	91

ÖNSÖZ

Türk öykücülüğünde başarılı bir ismi olan Sait Fâik Abasıyanık, eserleri ve kendisi üzerinde bir çok çalışma yapılan değerli bir sanatçımızdır. Onun eserleri yerli ve yabancı bir çok araştırmacının ilgisini çekmiştir. İnsanlara karşı büyük bir sevgi besleyen Sait Fâik bir sevgi elçisidir. İnsanlar için de de en çok çocuklara karşı sevgi ve ilgi gösteren sanatçımızın bu yönünü biraz açmak istedik. Eserlerinde çocuklara çok sık yer veren Sait Fâik bir çok öykü ve şiirinde onların dünyasını yansıtmıştır. "Sait Fâik Abasıyanık ve Çocuk" adlı bu çalışmamız iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde "Sait Fâik Abasıyanık'ın Hayatı" başlığı altında onun çocukluğu, gençliği, fiziki ve psikolojik yapısı ile eser verme dönemini inceledik. "Sait Faik'in Sanatı" başlığı altında da edebi kişiliği, sanat anlayışı ve eserleri üzerinde durduk.

İkinci bölümde "Sait Fâik Abasıyanık'ın Eserlerinde Çocuk" başlığı altında çocukla ilgili bölümler oluşturduk. "Çocuk Sevgisi" adlı bölümde yazarın çocuklara karşı duyduğu sevgiyi eserlerinden örnekler vererek ortaya koymaya çalıştık. "Çocuk Betimlemeleri" bölümü de Sait Faik'in eserlerinde bulunan çocuk betimlemelerini sanatçının çocuklara yaklaşımının inceliğini ve titizliğini göstermektedir. "Çocuğa Benzetmeler" adlı bölümde sanatçının eserlerinde zaman zaman insanları anlatırken çocuklarla ilgi kurmasına değinerek çocuğa benzetmeler yapılan öykü ve şiirlerinden örnekler verdik.

"Çocukluğa Özlem" bölümünde bir çok insanda var olan sanatçılarda sıkça görülen çocukluğa özlem duygusunu ele aldık. Burada yazarın gerek kendi çocukluğuna duyduğu özlemi gerekse kahramanlarını işlerken konu ettiği çocukluğa özlemi örnekledik.

"Sait Faik'in Çocukluk Anıları" bölümünde yazarımızın bazı öykülerinde işlediği kendi çocukluk anılarını tespit edebildiğimiz ölçüde ele aldık.

"Kimsesiz Çocuklar" adlı bölümde eserlerde geçen kimsesiz çocukları, "Çalışan Çocuklar" bölümünde eserlerde işlenen çalışmak zorunda kalan çocukları, "Köylü Çocuklar" bölümünde öykülere yansıyan köy çocuklarını, "Fakir Mahalle Çocukları" bölümünde bu dünyaya ait çocukları, "Kötü Yoldaki Çocuklar" bölümünde kaderin kendilerini bu yola sürüklediği çocukları öykülere girdiği ölçüde ele aldık. "Sokak Çocukları" bölümünde yine toplumumuzun acı bir gerçeği olan sokak çocuklarını, "Besleme Evlatlık Çocuklar" bölümünde de ilgili öykülerden faydalanarak yazarın bölümle ilgili yaklaşımlarını yansıtmaya çalıştık.

Bölmülerle ilgili örnekler verirken belli bir seçme yaptık. Bölümle ilgili çıkardığımız örneklerin tümünü buraya almadık. Sait Faik'in bakış açısını en iyi yansıtacağını inandığımız örnekleri verdik.

"Sonuç" başlığı altında yapılan çalışmanın kısa bir değerlendirmesini yaptık. Kaynaklar bölümünde önce Sait Faik'in incelediğimiz eserlerini, daha sonra yararlanılan diğer eserleri verdik. Son olarak bulabildiğimiz kadar Sait Faik üstüne yapılan tezleri belirttik.

Çalışmamızda Bilgi Yayınevi'nin çıkarmış olduğu Sait Faik Abasıyanık serisini kullandık. Her sayfanın altına örnek aldığımız serinin adı ile alıntı yaptığımız kaynakların adını dipnotlarla gösterdik.

Çalışmamda metot ve inceleme konusunda ilgi ve yardımlarından dolayı değerli hocam Prof. Dr. Cahit KAVCAR'a şükranlarımı sunarım.

Ankara, 1994

Hüseyin ÖZCAN

GİRİŞ

Çocuk sosyal hayatımızın eksilmez bir parçasıdır. Toplumun en değerli varlıkları olan çocuklar katıksız sevginin, masumlüğün en güzel örneklerini oluştururlar.

Tanzimatla birlikte başlayan yeni Türk edebiyatımızda çocuk en çok işlenen temalar arasındadır. Cumhuriyet dönemi edebiyatımızda da çocuk teması başta şiirimiz ve öykümüz olmak üzere bir çok türde sıkça işlenmeye başlamıştır. (1) Bazı yazarlarca çocuk sevgisi, çocuk eğitimi ve çocuk sorunlarının ele alındığı bu dönemde çocukları, en güzel işleyen öykücülerimizden birisi şüphesiz Sait Faik Abasıyanık'tır.

"Sait Faik çocuksu düşlerin yeşil cennetlerini aramaktan usanmayan bir sanatçıdır. Çocuk için her şey yeniliktir. Sait için de her şey bir yenilik ve güzellik olarak çıkar karşınıza. Dünyaya da hep çocuk gözleriyle bakmıştır. Çocuk tiplerinde başarılı olmasının bir nedeni de bu olmak gerekir."(2)

Çocukların portrelerini çok canlı ve içten işleyen yazar onların gözlerindeki ışıltıyı, yüreklerindeki duyguyu çok iyi yakalamış ve başarılı bir söyleyişle okuyucuya duyurmuştur. Herkesin baktığı fakat göremediği yönleri ustalıklı dille getiren sanatçımızın insanı ele alış yöntemini Muzaffer Uyguner şöyle ifade etmiştir:

"Sait Faik kişilerin portrelerini tam olarak vermez. Onlardaki çarpıcı bazı yönlerine değinir. Bu değinme de çoğunlukla parça parçadır. Anlatır, anlatır da gene kişiyle ilgili bir iki söz söyler. Tıpkı portre resmi karşısında durup bir an bakan, sonra bir fırça vuruşuyla yeni bir renk katan, yeni bir çizgi ya da nokta koyan ressam gibidir. Fakat onun kişileri toplumun içinden alınan kişil

---

(1) Mustafa Özbalcı, C.Külebi'nin Şiirlerinde Kadınlar ve Çocuklar, 19 Mayıs Üniv. Eğitim Fak.Dergisi, Aralık 1992, Sayı 7, s.192

(2) Muzaffer Uyguner, Sait Faik Abasıyanık, TDK Yay., Ank. 1983, s.34-35

ve portreleri de böyle kişilerin portreleri olduğundan onları tanımakta güçlük çekmeyiz."(1)

İyi bir gözlemci olan Sait Faik, çocukların arasına karışarak onları çok iyi tanımıştır. Onların dünyasına giren yazar bundan dolayı onların dünyasını başarılı bir şekilde yansıtmıştır. Onları anlatırken çok güzel betimleyen Sait Faik, doğadaki varlıklarla çocuklar arasında başarılı bir ilgi kurmuştur. Bu betimlemeler bazen şiir yüklüdür.(2)

Doğadaki her şeyi yalın, öz, içten bir bakış tarzıyla işleyen Sait Faik, özellikle çocukları işlerken daha canlı, daha sıcak ve daha yürekten davranır.

"Sanat ölümsüzlüğe ulaşma davranışdır. Yaratma, bu işi kişinin "iş edinmesi"dir. Geriye bir "ses" iletmektir" (3) Sait Faik de yaratmayı, yazmayı iş edinmiş ender sanatçılarımızdan biridir. Yazmaya adeta tutkun olan yazar yazmayı iş edindiğini şu şekilde belirtir.:

"Yazı yazmayı iş saydığım için başka iş yapmamaya karar vermiştim. Kim ne derse desin yalnız yazıyla geçinme kararını kafamdan sökemez"(4)

Sait Faik yazmadan edemez. Bir ara yazmamaya karar veren yazar, bu tutkudan asla vazgeçemeyeceğini anlar:"Söz vermiştim kendi kendime: Yazı bile yazmayacaktım. Yazı yazmak da bir hırstan başka ne idi? Burada namuslu insanlar arasında sakın, ölümü bekleyecektim, hırs, hiddet neme gerekti? Yapamadım. Koştum tütüncüye, kalem kağıt aldım. Oturdum. Adanın تنها yollarında gezerken canım sıkılırsa küçük değnekler yontmak için cebimde taşıdığım çakımı çıkardım.

---

(1) Muzaffer Uyguner, a.g.e., s.34

(2) Muzaffer Uyguner, a.g.e., s.26

(3) Mahmut Alptekin, Bir Öykü Ustası, SFA, İnceleme, Dilek Yay.,
İst. 1976, s.66

(4) Muzaffer Uyguner, a.g.e., s.20

Kalemi yonttum. Yonttuktan sonra tuttum öptüm. Yazmasam deli olacaktım."(1)

Yazı yazmaya olan tutkunluğunu bu şekilde ifade eden Sait Faik yazmak için de sonsuz bir hürriyet istemektedir. Bu hürriyeti ifade ederken "Alabildiğine yüz verilmiş çocuk hürriyeti" şeklinde belirten yazar, "Balıkçısını Bulan Olta" öyküsünde bu durumu şöyle anlatır:

"Yazı yazmam için bana çiçek, kuş hürriyeti değil, içimdeki aşkın, deliliğin, oturmaz düşüncenin hürriyeti lazım. Küçük hürriyetler değil alabildiğine yüz verilmiş bir çocuk hürriyeti istiyordum."(2)

Çocukluğu, çocuksuluğu çok güzel ifade eden Sait Faik çocuğu temizlik, masumluk, güzellik simgesi olarak görmüş ve göstermiştir. Toplumun çıkar kavgaları arasında aradığı dünyayı çocukta bulan yazar, güzellikleri ortaya çıkarmayı hedefleyen bir sevgi kahramanıdır. Özlediği katıksız sevgiyi yalnız, çocukların temiz dünyasında bulan Sait Faik için çocuklar ilgi odağı olmuşlardır.

Halkla içiçe olan yazar hakkında, onu çok iyi tanıyan Burgaz Balıkçı Adalarında yaşayan insanlar ölümünden sonra şöyle demektedirler:

"Çocukla çocuk, büyükle büyük, balıkçıyla balıkçı olurdu, ki-birlilik etmezdi hiç, o adam bu adada, Atatürk gibi sevgi bıraktı. Ölümüne herkes ağladı adada, nasıl ağlamasın ki..."(3)

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, BE.6, Havuz Baş-Son Kuşlar, Bilgi Yay., Ank. 1990, s.171-172

(2) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.158

(3) Tanju Cılızoğlu, Ölü Sait'in Yaşayan Kişileri, On Uç Dergisi, Cilt 2, sayı 23, yıl 1957, s.18

Bir insan için öldükten sonra en çok arzulanan arkasında kalanların ondan iyi şekilde bahsetmesi. olsa gerek. Sait Faik bunu başarmıştır. Gerek kişiliği gerekse sanatı hakkında bir çok kişi onunla ilgili hep övgü dolu sözler söylemişlerdir.

İçinde büyük bir sevgi taşıyan yazarımızın sevgisi hakkında Fikret Ürgüp şöyle der:

"Aşık olmadığı zamanlar "Ben ölüyorum" derdi. Sevgisiz kalınca yalnızlığı içinde ölüm soğukluğunu hissederdi." (1) Çocukların toplumda her şeyden, herkesten fazla sevgiye ve ilgiye muhtaç olduğunu düşünen yazar, bu nedenle onlara eserlerinde sıkça yer vermiştir. Değişik çocuk tiplerini işleyen yazarın çocuklara bakışı hep aynıdır. Her çocukta yaşama sevinci bulur. Bu sevinci okuyucularına hissettirerek onlarla paylaşmayı arzu eder.

Gerçekçi bir yazar olan Sait Fâik'in gerçekçiliğini Mehmet Kaplan şöyle anlatır;

Sait Fâik hayatın ve kainatın sadece dışını değil içini de görür. Onun gerçekçiliği sığ bir gerçekçilik değil, efsaneyi, şiiri, duyguyu, sevgiyi ve hayali de içine alan, çirkinlik ile güzelliği, iyilik ile kötülüğü birarada gören, insanı ve kainatı bütünüyle kucaklayan bir gerçekçiliktir. Sait Fâik'in hikayelerini hayat gibi zengin ve karmaşık ve güzel yapan bu sevgi dolu, derin, geniş, anlayışlı ve müsamahalı bakıştır."(2)

---

(1) Fikret Ürgüp, Sait Faik'i Anış, Yeni İnsan Dergisi, Cilt 3, Sayı 5, İst. 1965, s.15.

(2) Mehmet Kaplan, Hikaye Tahlilleri, Dergah Yay., İst. 1984, s. 203

KISALTMALAR

- a.g.d. : Adı geçen dergi.
a.g.e. : Adı geçen eser.
a.g.t. : Adı geçen tez.
BE : Bütün Eserleri
B.E. : Bütün Eserleri
D. : Dergi
DTCF : Dil ve Tarih-Coğrafiya Fakültesi
s. : Sayfa
S. : Sayı
SF. : Sait Faik
SFA : Sait Faik Abasıyanık
T. : Tez
TDK : Türk Dil Kurumu
Yay. : Yayınevi

I. BÖLÜM

A. SAİT FAİK ABASIYANIK'IN HAYATI

1. Ailesi ve Çocukluğu

Türk Edebiyatının seçkin öykücüsü Sait Faik, 22 Kasım 1906'-da Adapazarı'nda doğdu. Babası Mehmet Faik Efendi kereste ve zahire üzerine iş yapan bir tüccardı. Dedesi Seyit (Sait) Ağa ve onun babası Celep Mehmet Ağa'nın, Adapazarı'nın ileri gelen ailelerinden olduğu bilinmektedir.

Sait Faik'in annesi Makbule Hanım da yine Adapazarı'nın ileri gelen ailelerinden Hacı Rıza Efendi'nin kızıdır. Aile o yıllarda "Abasızoğulları" diye bilinmektedir.

Sait Faik doğduğunda Ramazan bayramının birinci günüydü. Adını Mehmet Sait koydular. Sait dedesinin Mehmet ise babasının adıydı. Daha sonra kendisi babasının Faik adını da takarak Sait Faik adını benimsemiştir.

"Abasızoğulları" diye bilinen aile, soyadı kanunu çıktıktan sonra Sait Faik'in de isteği ile "Abasıyanık" soyadını almıştır.

Sait Faik'in ailesi o yıllarda Adapazarı'nın zengin ve ileri gelen ailelerinden birisidir. Dedesi Seyit Ağa'nın kiraathanesi o dönem aydınlarının toplanıp sohbet ettikleri, memleket meselelerini konuştukları bir yerdir. Babası Mehmet Faik Efendi de saygın dürüst ve oldukça iyi işi olan bir tüccardı. Bir ara memurluk yapmış, kurtuluş savaşı yıllarında belediye başkanlığı görevinde bulunmuştur. Bu dönemde Kuva-i Milliyecileri desteklemiş ve onlara yardımcı olmuştur.

Sait Faik'in çocukluğu Adapazarı'nda geçmiştir. Oldukça yaramaz bir çocuk olan Sait Faik, oyundan bıktığı veya arkadaşlarıyla küstüğü zaman bir kenara çekilip hayal kurmayı severdi.

Adapazarı o yıllarda küçük bir kasabadır. Toprakları oldukça verimli olan kasabanın çevresi gittikçe kalabalıklaşmıştır. Yazar o yılların küçük kasabası Adapazarı'ndan hatırladıklarını "Sarnıç" adlı öyküsünde anlatmaktadır.

Sait Faik'in doğduğu ev o zamanın bütün kasaba evleri gibi

sade görünümlü, pencerelerinde kafesleri olan, küçük bir bahçe içinde, iki katlı şirin bir evdir. Yazar çocukluğunun geçtiği bu evi, "Orman ve Ev" öyküsünde tasvir eder. Yazarın çocukluk günleri bu şirin evde Birinci Dünya Savaşının getirdiği yokluk ve sıkıntıdan uzak bir biçimde, annesinin, dedesinin ve ninesinin sıcak ilgileriyle geçer. Babası işleri dolayısıyla onunla fazla ilgilenemiyordu. Bu yüzden aralarında belli bir mesafe vardı. Babasından bir isteği olursa araya annesini koyardı.

Yaz günlerini çeşitli oyunlarla ve yaramazlıklarla, annesiyle çıktığı kır gezileriyle geçirirdi. Kışın ise kartopu oynar, evde sıcak sobanın yanında hayal kurardı.

Çocukluk günleri çabuk geçmiş, Sait'in okula gitme zamanı gelmiştir. O günlerin geleneklerine göre yapılan bir törenle okula başladı. Bu okul, evlerine yakın Kirazlı Mescit içindeki bir mahalle mektebiydi. Bir süre bu mahalle mektebinde Şeker Hoca'nın verdiği dersleri ezberlemeye çalışan Sait Faik kısa süre içinde okumayı sevmediğini belli ettirmeye başladı. Oysa babası, onu istediği gibi yetiştirmeyi, ona ticareti öğretip sonunda işleri ona bırakmayı, annesi ise oğlunu "yakışıklı bir hariciyeciyi" olarak görmeyi hayal ediyordu.

Sait'in bu okulu sevmediği anlaşılınca buradan alınarak daha modern bir eğitim yapan "Adapazarı idadisi"ne verildi. Şehrin Yunanlılar tarafından işgali üzerine Bolu'ya göçen aile şehrin düşmandan geri alınması üzerine Adapazarı'na döndü. Babası Mehmet Faik Efendi, o yıllarda belediye başkanı olduğu için Adapazarı'ndan ayrılmadı. Bir süre sonra babasının ticari işlerini Adapazarı'ndan İstanbul'a nakletmesi sonucu, Şehzadebaşı Kemerinde Kirazlı Mescit caddesinde 7 numaralı eve yerleştiler. Sait Faik İstanbul'a geldiklerinde 17 yaşında bir delikanlıdır.

2. Gençliği

Sait Faik tahsil hayatına devam etmek istemediği halde ailesinin ısrarıyla İstanbul Erkek Lisesi'ne kaydoldu. Onuncu sınıfta iken arapça öğretmeni Salih Bey'in minderine iğne koymaları için 41 arkadaşıyla birlikte Bursa Erkek Lisesi'ne sürüldü. Burada yatılı okuyacaktı. Bu Sait Faik'in hayatında ö-

nemli bir dönüm noktasıdır. Başından beri okumaktan hoşlanmayan Sait, bundan sonra da ailesinden ayrı yaşamının verdiği psikolojiyle sorumsuz, başıboş bir hayat yaşayacaktır.

1925 yılında girdiği Bursa Erkek Lisesi'nden ancak 1928 yılında mezun olabildi. Okul hayatında çalışkan ve başarılı bir öğrenci olamamış, liseyi bitirişini "heyemola" diye ifade etmiştir. İsteyerek gitmediği Bursa Erkek Lisesi öğrencilik yıllarında edebiyata karşı ilgi duymaya başlamış, daha Adapazarı'nda iken başladığı manzume yazma denemelerine burada da devam etmiştir.(1) Burada bir öğretmenin teşvik etmesiyle öykü yazmaya başlamıştır. Bir konuşmasında şöyle demektedir: "Bursa Lisesi'nin şimdi müdürü müdür yoksa, edebiyat hocası mıdır? bilmem, Mümtaz Bey bir tahrir vazifemin altına şunları yazmıştı: "Yarın bunları neşredeceksiniz, daha îtinâlı olmanız lazımdır. "Sen misin bunları yazan Mümtaz Bey? Hala îtinâsız neşre diyorum."(2)

3. Eser Verme Dönemi

Sait Faik 1928 yılında liseyi bitirip İstanbul'a dönünce Bursa'da başladığı şiir ve yazı çalışmalarını sürdürmüş ve bunları yayınlamak üzere çeşitli dergi ve gazetelere göndermeye başlamıştır. Bu arada dönemin genç hikayecilerinden Kenan Hulûsi ile tanışmıştır.

Öğretim yılı başlayınca İstanbul Üniversitesi Edebiyat bölümüne girmiş, fakat orada da aradığını bulamamıştır. Babasının isteği üzerine edebiyat fakültesinden ayrılıp, iktisat öğrenimi yapmak üzere 1931 yılında İsviçre'nin Lozan şehrine gitti. Kendisi bu ilk Avrupa yolculuğunun gezip görmek eğlenmek amacıyla yapıldığını söyler. Lozan'da onbeş gün kalan Sait Faik, burayı sevmemiş oradan Fransa'nın Grenoble şehrine geçmiştir. Grenoble Fransız Alpleri'nin eteklerinde İsere ırmağının kıyısında kurulmuş, çeşitli sanayi kuruluşları ve eğitim merkezleriyle tanınmış bir şehirdir.

(1) Fahri Taş, Sait Faik Abasıyanık, Kültür ve Turizm Bak.Yay., Ank.1988,s.4

(2) Samet Ağaoglu, Sait Faik, Varlık Dergisi, 1 Haziran 1953, Sayı 409.

Sonraları çok sevdiği bu şehirde Adapazarı, Bursa ve İstanbul'daki kadar serbest, okumadan ve öğrenmeyi hiç aklına getirmediği üç yıldan fazla yaşamıştır. Bu yılların onun sanatçı kişiliği üzerinde derin etkiler bıraktığı muhakkaktır. Tatil aylarında İstanbul'a gelen ve fırsat buldukça Paris'e geçen Sait Faik, Strassbourg, Lion ve Marsilya'ya uğrayarak, gününü gün ederek yaşamıştır. 1935 yılında bu sonu gelmez öğrenimi, uzayıp giden aylaklığı babası tarafından yeterli bulunarak geri çağrıldı. İstanbul'a Orta Avrupa üzerinden Tuna yoluyla döndü. Öykülerinin ilk başarılı örneklerini bu arada yazmaya başlamıştır. (1) Avrupa'ya okumak için değil, gezmek, eğlenmek için gittiğini söyler. (2) Sait Faik Fransa'dan döndükten sonra herhangi bir iş yapmadı. Zamanla canı sıkıldı. Bunun üzerine Halıcıoğlu Ermeni yetim Mektebi'nde Türkçe öğretmenliğine başladı.

Yazar burada da fazla kalamamıştır. Mavi dergisi, 1954 Haziran sayısında kendisiyle yapılan röportajda ayrılma sebebinin şöyle anlatır: "Bir gün öğretmenleri gelmediği için dersim olmayan sınıflardan birine yolladılar. Çocuklar hergele mi hergele. Beni ti'ye bir matrafa aldılar ki sormayın. "Susunuz" dedim olmadı. "Susun" dedim, gene olmadı. "Susun ulan eşşoğullar" dedim. Büsbütün gemi azıya aldılar. Bu sırada dışarıdan gürültüyü işiten papaz, kapıyı açarak, "Niçin çocukları susturmuorsunuz zo?" diye bana çıkışmaz mı?...Tepem attı "Ulan" dedim. "Sıkıysa sen sustur." Bu hadiseden sonra anladım ki öğretmenlik benim harcam değil.(3)

---

(1) Fahri Taş, Sait Faik Abasıyanık, Kültür ve Turizm Bak.yay., Ank.1988 s.5

(2) Sait Faik Abasıyanık, BE 10 Açık Hava Oteli-Konuşmalar Mektuplar, Bilgi Yay., Ank., 1988 s.140

(3) Sait Faik Abasıyanık a.g.e., s.161

Sait Faik öğretmenliği bıraktıktan sonra babasının ısrarı ile tanıdığı bir ortakla zahire ticaretine başladı. Fakat kendisi işlerle pek uğraşmadığı için ortağı tarafından aldatıldı. Bir türlü böyle işlere alışamıyordu. Yazı yazmaya yöneldi. Öyküler yazmaya ve Andre Gide'den çeviriler yapmaya başladı.

Fransa hatıralarından oluşan öykülerini Varlık dergisinde yayınlamaya başladı. 1936 yılında ilk öykü kitabı Semâver'i yayımladı. (1)

İlk kitabının yayımlandığı "o gün ne güzel bir gündü. Deniz serindi! Ne güler yüzlü idi sandallar, çocuklar, kadınlar."(2)

Daha sonraları da yazmaya ve yayınlamağa devam etti. Kışları Şişli'deki apartmanda oturuyorlar, yazları babasının Burgaz Adası'nda satın aldığı köşke gidiyorlardı. (3)

Artık tanınan bir yazar olan Sait Faik ne var ki gençlik yıllarından beri süregelen başıboşluktan kendini bir türlü kurtaramıyor, hayatını babasının parasını yemekle devam ettiriyordu. 1939 da ikinci kitabı olan "Sarnıç"ı yayımladı. Aynı yıl 29 Ekim 1939 da babası Mehmet Faik Bey'i kaybetti. Bir süre sonra "Şahmerdan" adlı kitabı yayımlandı. Bu kitabındaki "Çelme" adlı öyküsünden dolayı askeri mahkemeye verildi. Ankara'da yapılan duruşma sonunda beraat etti.(4)

1942 yılının Mayıs ayında "Haber" gazetesinde adliye muhabirliği yaptı. (5) 6-31 Mayıs 1942 tarihleri arasındaki muhabirlik döneminin gözlemlerini "Mahkeme Kapısı" adlı kitabında toplamıştır.(6)

1944 yılında yayımlanan "Medar-ı Maişet Motoru" adlı kitabının asılsız bir ihbar üzerine toplatılması onu iyice üzdü ve küstürdü.

---

(1) Fahri Taş, a.ge., s.6

(2) Muzaffer Uyguner, Saik Faik Abasıyanık, Varlık yay.İst. 1964, s.6

(3) Bu Köşk 11.5.1964 te "Sait Faik Abasıyanık Müzesi" haline getirildi.

(4) Fahri Taş, a.g.e. s.6

(5) Mustafa Kutlu,S.Faik'in Hikaye Dünyası,Dergah yay.İst.s.11

(6) Fahri Taş a.g.e. s.7

Annesi de artık oğlunun yazmasını istemiyordu. Ona göre bu yazıcılık işi oğlunun başına beladan başka bir şey getirmiyordu. Ardarda gelen üzücü olaylar, annesinin etkisi ve bazı eleştiriler nedeniyle yazmaya bir süre ara verdi. Ayrıca içki ve avare yaşayışı sağlığını bozmaya başlamıştı. Doktorlar siroz teşhisini koydular. Burgaz Adası'na çekildi. Herkeslerden uzak kendi bildiğince gönlünce yaşamaya başladı. Bu yalnızlık yazarı bir süre sonra bunaltmış, insanlardan uzak kalamayacağını anlamış ve tekrar o çok sevdiği insanların arasına dönmeye karar vermiştir. Yalnızlık döneminde kendini devekuşuna benzetmektedir.(1)

Böylece yazı hayatına tekrar dönen S.Faik 1948 yılında "Lüzumsuz Adam" adlı kitabını yayımladı. 1950'de "Mahalle Kahvesi" 1951'de "Kumpanya" "Havuzbaşı" ve "Havada Bulut" adlı kitaplarıyla bu verimli dönem devam etti. Bu arada sağlığı da giderek bozuluyordu. Arada sırada gelen tehlikeli krizler sonrası tedavi amacıyla 1951 yılında Paris'e gitti. Ancak burada beş gün kalabildi.

1953 yılında A.B.D deki Mark Twain Derneği modern edebiyata yaptığı hizmetlerden ötürü S.Faik'e onur üyeliği verdi. Atatürk'ten sonra ülkemizde ikinci olarak S.Faik bu ödüle layık görülmüştü. Bu ödül üzerine Yaşar Kemal'in kendisiyle Mart 1953'te Cumhuriyet Gazetesi'nde yaptığı röportajda duygularını şöyle ifade etmiştir: "Bana Mark Twain Cemiyeti fahri üyeliği verildi, dünya edebiyatına hizmet ettiğimden ötürü. Bir çokları gibi ben de şaşırımdım. Dünya edebiyatına hizmet etmediğimi söylemeye ne hacet. Bu, üyelik verilebilmesi için uydurulmuş nazik bir sebeptir sanırım."

---

(1) S.Faik Abasıyanık, Abasıyanık, BE 8 Tüneldeki Çocuk-Mahkeme kapısı, Bilgi Yay., Ank., 1986, s.80

Sait Faik, röportajı yapan Yaşar Kemal'in S.Faik'ten önceki Türk üyesinin Atatürk olduğunu hatırlatması üzerine: "Biliyorum, beni sevindiren de budur. Atatürk'ten sonra benim üye olmam, benim için ne büyük bir şereftir. Bir milletin yetiştirdiği en büyük çocuğu ile o milletin kendi halinde bir küçük hikayecisinin Amerika'daki bir cemiyette buluşmaları küçük hikayeci için ne bulunmaz şerefli bir fırsattır.(1)

S.Faik genç yaşta yakalandığı siroz hastalığından kurtulamamış olarak 10 Mayıs'ı 11 Mayıs'a bağlayan gecenin sabahında saat 2.35 te hayata gözlerini yumdu.

---

(1) Sait Faik, Bütün Eserleri 10, Açık Hava Oteli, Konuşmalar, Bilgi yay. Ank.1988, s.147

4. FİZİKİ VE PSİKOLOJİK YAPISI

Sanatçıların eserlerinde kendi hayatlarından izler bulunması doğal bir durumdur. Sanatçı bir bakıma eserlerinde kendisini anlatır. Yaşamından bazı kesitleri de eserlerinde, arasına ister istemez serpiştirir. Bu sebeple sanatçıların eserlerini iyi kavrayabilmek için öncelikle onların sosyal hayatlarını psikolojik durumlarını iyi bilmek gereklidir. Böylece eserle yazar arasında daha sağlam bir ilgi kurmuş oluruz.

Sait Faik'in lise yıllarında öğretmeni olan Hakkı Süha Gezin, onu şöyle tanıtır:

"Uzun bir boy, endamlı bir yapı, şişkin şakaklar üstünde kabarıklığı çoğalan sarı saçlar. Galiba her rastladığı berbere gittiği için, bu saçlar hiç bir zaman iyi kesilmez. Şapkasının markası ne olursa olsun, başında iyi durduğu görülmemiştir. Çıkkık elmacıklı Türkmen yüzünde açık mavi gözleri, birer hülya penceresini andırır. Akları hemen daima kanlıdır. Öyle dalgın bakarlar ki, yüzüne saptıkları vakitlerde de sizi görüp görmediklerini pek kestiremezsiniz. Geniş ağzında dudak yok, gülüş vardır. Medhe güler, iltifata güler, hiddete, siteme, tenkide güler"(1)

Zengin bir aileye mensup olmasına rağmen Sait Faik kılık kıyafetinde itinalı değildir. Sade giyinmekten hoşlanır. Lüks yerlerden kaçır. Her gün gördüğü sokaklardaki insanlar arasında yaşamayı tercih eder. Annesi onun ölümünden dört ay sonra kendisiyle yapılan röportajda onun bu özelliğine işaret eder:

"Sait tanıdığım insanların hiç birine benzemezdi. Şatafattan nefret ederdi. Dolabında altın kol düğmesinden en lüks eşyaya kadar her şeyi bulunduğu ve ailevi durumumuz iyi olduğu halde, ekseriya başına bir kasket, ayağına da bir pantolon geçirip balıkçılarla, arkadaşlarıyla veya çamlıklarda gününü gün ederdi."(2)

Kıyafetiyle bulunduğu ortama uyum sağlar. Onun en çok bulunduğu yerler herkesin gittiği kiraathaneler, balıkçı kahvehaneleri basit meyhanelerdi. Halkın içine karışır, bundan zevk alırdı.

(1) Hakkı Süha, Sait Faik, Yeni Mecmua, 2 Ağustos 1940, s.5

(2) Metin Ergin, Sait Faik'in Annesi Oğlunu Anlatıyor, Cumhuriyet 9,10 Eylül 1954, s.5

Yaşar Kemal, Sait Fâik'in portresini şu şekilde çizer:

"Akşam üstleri Tünel'den Taksim'e doğru sol kaldırımdan yürürseniz, gözünüze dalgın, siyah gözlüklü, yüzü kederli, ama müthiş kederli, -yüzündeki keder besbellidir, elle tutulacak gibi, yüzde donup kalmıştır -pantalonu ütüsüz, ağarmış saçları kabarmış bir adam çarpar. Bu adamın, bu Beyoğlu kalabalığı içinde bir hali vardır ki (daha doğrusu her hali) size bu koskocaman şehirde yalnız, yapayalnız olduğunu söyler. Bu neden böyledir? Orasını kimse de bilmez. Bazı adam vardır, insan, yüzünde sırf hınç, kin okur. Bazısında gurur, bazısında neşe, bazısında bayağılık, aşağılık... Bu adamın üstünden başından da yalnızlık akar. Bir de bu adama Kadıköy iskelesinin kanapelerinden birine oturmuş, heybeli köylüleri, çıplak ayaklı serseri çocukları, hanımefendileri seyrederken rastlarsınız. Bu adam hikayeci Sait Fâik'tir."(1)

Sait Fâik hiç kimseye inanmadığı güvenmediği için insanlarla uzun süren dostluklar kurmamış, belki de bu yüzden evlenmemiştir. Böylece "hayatta sürekli sevgisi sadece tabiata, çocuklara ve annesine karşıydı. Sürekli korkuyu da yalnız annesinden duydu. Kalan herkes ve her şey akıntılı bir nehrin birbirini kovalayan dalgalarından ibaret..."(2)

Sait Fâik'in lise yıllarında bir öğretmenin sandalyesine iğne koymak suçundaki rolü net değildir. Fakat uzun yıllar bundan dolayı suçluluk duygusuna kapılmıştır. Yıllar sonra Eyüp Sultan'da Salih Hoca'ya benzettiği yaşlı bir zâtın elini öperek af talebinde bulunur: "Bir çocukluk yaramazlığının vicdan azabı içindeyim hoca efendi. Benzettiğim kimse olmasanız da zararı yok, onun namına beni affetseniz de şu iş olup bitse"(3)

Kısaca söylemek gerekirse Sait Faik'in çocukken başından geçen olaylar ve fiziki portresi onun psikolojik yapısının karmaşık olmasında büyük rol oynamıştır. Kendisini yakın çevresinden uzak tutan sanatçı, toplumun biraz daha dışarıya ittiği sıradan insanlara yaklaşmış, onların dünyalarını paylaşarak eserlerine daha çok onlardan esinlendiği kahramanlara yer vermiştir.

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, BE 10 Açık Hava Oteli-Konuşmalar-Mektuplar, Bilgi Yay., Ank. 1988 s.146

(2) Samet Ağaoğlu, Sait Fâik, Varlık Dergisi, 1 Ağustos 1954, S.409

(3) Oğuz Ahmet Barkın, "Lüzumsuz Adamla Tekrar Buluşma" Meydan Dergisi, 15 Haziran 1965, s.15

Sait Faik'in fiziki görünüşü yaşından fazla gösteren bir yapıya sahiptir. Bunda düzensiz yaşamasının büyük rolü vardır.

Sait Faik'in psikolojik yapısına gelince, annesi onu "tanıdığım hiç bir insana benzemeyen" diye tanımlar. Arkadaşları "kendisini çok yabancı hisseder, başkalarıyla münasebete girmez" bir ruha sahip olarak tanıtır (1)

Sait Faik altı yedi yaşlarında iken annesiyle babası arasındaki geçimsizliğe şahit olmuştur. Arkasından üç buçuk yıl süren ayrılıklarında, haftada sadece bir gün annesini görebilmiştir. Diğer zamanlarda babasının yanında, daha ziyade babaanne ve dedesinin ihmamlarıyla büyümüştür. Her şeyi idrak ettiği bir çağında ve ilk öğretime başladığı zamanda meydana gelen bu ailevi problemin onu sarstığı muhakkaktır. Okulda ve derslere ilgisizlikte bu ayrılığın payı vardır. Anneden ayrı olmanın ezikliği, dedenin himayeci ve şımartıcı davranışlarıyla giderilmeye çalışılırken küçük Sait'te meydana gelen intibaksızlık , çevresiyle uyusamama ve hırçınlık ruhunun ilk tezahürleri halini alır. Bu hal onu arkadaşlarına karşı kırcı yapar. Davranışlarındaki tutarsızlık onu ani değişmelere sevk etmiş, basit sebeplerden dolayı kavga çıkarmış ve arkadaş çevresinin antipatisini toplamıştır. Onun için son derece yaramaz, haşarı, arkadaşlarıyla devamlı çatışan, bir yerde kavgacı bir ruha sahip olmuştur. Bu kavgacı ruh, arkadaşlarının kendisini "Abası-zın Mançoko" diye kızdırmalarına sebep teşkil etmiştir."(2) Sait Faik'in Sanatı ile şahsiyeti arasındaki hakkında Mehmet Kaplan şöyle der:

"Sanat ile şahsiyet arasında münasebet vardır. Sait Faik hikayelerinde yaşadıklarını ve kendisini anlatmıştır. Sait Faik'i büyük hikayeci yapan yaşantısı değil, sanat gücüdür. O yaşantılarını anlatırken hayatın güzelliğini ve manasını bulmuştur."(3)

Biz de Sait Faik'in öykülerini okudukça onu daha iyi tanıyacağımıza inanıyoruz.

(1) Fikret Ürgüp, Sait Faik'in Psikolojik Yapısı Üzerine Bir Deneme Yeditepe Dergisi, Nisan 1964, s.6

(2) İbrahim Kavaz, Sait Faik Abasıyanık, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ 1990 s.44.

(3) Mehmet Kaplan, Hikaye Tahlilleri, Dergah Yay., İst. 1984, s. 202

B. SAİT FAİK ABASIYANIK'IN SANATI

1. EDEBİ KİŞİLİĞİ

Çağdaş Türk öykücülüğünün öncülerinden olan Sait Faik Türk öykücülüğünün önde gelen isimlerindedir. Tarz ve teknik bakımından genel olarak iki öykü türü vardır. Bunlar Maupassant tarzı ve Çehov tarzıdır. Maupassant tarzında öyküler başı ve sonu belli bir olay üzerine kurulur. Öykünün sonuna kadar okuyucu ilgisi canlı tutulur. Çoğunlukla öyküler sürpriz ve çarpıcı bir şekilde sona erer. Bu tarzda Halit Ziya Uşaklıgil, Ömer Seyfettin, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Resat Nuri Güntekin ilk örnekleri vermişlerdir.

Çehov tarzına durum ve kesit öyküsü de denir. Bu tür öykülerde başı ve sonu belli olan bir olay yoktur. Olayın yerini, bir durumun bıraktığı izlenimler, çağrışımlar yorumlar alır. İlginin olaya değil olayın içindeki durumlara çekilmeye çalışılır.

İşte Sait Faik Abasıyanık'ın öyküleri bu türe girmektedir. Sait Faik'in yanında M.Şevket Esenal ve Refik Halit Karay bu tarz öyküleriyle ünlüdürler.

Sait Faik "gözlemci-gerçekçi bir bakışla yaklaştığı konularda bile kişilerin dramından çok kendi sıkıntılarından doğan dramı yansıtmıştır. Bu bir yerde Sait Faik'le kahramanlarının özdeşleşmesi demektir."(1) Sanatçıların eserlerini verirken onlara kendilerinden bir şeyler katması doğal bir şeydir. Sait Faik hemen hemen tüm öykülerine kendi yaşamından bir şeyler katmış, çoğunlukla kendi dünyasını yansıtmıştır.

Sait Faik'in kendine özgün bir dünyası vardı. İlk öykülerinde çocukluk ve gençlik yıllarına ait gözlemlerinden bahseder. Daha sonra yaşadığı şehirlerin insanlarını öykülerine konu etmiştir.

---

(1) Mustafa Kutlu, Sait Faik'in Hikaye Dünyası, Dergah yay.İst. s.13

"Sait Faik hikayeci ve romancıların İstanbul'u tükettiklerini sanıp Anadolu'ya yönedikleri bir devirde, kimselerin aklına gelip de yoklamadığı yerleri araştırdı... Ne biçim ne de dil endişelerine kapılmadan" alışılmış edebiyattan kopuyor, yazı diline geçmemiş kelimeler, deyimler, İstanbul halk şivesine dayanan canlı bir anlatma dilini yazı dili haline getiriyordu.(1)

Öykülerinde doğal ve canlı bir dil kullanan sanatçı genellikle İstanbul'daki yaşamı ele almış, bireysel ve toplumsal konuları gerçekçi bir bakış açısıyla işlemiştir.

Sait Faik öykülerinde bunun dışında "adaları, özellikle Burgaz adasını, denizi balıkçıları, sıkıntı içinde yaşayan küçük insanları anlatır. Konuya ve olaylara fazla önem vermez. Daha çok dramatik zamanları ya da anları yakalayarak şiirsel bir dille anlatmayı sever. Renkli tasvirler yapar insanları olduğu gibi yansıtmaya çalışır. İzlenimci ve gerçekçi bir yazardır!"(2)

Sait Faik yazıya geçmemiş sözcükleri, deyimleri, halk dilini sıkça kullanmıştır. Birçok kişinin gereksiz göreceği ayrıntıları, çevreyi, bir karakteri en iyi biçimde yansıtarak düşünce gerçeği imgelerle süsleyerek gözlem gücüyle birleştirmiştir.

Fethi Naci'nin S.Faik'in öykücülüğüne bakışı ise şöyledir: "Sait Faik Hikayeciliği geliştikçe, insanlara kendi gözleriyle bakmakta ustalaşıyor, toplulukları homojen bir bütün olarak değil ayrı ayrı bireyler olarak görmeye başlıyor. Çalışana, emeğiyle yaşayana duyduğu sevgi Sait Faik'te zamanla soyutlaşıyor, insan sevgisine dönüşüyor."(3)

Türk öyküsünün gelişmesinde önemli bir yeri olan Sait Faik için bazı sanatçılarımızın görüşleri şunlardır:

"Yaşamıyla, dünyaya bakışıyla yaşantıları değerlendiriş biçimiyle içinden çıktığı toplum katına karşın, halka yönelişiyle yasalar ve yasaklar karşısındaki sakinliğiyle ve korkaklığıyla, kısaca her şeyiyle kendine özgü bir toplumun kişiliğidir".(4)

(1) Tahir Alangu, Cumhuriyetten Sonra Hikaye ve Roman, Antoloji 2.cilt. İst. 1965, s.117

(2) Ahmet Köklügiller, Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar, Kaya yay, İst. 1969, s.3

(3) Fethi Naci, Bir Hikayeci:Sait Faik, Bir Romancı:Yaşar Kemal Gerçek yayınevi, İst.1990.s.14-18.

(4) Rauf Mutluay, Sait Faik'in Türk Öyküsündeki Yeri, Varlık D, 1974, 800.sayı

"Söz dizimi ve tümce yapısıyla şiirsel savrukluğu getirmiştir. Öykümüze yaşantıdaki insandaki şiiri getirmiştir."(1)

"Benim için dünya öykücülüğünün en önemli üç beş yazarından biridir."(2)

"Sait Faik kıssadan hisse çıkarmaya, ahlak dersi vermeye "öyle davranmayın, böyle davranın" demeye kalkmamış. Hikayeleri canlılığını ve tazeliğini asıl buradan alıyor. 17.yy.da La Fontaine "anlatalım ama iyi anlatalım" demişti. Sait Faik anlatışa önem verir."(3)

"Çileyi en ufak ayrıntısına kadar yaşamış gitmediği bulunmadığı yerlerdeki insan hallerini de örneklemiş Bütün bunları sıccacık bir insan sevgisi ve ancak sanata duyulabilecek derin bir saygıyla yapmıştır.(4)

"Yazı yazmayı iş sayan bir adam eskimez. Okuyucu hikaye sanatının en yakın ama en anlamlı örneklerini onda buldu."(5)

Sait Faik, Türk öykücülüğüne canlılık katarak silinmez bir iz bırakmıştır. Öykülerinde işlediği konu ve kahramanlarla evrenselliği yakalamış bir öykü yazarıdır.

"Yazar, öykülerinde ayrı bir kişilik, çok yönlülük ve yeni bir ses ortaya koymuştur. Çok canlı ve kıvrak dili, derin gözlem ve anlatım zenginliği ile göze çarpar. Hemen her öyküsünde cıvıl cıvıl bir yaşam sevgisi, insan sevgisi, doğa sevgisi tüter. Büyük bir sezgi ve gözlem gücüne sahiptir. İnsana özgü değerleri yansıtır, bu değerlerin özlemi ve arayışı ile çarpınır. Yığınlar içindeki gizli dramları bulup çıkarmada büyük ustalık gösterir.(6)

---

(1) Ceyhun Atıf Kansu, a.g.d.

(2) Oktay Akbal, a.g.d.

(3) İhsan Akay, Sait Faik'in Sanatı, Varlık, 1955, 422.sayı

(4) Fakir Baykurt, S.Faik'in Türk Öyküsündeki Yeri, Varlık, 1974, 802.sayı

(5) Doğan Hızlan, a.g.d.

(6) Cahit Kavcar, Edebiyat ve Eğitim, Ank. Üniv. Eğitim Bil.Fak. Yay., Ankara 1982, s.119

2. SANAT ANLAYIŞI

Sait Faik yaşamı boyunca inandığı doğrularla yaşamaya çalışan çağına kendini kabul ettirmiŐ değerli bir sanatçıdır.

"Sait Faik kıssadan hisse çıkarmaya, ahlak dersi vermeye "yle davranmayın, böyle davranın" demeye kalkmamıŐtır. Hikayeleri canlılığını ve tazeliğini asıl buradan alıyor. 17.yy.da La Fontaine"anlatalım ama iyi anlatalım" demişti. Sait Faik anlatışa önem verir.(1)

Kendine ait üslubuyla sade anlatımıyla öyküsüne doğayı ve doğadaki her tür varlığı konu eden Sait Faik, sanatın amacının insanlara güzellikleri göstermek, onları güzel dünyalara götürmek olduğunu savunmuŐtur.

Sait Faik "kültür, sanat ve eğitim yolu ile düşünce ve duyguda bir geliŐmenin neden mümkün olamadığına ŐaŐarken; sanatı, toplumu düzene sokacak, ılımlı, pasif, kendi inancına göre tesirli bir yol olarak göstermiŐti:"İnsanların ve onların ruhlarına hislerine ait hiçbir tekml olmayacak mıydı? O halde beyhude yere niçin Şiirler ve romanlar yazılıyordu. Edebi eserler insanı yeni ve mesut, başka iyi ve güzel bir dünyaya götürmeye, kurnaya yardım etmiyorlarsa neye yarardı?" Ama onu geri, ilkel çok defa kötü, pis bir hayat içinde yuvarlanan "kk adam"ların yaŐaıŐında gördüğü özgürlük baŐıboŐluk canlı ve Őakrak pervasızlık. (2) Bütün bunlarla arzu ettiği dünyayı kurmak istiyordu. yklerindeki kişilerin daha çok olumsuz tiplerden oluŐması onun yaŐamda daha çok bu tür kiŐilerle yüzyüze geldiğinin bir iŐareti olsa gerek.

Sait Faik 1951 yılında "Yeryüzü" dergisinin açtığı bir soruŐtırmada "sanatkarın hiç olmazsa bugünkü sanatkarın vazifesi kendi yurdunda iŐsizlikle, dilencilikle, haksızlıkla, istismarcılıkla mücadeledir."(3) diyerek sanatkara yn göstermiştir.

- (1) İhsan Akay, Sait Faik'in Sanatı, Varlık Dergisi, sayı 422, yıl 1955
- (2) Tahir Alangu Cumhuriyetten Sonra Hikaye ve Roman, Antoloji, 4.cilt İst.1965, s.125
- (3) Şükran Kurdakul, Sait Faik'in Duyarlılığı, Varlık Dergisi, sayı 920 yıl 1984

Sait Faik bir öyküsünde (1) peşin hükümlere takılı "kıymetleri ve kıymetsizlikleri yeniden gözden geçirmeye" çağırıyor.

Sait Faik kimseyi taklit etmeyen özgün bir yazardır. "Chateaubriand'ın dediği gibi; Kimseye benzemeyen yazar, kimseyi taklit etmeyen değil, kimsenin taklit edemeyeceği yazardır."(2)

"Sait Faik'e göre sanat; insanın güzeli bulma yolundaki bir çabasıdır. Sanat, güzeli bulma görevi yanında, iyiyi bulma yolunda da çaba gösterir. İnsana bağlı, insan ürünü olması nedeniyle sanat insandan sonra düşünülmalıdır. Sait Faik'in genel eğitimi sanat eserinin iyi ve güzel bir dünya kurması kurmaya yardım etmesi gerekir. Sanatçı da bu dünyayı kurmaya çalışan, kurmak için çabalayan insandır. O sanatın gerçek yaşamı yansıtması gerektiğini ve bunu yaparken de iki yüzlü olmaması zorunluluğunu belirtir. Sanatın evrenselliğine inanır. Sanatçının sömürülmesinden yakını. Sanatçıların özgün olması gerektiğine inanır."(3)

Sait Faik "Son Kuşlar ve Balıkçısını Bulan Olta" öykülerinde sanatçının özgürlüğünü örneklerken "yazı yazmam için bana çiçek, kuş hürriyeti değil, içimdeki aşkın, deliliğin, oturmaz düşüncelerin hürriyeti lazım küçük hürriyetler değil, alabildiğine yüz verilmiş çocuk hürriyeti istiyorum" demektedir.

Sanatı bir araştırma olarak gören Sait Faik bir sanatın, bir hakikat, bir bulma, bir keşif olmadığını belirtiyor.(4)

Sanatkarı eleştiren şair, sanatkarın yalnız başına bir şey yapamayacağını belirtmektedir. "Bizde sanatkar biraz da tembellidir. Devletin müdahalesi onu bu tembelliğinden çekip çıkaracağı gibi kudretinin dağılmasına yardım edecektir. Bizde muharririn yalnız başına bir şey yapacağına kâni değilim."(5)

(1) Sait Faik Abasıyanık BE 5, Kumpanya-Kayıp Aranıyor, Bilgi Ank., 1989, s.23

(2) İhsan Akay, a.g.e

(3) Muzaffer Uyguner, Sait Faik'in Sanat Görüşü, Varlık Dergisi, s.800 yıl 1974

(4) Sait Faik Abasıyanık, Bütün Eserleri 10, Açık Hava Oteli, Edebiyatta Tasviye Dosyası I, s.95

(5) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e. "Ediplerimiz Ne Düşünüyor" s.131

Bir başka ifadesinde Sait Fâik, sanatkarın cemiyetteki ham insanlarla meşgul olması gerektiğini belirterek "endişem onlara hoşça vakit geçirtmek değil, büyük kütleye hitap etmek onları olgunlaştırmaktır." (1) demektedir.

Yazarın, "sanat hayatında ne yapmak istiyor sunuz?" sorusuna verdiği cevap ise şöyledir:

"Ben kendi hesabıma edebiyatta yapmak istediğim şeyi çok düşünmüşümdür. İstediğim şey elbetteki hayattır. Binaenaleyh yaratmaktır. Realite ve hayat sürüp gidiyor. Ben seyirci halinde kalıyorum. Evvela okumak istiyorum, Proust'ı hazmetmek, Gide'i anlamak, Thomas Mann kadar doymak istiyorum. Bunları yaptıktan sonra yapmak istediğim kendi kendine yapılmış olacaktır. Evvela "individu" ünden kurtulmak, sonra müşahade etmek, önümden ölüp giden insanları bir an durdurmadan yaşatmak!..."(2) Sait Fâik Faik'in sanat anlayışını Prof Dr. Cahit Kavcar şöyle ifade eder:

"Kent gürültüsü, kenar mahalle, fabrikalar, deniz ve balıkçılar, toplumun hemen her kesiminden insanlar, değişik sorunlar üzerinde durur. Duyuş, düşünüş ve yaşayış özellikleriyle insanlar, kırlar, deniz, doğa güzellikleri ve hayvanlar, yazar için sınırsız esin kaynaklarıdır. Kalemimi sürekli olarak güzeli, güzelliklerin hakkını aramak, vermek ve göstermek uğrunda kullanmıştır. Güzel olmayan her şeye karşı tavır alır, tepki gösterir. Haksızlıklarla, çirkinliklerle, insana yakışmayan olay ve durumlarla savaşıır.

İlk bakışta çok doğalmış gibi gelen ve hemen herkesin görüp de önemsemeden geçtiği durumlar karşısında, şaşırtıcı bir duyarlılıkla derinlere inmesini bilir. Böylece insan yaşantısını zenginleştirir, çarpıcı örnekler verir. Onun öyküleri bugün de büyük bir zevkle ve ilgiyle okunduğu gibi, değerini ve güncelliğini ilerde de koruyacaktır."(3)

---

(1) Sait Fâik Abasıyanık, a.g.e., s.135

(2) Sait Fâik Abasıyanık, a.g.e., s.130

(3) Cahit Kavcar, Edebiyat ve Eğitim, Ank. Univ. Eğitim

Bil. Fak. Yay., Ank., 1982, s.119

3. ESERLERİ

Sanat hayatına şiir yazarak başlayan Sait Faik, ilk öykülerini (Beyaz Mendil, Zemberek) Bursa Lisesi'nde okurken yazmıştır. Avrupadan dönünce, çeşitli gazete ve dergilerde yayımladığı eserleriyle, öykücülüğü meslek edinmiştir. Hikaye niteliği gösteren röportajlarıyla birlikte, o alandaki çalışmalarını onbir kitapta toplamıştır. Bunların dışında bir roman, üç uzun öykü yazmış, ayrıca bir de şiir kitabı yayımlanmıştır.

Öyküleri: "Semaver" (1936) (1), "Sarnıç"(1936), "Şahmerdan" (1940), "Lüzumsuz Adam"(1940), "Mahalle Kahvesi" (1950), "Havuz Başı"(1952), "Son Kuşlar" (1952), "Alemdağda Var Bir Yılan" (1954), "Az Şekerli" (1954), "Tüneldeki Çocuk" (1955), "Mahkeme Kapısı" (1956)

Uzun öyküler: "Havada Bulut" (1951), "Kumpanya" (1951), "Kayıp Aranıyor" (1953)

Romanlar : "Medar-ı Maişet Motoru" (1944), "Birtakım İnsanlar" (1952).

Şiirler : "Şimdi Sevişme Vakti" (1953)

Derlemeler : "Balıkçının Ölümü-Yaşasın Edebiyat" (1977), "Açık Hava Oteli-Konuşmalar-Mektuplar" (1980), "Müthiş Bir Tren-Çeviriler Uyarlamalar" (1981), "Yaşamak Hırslı,G. Simenon'dan Çeviri" (1954), "Sevgiliye Mektup" (1987), "Hikayeler-Yazılar, Mektuplar-Konuşmalar" (1987) (2)

Sait Faik'in bütün eserleri Bilgi Yayınevi tarafından kitaplaştırılmıştır.

---

(1) Tarihler eserlerin ilk yayımlandığı tarihleri göstermektedir.

(2) Sait Faik, Bütün Eserleri, Bitmemiş Senfoni ve Sait Faik Kaynakçası, Bilgi Yayınevi, Kapak Arkası. Ank.1989

II. BÖLÜM

A. SAİT FAİK ABASIYANIK'IN ESERLERİNDE ÇOCUK

1. ÇOCUK SEVGİSİ

Sait Faik'in öykülerinde sevginin önemli bir yeri vardır. Çocuklara olan sevgisi ise bambaşkadır. Bir çocuk gibi çocukların içine karışan yazar, onlarla güler, oynar, onlara hediyeler alır, sevgisini bu şekilde somutlaştırırdı.

"Ormanda Uyku" öyküsünde yazar bu durumu şu şekilde ifade eder:

"... Bir çayırılıkta futbol oynayan çocuklara hakemlik yaptım. Çocuklarla beraber koşuyor, penaltı münakaşalarında hiç bir taraf tutmamak için kimsenin yüzüne bakmıyordum. Bazı çocuklar o kadar güzeldiler ki..."(1)

Aynı zamanda şair de olan Sait Faik çocuk sevgisini şiirlerinde de işlemiştir. "Ceylân-ı Bahri" adlı şiirinde çocuklara olan sevgisini şu şekilde işler:

"Nerenden geliyor bu sevinç?

Sana baktıkça çocuğum:

Maviliklerin, badem ağaçlarının, metruk havuzların kurbağa seslerinin

Güzelliğininim

İskele çımacısının altın yüreğini..."(2)

Çocukların "arzuların, hayallerin, ümitlerin, fantezilerin, olmaz güzelliklerin memleketinde yaşadıklarını"(3) söyleyen Sait Faik "Mektup" adlı öyküsünde de "beklerdik masalımıza aydan çocuklar gelecekti"(4) diyerek çocukların masumluğuna, temizliğine, vazgeçilmezliğine işaret etmektedir.

Bütün çocukların sevgiye layık olduğuna inanan yazar, insanların başkalarının çocuklarını da kendi çocukları kadar sevmesi gerektiği düşüncesini işler. "Kıskançlık" adlı öyküde bu düşüncesini ifade eder:

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, BE.1, Semaver-Sarnıç, Bilgi Yayınevi, Ankara 1990, s.171-172.

(2) Sait Faik Abasıyanık, BE.13, Şimdi Sevişme Vakti, Şiirler, Bilgi Yayınevi, Ankara 1986, s.18

(3) Sait Faik Abasıyanık, BE.8, Tüneldeki Çocuk-Mahkeme Kapısı, Bilgi Yayınevi, Ankara 1990, s.160

(4) Sait Faik Abasıyanık, Havuz Başı-Son Kuşlar, Bilgi Yayınevi, Ankara 1990, s.77

"Başkalarının çocuklarını sevmesini bildikten sonra kendi çocuğum olsun diye heveslenmekliğin budalalığından geliyor."(1)

"Kriz" adlı öyküsünde Necmi adlı öykü kahramanının ağzından Sait Faik'in kendisi konuşmaktadır. Burada tarihçi, münekki ve şairden oluşan arkadaşlarına bir soru sorar:

"-Luvr yanmak üzere... Halk kapıları sarmış. Heyecan içindedir. Birden siyah şapkalı ve lâvalyer kravatlı adamlar: "Jokond'u, Jokond'u!" diye bağırişıyorlar. Bir genç adam, alevler içine kendini atıyor. Jokond'un bulunduğu salona giriyor. Fakat tam orada bir küçük zenci çocuğu görüyor. Gözleri dehşetten büyümüştür. Gelen adama kollarını uzatıyor. Jokond bir on adım ötededir. Düşünmeye zaman yoktur. Ya çocuk ya Jokond kurtarılmalıdır. Siz olsanız hangisini kurtarırdınız?..."

İki şairden birisi, hiç düşünmeden:

— Jokond'u... Bundan tabii ne olabilir. İnsaniyetin en büyük eseri Jokond veyahut bir heykel... Bir Musa heykeli...

İkinci şair:

- Jokond'u kurtarmak demek Leonar dö Vinci'yi kurtarmak demektir. Jokond'la bir Arap çocuğu karşısında değil, Leonar dö Vinci ile bir çocuk karşısındayız. Sual böyle sorulmalıdır. Böyle sorulunca da tabiatıyla Leonar dö Vinci kurtarılır.

Münekkit:

- Ben insanı kurtarıyorum, diyor.

Necmi hiç sevmediği bu adamı birdenbire sevmiştir.

- Niçin? diye soruyor.

- Çünkü insanı kurtarırsak, o insanın bizzat kendisinden veya neslinden bir çok şeyler bekliyoruz demektir. Yarın bu çocuğun çocuklarının değil bir, binbir Jokond yapmayacakları ne malun?...

Şairler ikisi birden:

- İstikbâli bilemeyiz ki... Belki de katiller, hırsızlar gelecektir bu çocuğun neslinden.

Tarihçi arkadaş gözlüklerinin camlarını silerek:

- Çocuğu kurtarıyorum, diyor, sadece insan olduğu için...(2)

(1) Sait Faik Abasıyanık, BE.1, Semaver-Sarıncı, Bilgi Yayınevi, Ankara 1990, s.45

(2) Sait Faik Abasıyanık, BE.5, Kumpanya-Kayıp Aranıyor, Bilgi Yayınevi, s.87-88

"Kriz" adlı bir bölümünü yukarıya aldığımız öyküde görüldüğü gibi çocuğu kurtarmayı tercih eden iki kişi bulunmaktadır. Bunlardan tarihçinin tercihi ve tercih sebebi Sait Faik'in arzu ettiği davranıştır.

1960 yılında Son Havadis gazetesinde "İnsanın Değeri" adlı bir yazısında Mehmet Seyda yukarıdaki olaya işaret ederek "Hikaye kahramanı hiç bocalamadan çocuğu kurtarır. Çünkü onun geleceğinden daha belki yığınla Mona Lisa yaratıcısı türeyecektir. "Her şey insan için"dir. İnsan bütün değerlerin bütün güzelliklerin tek değişmeyen yaratıcısıdır çünkü."(1) demektedir.

Fethi Naci Mehmet; Seyda'nın bu fikrine karşı çıkararak "Dost" dergisinde bu konuya açıklık getirerek şöyle der:

"O çocuğun geleceğinden tek yaratıcı çıkmasa ne olacak, kurtarılmayacak mı? Benim bildiğim benim sevdiğim Sait Faik böyle şarta bağlı olarak insan kurtarmaz, o çocuğu kurtarır, çünkü insandır, yaratıcı olmuş, olmamış önemli değildir.(2)

Görüldüğü gibi, Fethi Naci de Sait Faik'in çocukları hiç bir şarta bağlı olmadan sevdiğini belirtmektedir. Sait Faik'te bütün insanlara karşılıksız sevgi ve bakış vardır. Çocuklar da sadece çocuk olmalarında dolayı her şeye layıktırlar. Onlara büyük bir sevgiyle bağlanan yazar, onlardan ayrıldığında hüzünlenmektedir. "Bir Vapur" adlı öyküsünde küçük bir çocukla kurduğu arkadaşlığı ve ondan ayrıldığı zamandaki üzüntüsünü şöyle ifade etmektedir.

"...Marsilya limanında kalkıp Pire'ye gelinceye kadar geçen beş gün zarfında tam bir arkadaşlıkla bağlandığım küçük bir çocuğu beş gün sonra elem ve hüzünle terkettim. Beş günde, iptidai tahsilini beraber yapmışız gibi, binbir çocukça hatıra ile ayrıldım."(3)

Evliliği yalnız çocuk sahibi olmak için gerekli gören Sait Faik "Fitnat'ın Ayrılık Hikayesi" adlı öyküsünde de bu duruma değinmektedir. Bu öyküde yazarın çocuk istemesinin yanısıra çocuğu olduğu zaman ona nasıl davranacağı, ne şekilde eğiteceğine dair izler bulunmaktadır:

---

(1) Mehmet Seyda, Son Havadis Gazetesi, İnsanın Değeri, İstanbul 4.12.1960

(2) Fethi Naci, Dost Dergisi, Sayı:41, cilt 7, Şubat 1961, s.51

(3) Sait Faik Abasıyanık, BE.1, Semaver-Sarnıç, Bilgi Yayınevi, Ankara 1987, s.17

"Ve gözümde, hayalimde, istikbalimde bir tek şey görerek evlendim: Bu da bir çocuktur. Kız olmasını daha çok istiyordum. Çünkü istediğim gibi terbiye edebilecek, fakat erkek olmasını da istemiyordum değilim. Bütün ümitsizliğime rağmen onu da bütün kayıtlardan uzak, hatta ne diyeyim, ona daha en genç yaşında en büyük hürriyeti vererek benimle istediği şekilde istediği hal ve tavırla her şeyi açıkça konuşabilecek bir küçük erkek yapacaktım."(1)

Yazar, "Son Kuşlar" adlı öyküsünde de dünyanın değiştiğini, doğanın tahrip edildiğini bu durumun da en çok çocuklar için kötü olacağını öykünün sonunda şu şekilde ifade eder:

"Dünya değişiyor dostlarım. Günün birinde gökyüzünde, güz mevsiminde artık esmer lekeler göremeyeceksiniz. Günün birinde yol kenarlarında, toprak anamızın koyu yeşil saçlarını da göremeyeceksiniz. Bizim için değil ama çocuklar sizin için kötü olacak. Biz kuşları, yeşillikleri çok gördük. Sizin için kötü olacak. Benden hikâyesi."(2)

Görüldüğü gibi Sait Faik, daha o yıllardan çevrenin insan tarafından bilinçsizce tahrip edilmesine dikkat çekmiştir. Bu durumun da en çok çocuklar için kötü olacağını ifade ederek, kendinden çok çocukları düşündüğünü bir kez daha göstermiştir.

Yazar "Marikula Doğur" adlı şiirinde de Marikula'nın çok doğurmasını isteyerek şöyle seslenir:

"Doldursun bütün bu sahili Marikula
Çıplak dizlerinde ağları ördüğü zaman
Birdenbire sancılanarak yapacağın çocuklar.
Vapurlara seslenecekler Marikula:
- Hey kaptan dur!
- Marikula doğur!
Her dokuz ay on günde ikizlerini
Sandallar boş bekliyor
Balık yalnız tutulmuyor Marikula,
Bacakları çevik çocuklarım sendedir:
Doğur Marikula doğur!"(3)

(1) Sait Faik Abasıyanık, BE.14,Sevgiliye Mektup, Bilgi Yayınevi Ankara 1987, s.17

(2) Sait Faik Abasıyanık, BE.6,Havuz Başı-Son Kuşlar, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1990,s.121

(3) Sait Faik Abasıyanık, BE.13 Şimdi Sevişme Vakti, Bilgi Yayınevi Ankara 1986, s.51

Samet Ağaoğlu, Sait Faik'in çocuk sevgisi hakkında şöyle demektedir:

"Sait Faik çocukları seviyordu. Onun bu hisleri çocuklarda müşahade ettiği sâfiyetten doğmuştur." (1) Bu sevginin sebebini Sait Faik şöyle açıklamıştır: "İnsanlar büyüdükleri zaman iğrenç oluyorlar. Ruh ve beden sâfiyetini yalnız çocuklarda buluyorum. Hele erkek çocuğun mütemadiyen arayan, her şeyi merak eden ayna gibi pırıl pırıl zekâsı bana tarif edemediğim, hiç bir zaman tarif edemeyeceğim bir sevinç veriyor"(2)

Sait Faik "Uçurtmalar" adlı öyküde çocukların oyunlarını seyrederken onlara yakın olma arzusunu duyar. Yazar bu arzusunu:

"Ben bir kuş olsaydım taşlar gibi şeker, uçurtma sahiplerinin göğüslerine girer, oradan seyrederdim" cümlesiyle ifade eder. "Yağma" da ise anlatıcı uçurtması yağmalanan çocuğun içine "ok gibi dokunan acıyı" kendisi de duymuştur. Böylece yazar olay örgüsünü kuran anlatıcıları vasıtasıyla çocuk sevgisinin ilk örneklerini ortaya koymuştur.

"Salıncakçı" da ise bayram günlerinde çocukları sevindirmek isteyen salıncakçının bu hareketlerinin güzelliğiyle, ona mani olan belediye reisinin yanlış davranışı cantraste metoduyla biraraya getirilmiş, olay çocuklar açısından ele alınmıştır.(3)

Sait Faik "Tüneldeki Çocuk" adlı öyküsünde tünele binen çocuğun sevincini farkeder ve bu sevinci onunla paylaşır. Yazar çocuğa duyduğu sevgiyi ve toplumun duyarsızlığını anlatmak için şöyle der,

"Eğer bugün biz tünel kayışı yapamıyorsak, bunun en büyük sebebi tünele binen ve sevinen çocuğu sevmememizdir.(4)

---

(1) Samet Ağaoğlu, Sait Faik, Varlık Dergisi, 1 Ağustos 1954, S.409 s.6

(2) Samet Ağaoğlu, a.g.d.

(3) İbrahim Kavaz, Sait Faik Abasıyanık, Yayımlanmamış Doktora Tezi Fırat Üniversitesi Elazığ 1990, s.113

(4) Sait Faik Abasıyanık, Bütün Eserleri 8, Tüneldeki Çocuk-Mahkeme Kapısı Bilgi Yay., Ank., 1990, s.12

Sait Faik'in öykülerinde çocukların hemen hemen hepsi fakir, kimsesiz, sokakta, yatacak yerleri bulunmadığı için parkta, bir kahvehanenin köşesinde veya bir sandalda uyumaya mecbur kalmış kimseler olarak karşımıza çıkarlar... Sait Faik'te çocuk sevgisinin erken başlamış bir duygu olduğunu söyleyebiliriz. İlk hikayelerinden itibaren çocuklara karşı alakasını gözlemleriyle ortaya koymuştur. Zaman içerisinde ondaki bu duygu daha belirgin hale gelmiş, genelden özele doğru bir yönelme çizgisi takip etmiştir. Netice itibariyle başlangıçta var olan tabii sevgi onun hikayelerinde mecrasın'da bulan bir nehir gibi belli çocuklar üzerinde yoğunlaşmıştır. Her gördüğü yerde onlara dikkat etmiş, duyduğu sevgiyi, kahramanları vasıtasıyla okuyucuya ulaştırmıştır.(1)

Olaylara hep sevgi ile yaklaşan Sait Fâik doğa da bulunan canlı ve cansız her şeyi sevmiştir. Onun sevgisi için Prof.Dr. Cahit Kavcar şöyle der:

"Sanatçının yüreğinde sevgi vardır. Onun iç dünyası, yüreği yumuşaktır. Varlıkların hele de canlı varlıkların yaşamasını ister. İnsanların mutlu olmasını ister. Sanatçı güzel ya da çirkin demeden canlı varlıklara sevecenlikle bakar."(2)

Sevgisini daha çok çocuklar üzerinde yoğunlaştıran Sait Fâik bir çok öyküsünde bu doyumsuz ve katıksız sevgiyi işlemiştir.

Sait Faik bir sevgi elçisidir.Yaşamaktan mutluluk duyan sanatçı çevresindeki her şeye karşı sevgi ile bakmaktadır. Bu sev-giden en çok çocuklar nasiplerini almaktadırlar. Gülen, sevinen bir çocukla beraber sevinen yazar, yine bir çocuğun üzülmesiyle hüzünlenir.Bazen çocukla çocuk olur, aralarına karışır.Çocuklarla arkadaşlıklar kurar, oyunlar oynar. Çocuklar onun en samimi dostlarıdır.Çocuklara karşı son derece hoşgörülü olan Sait Faik, onların bir suç işlemesi karşısında tepki göstermez,çocukluklarına verir.

---

(1) İbrahim Kavaz, a.g.e.,s.115-116

(2) Cahit Kavcar, Edebiyat ve Eğitim, Ank., Üniv. Eğitim Bil.Fak. Yay., Ank., 1982, s.121

Sait Faik "16,15" adlı öyküsünde de yaşamak istediği dünyada çocukların oynaması, koşması gerektiğini söyleyerek, bunun aksi bir dünyada yaşamak istemediğini belirtmektedir.(1)

Görüldüğü gibi Sait Faik'in öykülerinde yoğun bir çocuk sevgisi gözlenmektedir. O her çocuğu ayrı bir sevinç kaynağı olarak görmektedir.

"Neremden geliyor bu sevinç

Sana baktıkça çocuğum" diyen yazar bir çok öykülerinde bu sevgiyi, bu sevinci işlemiştir.

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, BE.14, Sevgiliye Mektup, Bilgi Yay., Ankara 1987 s.41.

2. ÇOCUK BETİMLEMELERİ

Türk Edebiyatında modern hikaye denilince Sait Faik, Sait Faik denilince canlı ve orijinal betimlemeler aklımıza gelmektedir. Yazar yaşadığı her yerin her zamanın zihninde kopyasını yapmış, hayatın hiç bir anını, hiç bir yönünü ihmal etmemiştir. Yapılan tasvirlerin renkli ve canlı oluşlarına bakıp, bir değerlendirmeye tabi tuttuğumuzda rasgele yapılmadıklarını aksine uzun değerlendirmelerden sonra ve süzgeçten geçirilerek yapıldığını anlarız. Belki de Sait Faik Türk Edebiyatında edindiği dev ismi bu betimlemelerine borçludur. Bütün hikayelerinde bu zengin betimleme armonisi okuyucuyu, büyük bir ustalıkla olayların ortasına, kahramanların dünyasına sokuverir. Okuyucu mekanın ve zamanın ortasında, şahısların yanında her şeyi bütün detaylarıyla sanki seyrederek gibi olur.

Yazarın iç dünyasında hiç bir zaman büyümemiş, dünyaya temiz, safi hislerle bakan çocuk bir yön vardır. Bu çocuksu yön hikayelerde binbir kılığa girmiş, çocukların mutluluklarını, hüznelerini, hayattaki zorluklarını yaşamıştır. Onların oyunlarında oyun arkadaşı olmuştur. Bazen bu çocuk kimsesiz olur, bazen sıska ve zayıf, bazen de sarışın v.s. Görüldüğü gibi hayatın temiz, günahsız yönünü temsil eden çocuklar Sait Faik'in dünyasında çok geniş bir yere sahiptir. Çocuk sevgisi yazarda en üst seviyeye ulaşır. Hikayelerindeki çocuk betimlemelerini inceleyelim ve bu betimlemeleri bir değerlendirmeye tabi tutalım.

Hayat bazı insanlara hiç de güleryüz göstermez. Bu insanlar binbir zorluk ve mücadeleyle hayatın çetinliklerine karşı göğsü gererler. Böyle ailenin "Ayakları çıplak, ceketsiz, saçları karmakarışık"(1) çocukları vardır.

---

(1) Sait Faik Abasıyanık BE 8, Tüneldeki Çocuk-Mahkeme Kapısı. Bilgi Yayınevi Ankara 1989 Sayfa. 159

Bu çocukların üstünde yamalı bir gömlek vardır. Pantolonlarının bir tanesinin yarısı bir başka ve koyu renkli bir pantolondan eklenmiş dikişleri pek genişlediği için paçaları geniş durur. Bu çocuklar pejmürde halleriyle bazen hırsızlık yaparken yakalanırlar.

Herşeye rağmen çocuklar güzeldir. Çocuklar arzuların, hayallerin, fantazilerin, olmaz güzelliklerin memleketinde yaşar.(1) Bütün güzellikler onlarla beraberdir. Çocuklar çirkinliklerin içinde bile güzelle beraber yaşarlar. Kimse bu güzelliği söküp atamaz.

Zaman geçer, her şey değişir, değişmeye mahkum olur. Seneler eşyaları hatta insanları eskitirler. Hiç kimse bunun karşısına geçemez. Ama değişen şeyler içinde değişmeyen şeyler de vardır, çocukların oyunları. Mahallelerde aynı sarışın esmer çocuklar hiç büyümeden aynı servi ağaçlarına tırmanmaya çalışırlar, aynı ölülerin taşları arkasında saklambaç oynarlar. İnsan böyle bir tablo karşısında herşeyin bir saniyede durduğunu zanneder. (2)

Sağ elinin parmaklarını bükerek kulak memesinin altına koymuş ağzı açık bir minik çocuğu düşünün. Bu bembeyaz elleriyle sanki herşeye meydan okumaktadır. Büyüklerin hareketlerine bir anlam vermek için küçük akılla düşünür gibidir. Yazar çocukları bütün olarak ele aldığı gibi, parça ve ayrıntı olarak da değerlendirmesini yapar. Betimlemelerinde çocuk uzuvlarını belli unsurlara benzetir. Örneğin çocuk bacaklarını birçok şeylere benzetir. "Ormanda Uyku" adlı öyküsünde yazar şöyle der: "Tenha köyün sokaklarında, lengerler içinde balık götüren ateş bacaklı çocuklara baktım. Kalem gibi baldırlı kavruk çocuklara para verdim. (3)

-
- (1) Sait Faik Abasıyanık BE 1, Semaver-Sarnıç, Bilgi Yayınevi Ankara 1989, Sayfa.119
- (2) Sait Faik Abasıyanık BE 8, Tüneldeki Çocuk, Bilgi Yayınevi Ankara 1989, Sayfa.10
- (3) Sait Faik Abasıyanık BE 1, Semaver-Sarnıç, Bilgi Yayınevi Ankara 1989, Sayfa.171

Bir başka öyküsünde çocukları çevik bacaklı ve yanmış çorapsız bacaklı olarak görür. "Birden gazeteci çocuklar sokak aralarından kıpkırmızı ter içinde fırlayacaklar. Çevik bacakları ile çağrıldıkları zaman bile durmadan, tâ uzaklarda kendilerini dört gözle bekleyen havadis meraklıları varmış da bir gazeteye bin papel vereceklermiş gibi koştuklarını göreceğiz."

"...Küçük şapkacı kızlar, yanmış çorapsız bacaklarında çevik adaleler, esmer çukurlarla rüzgara karşı fistanlarını tuta tuta koşacaklar."(1)

Yazar "Havada Bulut" öyküsünde de çocukları afacan bacaklı görür. (2)

Çevik bacaklı çocuklara şiirlerinde de yer vermiştir. "Marikula Doğur" adlı şiirinde şöyle demektedir.

"... Bacakları çevik çocuklarım sendedir.

Doğur Marikula doğur!..."(3)

Bazen de betimlemelerinde şiirsel bir hava eser. Çocuğu ruhunda yaşar. "Kendi Kendime" adlı öyküde buna benzer bir betimleme vardır. "Denizin yüzünde kulaç atan ince yüzlü çocuklar bulunurdu."(4)

Bir başka yerde: "Birer küçük lokomotif gibi tüten ıslak çocuklara çemberlerini göstermeyen" (5) der.

Çocukların çehreleri gözümüzün önünden teker teker geçer. Hayalimizde yüzleri, gözleri, şekilleri birbirinden farklı, onlarca çocuk arka arkaya geçer. Yazar sevdiği bu tabloları, seçilmiş orjinal betimlemelerde kendi dünyasındaki çocuklarla okuyucusunu teker teker tanıştırır. Bu çocukların hiçbiri okuyucu için yabancı değildirler. Afacanlıklarına, serseriliklerine, hatta hırsızlıklarına bile kızmak istesek de kızamayız. Çünkü bunlar yüzlerinin, ruhlarının bütün güzellikleriyle çocukturlar. Yaptıkları herşey bir sebebe bağlıdır, boşu boşuna değildir. Yazar şu betimlemesiyle gözümüzün önüne hatları kesin net bir çocuk yüzünü getirir. Başka türlü hayal etmemiz mümkün değildir. Önümüze şimşek gibi inen bu çocuk yüzünü başka türlü düşünmemize artık imkan kalmamıştır.

---

(1) Sait Faik Abasıyanık BE 4, Mahalle Kahvesi-Havada Bulut, Bilgi Yayınevi Ankara 1989, Sayfa.72

(2) Sait Faik Abasıyanık a.g.e Sayfa.150

(3) Sait Faik Abasıyanık BE 13, Şimdi Sevişme Vakti, Bilgi Yayınevi Ankara 1989, Sayfa.51

(4) Sait Faik Abasıyanık BE 6, Havuzbaşı-Son Kuşlar, Bilgi Yayınevi Ankara 1989, Sayfa.138

(5) Sait Faik Abasıyanık BE 13, a.ge. s.62

Sait Fâik bir çok öyküsünde işlediği çocukları en ince ayrıntılarına kadar betimler. Çocukları betimlerken güzel benzetmeler kuran yazarımız çoğunlukla çocukların güzel yönlerini, güzelliklerini betimler.

Sait Fâik'in betimlediği çocukların hemen hemen hepsi erkek çocuklardır. Bunların çoğunda ortak olan bazı temel özellikler vardır. Betimlenen çocuklar genellikle çevik bacaklı, mavi gözlü, çıplak ayaklı, ince yüzlü güzel çocuklardır.

İnsanları çok seven, "Bir insanı sevmekle başlar herşey" diyen Sait Fâik, insanlar içinde de en çok çocukları sevmekte ve istemektedir:

"İçim kalabalık çekiyor, insanlar çekiyor. Çocuklar istiyorum, haşarı, sarışın, esmer, edepsiz..."(1)

Yazar çocukların gözlerini hayat dolu olarak betimler.(2) Çocuklarda bulunan güzellikleri bir bir keşfeden Sait Fâik onları en ince ayrıntılarına kadar betimler:

"...Çocuklar odada toplanmışlardı... Çocuklar iki dizlerinin üstüne yere yatmışlar, çenelerini ellerine koymuşlardı. Bir küçük kız yüzükoyun uzanmıştı, bu kızın ne güzel saçları vardı. Düz burnlu, incecik uzun kaşlı çekik badem gözlü bir oğlan çocuğu dadının karşısına bağdaş kurmuş, bıçak gibi keskin bir ağızla dadının ağzını açmasını bekliyordu." (3)

Çocukları kokularından tanıyan Sait Fâik bu kokuyu bir çok koldan güzel bulmaktadır:

"Burnuma yıldızlardan, çamurdan, tohumdan, yosundan, denizden albümin ve asit parçalarından güzel diyebileceğim bir koku; taze balıkların taze kokusu, daha meme emmemiş, yıkanmamış çocuk kokusu, bir genç saç kokusu geliyor."(4)

---

(1) Sait Fâik Abasıyanık, BE 6 Havuz Başı-Son Kuşlar Bilgi Yay., Ank., 1990 s.190

(2) Sait Faik Abasıyanık, BE 5 Kumpanya-Kayıp Aranıyor, Bilgi Yay., Ank., 1989 s.80

(3) Sait Fâik Abasıyanık, a.g.e., s.60

(4) Sait Faik Abasıyanık, BE 6 a.g.e., s.22

Aynı şekilde "Menekşeli Vadi" adlı öyküsünde de yazar çocuk kokusu hisseder:

"Odanın içinde keskin bir çocuk kokusu ile ıhlamur çiçeği kokusu vardı"(1)

Çocukları uzun uzun gözlemleyen yazar onların arasına karışır, onlarla dost olur, acılarını ve sevinçlerini paylaşır:

"Tenha köyün sokaklarında lengerler içinde balık götüren ateş bacaklı çocuklara baktım. Kalem gibi baldırlı kavruk çocuklara para verdim."(2)

Sait Fâik'in öykülerinde çocuklar bir ressamın tablosundaki gibi rengarenk ve canlıdırlar:

"Seneler böyle geçtiği halde aynı sarışın, esmer, ayakları çıplak çocuklar hiç büyümeden aynı servi ağaçlarına tırmanmaya çalışıyorlar, aynı ölümlerin taşları arkasında saklambaç oynuyorlardı."(3)

"Beyaz pantolon" adlı öyküsünde yazar çocukları şu şekilde betimler:

"... Oraya gidenlerin peşine sivri ve sümüklü burunlu, kalem bacaklı çocuklar takılır."(4)

Yazarın işlediği çocuklar genellikle zayıftır:

"Belki o da zayıf, nahif bir çocuktur"(5) "Çıplak bacaklı sıska çocuklar...(5), "Bu sonuncusu on altı yaşlarında çelimsiz, zayıf, halsiz bir çocuk"(7)

Zayıf olan çocukların bir başka vurgulanan özelliği de çıplak ayaklı oluşlarıdır:

"Ayakları çıplak, ceketsiz, saçları karmakarışık iki çocuk"(8)

---

(1) Sait Fâik Abasıyanık, BE 2 Şahmerdan-Lüzumsuz Adam, Bilgi Yay., Ank., 1989 s.148

(2) Sait Faik Abasıyanık, BE 1 Semaver-Sarnıç, Bilgi Yay., Ank., 1990 s.171

(3) Sait Fâik Abasıyanık, a.g.e., s.119

(4) Sait Faik Abasıyanık, BE 2 Şahmerdan-Lüzumsuz Adam, Bilgi Yay. Ank., 1989 s.100

(5) Sait Fâik Abasıyanık, BE 8 Tüneldeki Çocuk-Mahkeme Kapısı, Bilgi Yay., Ank., 1990 s.144

(6) Sait Fâik Abasıyanık, a.g.e., s,9

(7) Sait Fâik Abasıyanık, a.g.e., s.142

(8) Sait Fâik Abasıyanık, a.g.e., s.159

"Bir Vapur" adlı öyküde de aynı özellik betimlenir:

"Çıplak ayaklı bir küçük serserinin yanındaydım."(1)

"Kaşıkadasında" adlı öyküde de canlı ve renkli bir çocuk betimlemesi görebiliriz:

"...Kafasında otlardan bir çelenk yapmıştı. Çıplak ayakları, yanık göğsü, mavi gözleri, incecik yüzü ve çizgili mintanıyla Portekizli gemiciye Yakup'tan çok o benziyordu. Bir korsan çocuğu kadar vahşi ve güzeldi."(2)

Çalışan çocuklara da öykülerinde yer veren Sait Faik onların dünyasına da girer, onları da kendine özgü dünyaları içinde betimler:

"Birden gazeteci çocuklar sokak aralarından kıpkırmızı ter içinde fırlayacaklar. Çevik bacakları ile çağrıldıkları zaman bile durmadan, tâ uzaklarda kendilerini dört gözle bekleyen havadis meraklıları varmış da bir gazeteye bin papel vereceklermiş gibi koştuklarını göreceğiz...Küçük şapkacı kızları, yanmış çorapsız bacaklarında çevik adaleler, esmer çukurlarla rüzgara karşı fistanlarını tuta tuta koşacaklar."(3)

Şiirlerinde de çocukları betimleyen Sait Fâik burada da yukarıda betimlenen özelliklere paralel betimlemelerde bulunur:

"Bacakları çevik çocuklarım sendedir!

Doğur Marikula doğur!" (4)

Şiir kitabına adını veren "Şimdi Sevişme Vakti" adlı şiirinde yazarımız bir boyacı çocuğunun oğlundan, mezarında Karacaoğlan'dan ve Yunus'tan, Orhan Veli'den bir şiir okumasını arzu ediyor:

"Bir kere duyursan hele güzelliğini, tadını

Sonra oturup hüngür hüngür ağlasam

Boş geçirdiğim, bağırmadığım, sustuğum günlere

Mezarında bu güzel, uzun kaşlı boyacı çocuğunun

---

(1) Sait Fâik Abasıyanık, BE 1 Semaver-Sarıncı, Bilgi Yay., Ank., 1990, s.114

(2) Sait Fâik Abasıyanık, BE 2 Şahmerdan-Lüzumsuz Adam, Bilgi Yay., Ank., 1989, s.23

(3) Sait Fâik Abasıyanık, BE 4 Mahalle Kahvesi-Havada Bulut, Bilgi Yay., Ank., 1990, s.72

(4) Sait Fâik Abasıyanık, BE 13 Şimdi Sevişme Vakti, Bilgi Yay., Ank., 1986, s.49

Oğlu bir Şiir okusa

Karacaoğlan'dan

Orhan Veli'den

Yunus'tan, Yunus'tan..."(1)

"Aynalı ÇeŐme" adlı Şiirinde Sait Faik lacivert saçlı bir çocuk betimler:

"Kalküta'da lacivert saçlı çocuk

"Grenoble"da maviŐ

Pire'de üzüm çalıyorsun bir küfeden

Napoli'de balık satarsın"(2)

Öykülerinde sıkça işlediği sıska çocukları Şiirlerine de alan yazarımız onların renkli dünyasını dizeleriyle betimler:

"Büyük balıkçının-büyük sihirbaz gibi-çok yenek Őartıyla

Yemesine müsaade ettiği gündenberi

Sıska çocuklar çelikli ve zehirli midye yiyorlar

Ve hiçbir Şey olmuyorlar" (3)

Balıkçıları çok seven Sait Fâik "Bizim İskele" adlı Şiirinde balıkçı çocukları betimlemiştir:

"Ne zaman dönecek delikanlılar uskumrudan?

Tarık ne zaman pat pat dövecek?

Balığı çapariden hangi kocaman elli çocuk

Uсталıkla çekip alacak Galsomasını yırtmadan?

Birer küçük lokomotif gibi tüten

Islak çocuklara

Çemberlerini göstermeyen karanlık basmadan"(4)

Görüldüğü gibi yazarımız burada denizle içiçe olan ıslak balıkçı çocuklarını, çalıŐmalarından dolayı birer küçük lokomatife benzetmiştir. Çocukları dikkatlice gözlemleyen Sait Fâik onların gözlerindeki sevgiyi, sevincini okuyabilmiŐtir:

---

(1) Sait Fâik Abasıyanık, a.g.e., s.14

(2) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.73

(3) Sait Fâik Abasıyanık, a.g.e., s.63

(4) Sait Fâik Abasıyanık, a.g.e., s.62

"...Fakat bu üç çocuktan en iyi yüreklisinin, bir gün en güzelinin bu çocuk olacağını sanıyorum. Onun, insanın gözlerinin içine bakan, insanı seven hali, küçücük işleri tatlı bir süratle atılarak, sevinçle yapması, sonra çekilmesi görülecek bir şeydi."(1)

"Karidesçinin çocuklarının en küçüğünü severdim. Onda canlı, hareketli insan arzusu ve hırsından örülmüş, bir gün şu karşısında oturan büyük kırmızı adam gibi olmak isteyen haller sezerdim."(2)

Yazar bu çocukların farklı fiziki özelliklerinin olmasını başka analardan olmasına bağlamaktadır. Diğer çocuğu şu şekilde betimler:

"On bir yaşındaki, herşeye katlanmış, büyük altları çürük sarı gözleri, rengi hastalıklı yüzü; ufak, çirkin, âdi elleri, yenmiş tırnaklarıyla, yanından uzaklaştırmak istenilen sokulganlığıyla hiç de sevimli değildi."(3)

Bu çocuklardan biri de "Medâr-ı Maişet Motoru" adlı eserde ayrıntılı olarak betimlenen Melek adlı bir kızdır:

"Melek on dört yaşında idi. Yüzü herhangi bir denizin ortasındaki adada yerli, yahut melez bir ırk güzelliği taşıyordu. Fakat asıl güzel yeri vücudu idi. Hemen hemen bütün âzasında o büyüyecek, kuvvetlenecek insanlara mahsus, yaşa göre bir kocamanlık vardı. Ayakları büyüktü. Elinin parmakları uzun, hem kalınca idi. Omuzları kendi yaşındaki erkek çocuk omuzlarından bile geniş, göğsü düz, yayvan... Kuvvetli, güzel bir istikbal vadeden herşeyine rağmen yüzü bir hasta yüzü kadar sarı idi. Dudakları soluktu. Yalnız gözleri büyük, canlı, hareketli, kurnaz, ışıklıydı."(4)

---

(1) Sait Fâik Abasıyanık BE 4 Mahalle Kahvesi-Havada Bulut, Bilgi Yay., Ank., 19 s.168

(2) Sait Fâik Abasıyanık, a.g.e., s.168

(3) Sait Fâik Abasıyanık, a.g.e., s.168

(4) Sait Fâik Abasıyanık, BE 3 Medâr-ı Maişet Motoru, Bilgi Yay., Ank., 1985 s.19

Yine aynı eserde betimlenen Hikmet adlı çocuk çirkin çelimsiz görünüşüne rağmen iyi kalpli oluşuyla değerlidir:

"Zayıf, çelimsiz, beyaz burnunun üstü çilli, sarı saçlı, muhacir çocuğu gibi bir şeydi...Bari güzel bir şey olsa...Çıplak, ince, mor bacaklarıyla onu Harhar'daki evin pencere kenarındaki...Bacakları çarpık, yüzü simsiyah, saçları tabiattan pis, mendebur, fakat bir dünya degecek kadar iyi ahlâklı bir oğlancağız..."(1)

"Plajdaki Ayna" adlı öyküde yazar babası İstiklal Savaşı'nda ölmüş bir çocuğa babasının kim olduğunu sorduğunda çocuğun cevap verirken takındığı tavrı şöyle betimler:

"Mavi gözlerine, beyazlıktan mavileşmiş bir göz kapağı altın ışıklarıyla indi. Büyük dudaklarını uzata uzata:

Benim babam ölmüş, dedi...İçimden dostum, kardeşim, canım, ruhum, evladım, ciğerim benim, dedim."(2)

Buraya almadığımız bir çok öyküsünde de Sait Fâik başta belirttiğimiz çocuk tipine uygun betimlemeler yapmaktadır. Betimlemeleri yaparken orijinal benzetmeler ve ilgiler bulan yazarımız çocukların portrelerini canlı ve renkli olarak çizmektedir.

"Tüy kadar hafif beyaza çalar sarı saçlı, kar kokulu, kar renkli, yanakları buz gibi soğuk onar yaşında çocuklar..."(3)

Görüldüğü gibi yazarın betimlemelerini okuyunca çocuklar bütün ayrıntılarıyla gözler önüne geliyor. Onları kokularına kadar betimleyen yazarımız onlarla doğadaki diğer varlıklar arasında canlı bir ilgi kurmuştur. Çocukları dikkatlice gözleyen Sait Fâik onlardaki en ince ayrıntılardaki özelliği, güzelliği farketmiş, herkesin bakıp göremediğini görmüş ve usta bir söyleyişle göstermiştir. Sanatçınının diğer insanlardan farkı burada ön plana çıkmaktadır.

---

(1) Sait Fâik Abasıyanık, a.g.e., s.23,24,27

(2) Sait Fâik Abasıyanık, BE 4, Mahalle Kahvesi-Havada Bulut, Bilgi Yay., Ank., 1990,s.16-17

(3) Sait Fâik Abasıyanık, BE 1 Semaver-Sarnıç, Bilgi Yay., Ank., 1990, s.95

3. ÇOCUĞA BENZETMELER

Sait Fâik bir çok öyküsünde öykü kahramanlarını çocuklara benzetir. Onların bir tavrınıo tavra uyan bir çocuk davranışıyla ifade eder. Bazen de onların gaflarını büyük olmalarına rağmen içlerindeki çocuksuluğa bağlar. Sait Faik'e göre her insan bir çocuktur. Her insanda çocukluktan kalan bir şeyler vardır. İşte yazar insanlarda bulunan bu çocukluktan kalma davranışları ortaya çıkarmaya çalışır.

"Korentli Bir Hikaye" adlı öyküsünde yazarımız her insanın bir çocuk olduğunu şu şekilde belirtir:

"Nahiye müdürü ile başöğretmen için her insan bir çocuktur... çocuk için korkulacak bir şey yoktur."(1)

Yazar insanların bazı davranışlarını çocuklarınkine benzetirken çoğunlukla benzetme edatı olarak "gibi"yi kullanmıştır:

"Otomobil kayboluncaya kadar arkasından koşmak çocuklar gibi" (2) Burada yazar içindeki koşma arzusunu çocuklara olan özenme- siyle dile getirmiştir. Bir başka öyküsünde:

"Arada çocuk gibi büyükler de yok değildi"(3) derken çocuklar gibi davranan büyük insanlara dikkat çekmektedir. Yazar kahramanlarını çocuklar gibi davrandırır. Bunu yaparken içlerindeki çocukluğa özlem duygusundan gelen arzuyla birleştirir:

"Kenara mahçup bir çocuk gibi büzüldüm. Diz kapaklarımı uyuyan çocukların yaptığı gibi burnuma kadar çektim. (4)

Sait Faik, kahramanlarıyla çoğunlukla özdeşleşen bir yazardır. Onun öykülerini okurken öyküdeki baş kahramanın çoğunlukla Sait Faik'in kendisi olduğu düşüncesine kapılırız. Bazen bunu açıkça yazarın da belirgin ifadelerinden çıkarırız:

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, BE 6, Havuz Baş- Son Kuşlar, Bilgi Yay., Ank. 1990 s.99

(2) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.93

(3) Sait Fâik Abasıyanık, a.g.e., s.126

(4) Sait Faik Abasıyanık, BE 1 Semaver-Sarnıç, Bilgi Yay., Ank. 1990 s.75

"... Biz gazeteciler de çocuklar gibiyiz. Yalnız çocuklar gibi olsak yine iyi. Çocuklardan da beteriz. (1)

Yine yazar bir başka öyküsünde:

"Sonunda sersemce bir çocuk gibi olduğumu anlayıverdim" (2) diyerek çocukluğunu rahatlıkla kabullenmektedir.

Sait Faik "Bir şehirli çocuğu gibi dilini çıkardı" (3), "Yarını bayram sabahlarını bekleyen çocuklar gibi düşündü. (4), "Bir çocuk gibi güldü. (5), "Bir çocuk gibi feryat bastı (6), "Çocuk gibidir zavallı (7), "Çocuk gibi seviniyorlardı" (8), "Bayram namazından çıkmış bir çocuk gibi neşeliyim" (9), "Bir çocuk gibi kulakları kızarır" (10), "Sonra melûl, mahzun dargın çocuklar gibi" (11), "Yüzü dört beş yaşında bir çocuk yüzü idi" (12) "Yahut da çocuk gibi insanlar değil mi" (13), derken bütün bu davranışları çocuklardaki benzer bir davranışa benzetmektedir.

-
- (1) Sait Faik Abasıyanık, BE 8 Tüneldeki Çocuk-Mahkeme Kapısı, Bilgi Yay., Ank. 1990 s.84
  - (2) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.25
  - (3) Sait Faik Abasıyanık, BE 2 Şahmerdan-Lüzumsuz Adam, Bilgi Yay., Ank. 1989 s.84
  - (4) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.105
  - (5) Sait Faik Abasıyanık, BE 6 Havuz Baş-Son Kuşlar, Bilgi Yay., Ank. 1990, s.65
  - (6) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.47
  - (7) Sait Faik Abasıyanık, BE 5 Kumpanya-Kayıp Aranıyor, Bilgi Yay., Ank. 1989 s.35
  - (8) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.43
  - (9) Sait Faik Abasıyanık, BE 14 Sevgiliye Mektup, Bilgi Yay., Ank., 1987 s.29
  - (10) Sait Faik Abasıyanık, BE 2 a.g.e., s.79
  - (11) Sait Faik Abasıyanık, BE 6 a.g.e., s.89
  - (12) Sait Faik Abasıyanık, BE 1 Semaver-Sarnıç, Bilgi Yay., Ank., 1990 s.171
  - (13) Sait Fâik Abasıyanık, BE 8 a.g.e., s.21

"Çelme" adlı öyküde öykü kahramanı gördüğü bir hanımı şöyle betimler:

"Daha rüyasından yeni çıkmış çocukların tadıyla pelteli ve reçelli bir halde mavi gözleri insana bir ekmek gibi aziz geliyordu" (1)

Çocuklarda bitmez tükenmez bir enerji olduğuna inan Sait Faik, "Alt Kamara" öyküsünde yorgunluktan şikayet eden yaşlı bir adama hitaben:

"Bu havada yorulmayacak adam ancak çocuk olabilir, beybabacığım" (2) diyerek bu görüşünü belirtmiştir.

"Bir Vapur" öyküsünde bir vapurda geceleyen bir kişinin ağzından yazar durumunu şu şekilde anlatır:

"... gözlerimi kapamış ve o gece "Tadla"nın güvertesinde müstehrik bir çocuk uykusuyla uyumuştum. "(3)

Çocukları ve kadınları hassas olarak niteleyen yazar "İhtiyar Talebe" adlı öyküsünde şöyle der:

"İkiniz de çocuksunuz daha doğrusu kadınsınız yani fazla hassasınız" (4)

Buraya kadar Sait Faik'in insanları çocuklara benzettiği örnekler verdik. Sait Faik'in öykülerinde bazen insandan başka cansız nesnelere de çocuklara benzetilmiştir:

"Ne kadar şehvetsiz ihtirassız yine ne kadar masum ve çocuk hislerle doluydu bu müzik "(5) Görüldüğü gibi burada müzik "çocuk hislerle dolu" şeklinde nitelendirilmiştir.

-
- (1) Sait Faik Abasıyanık, BE 2 Şahmerdan-Lüzumsuz Adam, Bilgi Yay., Ank., 1989 s.7
  - (2) Sait Faik Abasıyanık a.g.e., s.76
  - (3) Sait Faik Abasıyanık, BE 1 Semaver-Sarnıç, Bilgi Yay., Ank. 1990 s.116
  - (4) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.108
  - (5) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.94

"Kim Kime" adlı öyküde bir ayak anlatılırken yine çocuğa ait benzetmeler kullanılmıştır:

"Fevkalade çirkin bir ayak yeni doğmuş bir çocuk morluğu ve cesametiyle kadına bakıyordu. "(1)

"Alt Kamara" adlı öyküde ise rüzgarların esmesini çocuk nefesine benzeten yazar güzel bir ilgi kurmuştur:

"Vapurun alt kamarasında havanın en güzel zamanında martıların suyun üstünde keyifle uçtuğu uzakların titrediği rüzgarların uyku-
da çocuk nefesiyle estiği günlerde kimseler olmaz." (2)

"Kendi Kendine" adlı öyküde de buna benzer bir anlatım görürüz:
Yazar burada da doğada bulunan ağaçları, yeşilliği kısaca güzelli-
ği çocuğa benzetir:

"Bir iki yeşil, ama pek, yeşil çam ağacı; genç, kozalakları daha aydınlık, yeşil, ince çocuk şeyler" (3)

"Gauther Cambazhanesi" adlı öyküsünde eski bir kahvenin yanında kurulan ilkel bir sinemayı yazar "sinemanın çocukluğu" olarak görür:

"Orada sinemanın çocukluğu seyredilir. Ve insan büyük adamların hayatlarını okuyor gibi sinemaya bir şahsiyet vererek onun çocuklu-
ğunu seyreder, güler eğlenir..." (4)

"Kireç Ocağı" adlı öyküde, öykü kahramanı bir ocağı çocuğu olarak görür:

"...Pehlivan Emin Usta'nın sağ gözüdür. Burada yatar, burada kal-
kar. Ocağın alt yanındaki kulübe onundur. Ocağı o yakar. Ocağa ço-
cuğum der, o kadar sever ocağı." (5)

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.181

(2) Sait Faik Abasıyanık, BE 2 Şahnerdan-Lüzumsuz Adam, Bilgi Yay.,
Ank., 1989 s.75

(3) Sait Faik Abasıyanık, BE 6 Havuz Başı-Son Kuşlar, Bilgi Yay.,
Ank., 1990 s.137

(4) Sait Faik Abasıyanık, BE 5 Kumpanya-Kayıp Aranıyor, Bilgi Yay.,
Ank., 1989 s.93

(5) Sait Faik Abasıyanık, BE 14 Sevgiliye Mektup, Bilgi Yay., Ank.,
1987 s.31

Sait Fâik'in kahramanlarının davranışlarını çocukların çeşitli davranışlarına benzettiğini belirtmiştik. Bundan sonra vereceğimiz örnekler daha çok şairin kendisini anlattığına inandığımız öykülerden oluşacaktır:

"Havuz Başı" adlı öyküsünde yazar İstanbul'da Beyazıt havuzunun kenarındaki kanapelerin birinde oturmuş düşünmekte olan birisini anlatır. Bu bize göre yazarın kendisidir. Çünkü yazarın hayatında bu tür yerlerde oturduğunu, insanları gözlemlediğini görebiliyoruz. "Yaşını almış bir adamın yirmi yaşındaki çocuk kederlerini, sevinçlerini yaşaması ne demektir, diye düşünüyorum, belki bir geç olma belki de bir çeşit hazları kederleri çocuklukları uzatma temayülü... Herkes geçti, siz geçmediniz, yüzünüzü göremedim. Bayramım, çocukluk bayramım salıncaksız geçmiş gibi gözüme yaş doldu. (1)

Görüldüğü gibi yazar beklediği kişiyi göremeyince üzüntülü durumunu "çocukluk bayramım salıncaksız geçmiş gibi gözüme yaş doldu" şeklinde ifade etmiştir. Aynı öyküde yazarımız elli yaşlarındaki bir adam ve kadının konuşmalarına kulak misafiri olur. Onların basit bir konu üzerinde konuştuklarını duyunca: "onlar benden de çocuk" (2) der, böylece kendisi çocukluğu rahatlıkla kabullenir.

"Haritada Bir Nokta" adlı öyküsünde de yazar insanları "evine dönen müsrif çocuk ruhuyla" (3) seyreder.

"Beyaz Altın" Öyküsünde Sait Faik sıtma hastalığının kendisi üzerinde bıraktığı etkiyi şu şekilde ifade eder:

"Sıtma bir on beş gün içinde beni çocuğa döndürüvermişti. Düşüncelerim her âzâm bir çocuk vazühâli almıştı. (4)

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, BE 6 Havuz Başı-Son Kuşlar, Bilgi Yay., Ankara 1990, s.9

(2) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.12

(3) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., 168

(4) Sait Faik Abasıyanık, BE 1 Semaver-Sarnıç, Bilgi Yay., Ank. 1990 s.138

"Gramafon ve Yazı Makinası" adlı öyküsünde ise yazarımız insanların fesleğen yapraklarını bir çocuk başını okşar gibi okşadığını ifade ederek iki olay arasında güçlü bir benzetme ve ilgi kurmuştur:

"Bir fesleğen saksısına elimizi atar fesleğenin yapraklarını bir çocuk başı okşar gibi okşarız. Avuçlarımızı koklayarak uzaklaşırız. (1)

Sait Fâik çocukları çok seven bir sanatçıdır. Her şeye çocuk gözüyle baktığı için gördüklerini çocuktan bir şeylere benzetme ihtiyacı hissetmiş, çocukla gördükleri arasında hemen bir ilgi kurmuştur. Yazar "çocuksu düşlerin yeşil cennetlerini aramaktan usanmayan bir sanatçıdır." Dünyaya hep çocuk gözüyle bakmıştır."(2)

İnsanlar gördükleri şeyleri sevdiklerinin bir özelliğine benzetirler. Bu sevgi fazlaysa nereye baksalar adeta sevdiklerini görürler, görmek isterler. Sait Fâik de çocukları çok sevdiğinden bir çok davranışı hep bir çocuk davranışına benzeterek, yorumlamıştır.

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, BE 14 Sevgiliye Mektup, Bilgi Yay., Ank. 1987 s.64

(2) Muzaffer Uyguner, Sait Fâik Abasıyanık, TDK Yay., Ank., 1983 s.34,35

4. ÇOCUKLUĞA ÖZLEM

Bir çok insan çocukluğa özlem duyar. Sanatçılar bu konuda biraz daha fazla duyarlıdırlar. Bir çok şair ve yazarımız eserlerinde çocukluğa özlem temasını işlemişlerdir.

Sait Faik de zaman zaman çocukluğa özlem duymakta ve bu duyguyu bazı öykülerinde işlemektedir. Sait Faik'in de yaşadığı dönem sanatçıları devrin siyasi ve sosyal şartları gereği çocukluklarını tam olarak yaşayamamışlardır. "Hayatlarının çocukluk dönemlerini yaşayamadan olgunlaşmak zorunda kalan bu neslin gerek ferdi sebeplerden, gerekse çağın etkisi ve sert titizliği karşısında çocuksu tavrı seçmeleri söz konusudur. Cahit Sıtkı'nın çocukluğa özlemi dile getiren şiirleri, Orhan Veli'nin dünyayı çocuksu bir saflıkta seyretmesi ve şiirlerindeki çocukça tavır, hep geçmişte çocukluk yıllarına ait bir sapma ile ifade edilir."(1)

Sait Faik bazı öykülerinde zaman zaman içindeki çocukluktan bahseder. Onun varlığını ön plana çıkarır. "Yoksa benim de içimdeki çocukluk daha ölmedi. Ona bir gözümü kırpar, belki daha ileri gider, dilimi çıkarırım."(2)

Fevzi Gencer insanın içindeki çocukluğu yaşama isteğinin, gördüğümüz çocuklardan ileri geldiğini belirterek Sait Faik'te de aynı durumun olduğunu ileri sürmektedir:

"Büyüdükçe içimizde yapışık bir şey küçülür. Törelerin ve temel yapımızın bize vermediği, özgürlük, canlılık her kederden arı çocukluğumuzu, önümüze gelen her çocukta yeniden yaşarız, yeniden daha bir küçülür, özlemimizi o çocuca gösterdiğimiz sevgide buluveririz. Sait Faik gibi..."(3)

---

(1) Mustafa Kırıcı, Ziya Osman Saba'nın Şiirlerinde Çocukluk Özlemi ve Geçen Zaman, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi yıl 1991, sayı 6, s.154

(2) Sait Faik Abasıyanık BE 4, Mahalle Kahvesi-Havada Bulut, Bilgi Yay.Ank., 1990

(3) Fevzi Gencer, Sait Faik'te İnsan Sevgisi, Karınca Matbaçılık, İzmir 1972 s.14

Yine aynı yazara göre Sait Faik'in çocukluğuna çok sık dönmemesinin sebebi bir iş sahibi olmamasının verdiği can sıkıntısıdır. (1)

Sait Faik bazen çocukluk günlerinin sevinçlerini hayal eder, o günlere arzu duyar:

"Perdeyi sıyıyıp karın hâlâ yağıp yağmadığını yarın sabah mektebe giderken içleri al, yeni lastiklerimle karları gıcır - datıp gıcırdatamayacağımı düşündüğüm çocukluk günlerinden kalma bu sevinci nereye asmalı; iki baş sarmısak bir nazar boncuğu ile?

Sonra kızılıcak ağacının dibine kuş yemi, darı, mısır, buğday atılacak; evden bir elek getirilecek; eleğin bir kenarına bir sopa konup kaldırılacak. Sopaya bir ip bağlanacak ip evin alt katındaki pencerede mavi mavi bakan çocuğa atılacak-ucuna taş bağlanıp-sonra eve girilecek; saç sobanın üstünde kuruyan mandalina kabuğunu sıcak sıcak ağıza atıp pencere kenarında, kapana girecek serçe beklenecek...

Hey zavallı budala çocukluk; şimdi sen bile yoksun, sesin o kadar uzaklardan geliyor ki "mezardan çıkıyor bu sesin diyecek gibi oluyorum." (2)

Sait Faik bütün insanlarda bir çocukluk bulur. İnsanların bir çok karakterlerini içlerindeki çocukluklarına bağlar. "Gauther Cambazhanesi" adlı öyküsünde yazar bu görüşlerini şu şekilde ifade eder:

"Sirkteki bir küçük çocuk heyecanı ile seyrediyoruz, ellerimiz bir küçük çocuğun elleri gibi çırpınıyor. Küçülüyoruz, minimileşiyoruz. Bizimle beraber belki bine yakın kocaman insan, çocukluğunu yeniden buluyor. Çocukluk, insana o kadar çabuk geri geliyor ki, adeta onu içimizde gizli bir yerde saklıyor gibiyiz.(3)

---

(1) Fevzi Gencer, a.g.e., s.13

(2) Sait Faik Abasıyanık, BE 4 Mahalle-Kahvesi-Havada Bulut, Bilgi Yay., Ank., 1990 s.84-85

(3) Sait Faik Abasıyanık BE 5 Kumpanya-Kayıp Aranıyor, Bilgi Yay., Ank., 1989 s.102

Yazar zaman zaman çocukluğunu aramaktadır. Çocukluk ona göre; "Her şeye rağmen kaçırılmış bir mutluluktur." (1)

Öykülerinde de bu durumu görebiliyoruz:

"... çocukluğum bağırlıyor sanki. Onu aradığım ah bir gelse de şu saatler birer birer duymadan gitseler de, sabah olsa, diye beklediğim şey, ılık bir su, yaz günü deniz..."(2)

Sait Faik aradığı bir çocukluğu, o günlerin heyecanını mutluluğunu bazen bir bayram sabahında yeni elbiseler giyince hatırlar. Şüphesiz bayramlar çocukların anılarında derin izler bırakan kendine özgü kültürümüzün yaygın bir töresidir.

"Bir Bahçe" adlı öykü de yazarımız bu duyguları şöyle dile getirmiştir.: "Dünyamı kurmuş, beraber bir dünyanın zevkini-isterse acısını çekmeye hazır- bayram sabahlarında yeni elbiseler karşısında çocuk heyecanları duyuyordum."(3)

Yazar bazen çocuklukta kalan duyguların da hasretini duymaktadır. "Dondurmacının Çırağı" adlı öyküde arkadaşlığın ve pişmanlık hissinin çocuklukta kaldığını belirterek onları aramaktadır.:

"Ah küsüşüne, küstürdüğüme pişman olabileceğim bir arkadaşım olsa da gidip ayaklarına kapansam!... Çocuklar gibi "Yalvarma!" dese de konuşmasa. O güzel pişmanlık hissi çocuklukta kaldı. Şimdi nerede? Ara ki bulasın."(4)

Sait Faik çocukluklardaki kentin, sokakların da değiştiğini gözler. "Kumpanya" adlı öyküsünde iki kişiyi çocukluklarını geçirdiği mahallede buluşturan yazar onları şöyle konuşturur:)

-
- (1) Muzaffer Uyguner, Sait Faik'in Sanat Görüşü, Varlık D., Yıl 1974 s. 800
  - (2) Sait Faik Abasıyanık, BE 2 Şahmerdan-Lüzumsuz Adam, Bilgi Yay., Ank., 1989 s.152
  - (3) Sait Faik Abasıyanık, BE 4 Mahalle Kahvesi-Havada Bulut, Bilgi Yay., Ank., 1990 s.88
  - (4) Sait Faik Abasıyanık, BE 6 Havuz Başı-Son Kuşlar, Bilgi Yay., Ank., 1990 s.209

"- İşte Yeni İncirler, işte Akzâdeler, işte Berazancıbaşı, işte Salih Paşa Çeşmesi, işte Dört Yetimler, Sancak Sokağı, Deli Mehmet Çıkmazı, Hasan Almaz, Kirazlı Çeşmesi, İki Ahmet'ler, Baba Cafer, Belalı Dede...

- Ne söylenip duruyorsun, Halit?
- Ben çocukken bu sokakların isimleri böyleydi.
- Şimdi değişti mi?
- Bilmem.
- "Baksana tabelalara
- Bakamam, korkarım, değiştirdiler diye..."

Görüldüğü gibi konuşmacılar çocukluklarını yaşadığı sokak adlarının değişmesinden adeta korkmaktadır. O sokakları çocukluk arkadaşları gibi, çocukluklarını paylaştıkları bir dost gibi görmektedirler. İsimlerinin değişmesiyle onları kaybedeceklerinden çekinmektedirler.

Sait Faik "Sevmek Korkusu" adlı öyküsünde de çocukluğunu hatırlar, çocukluğunun sevgilisini hayal eder.:

"Bir yaylı hatırlıyorum. Hayvan, yol ve yulaf ketelerin üzerinde çocukluğumun sevgilisini, yumuşak ve tombul avuçlarıyla, yolun iki tarafında uçan kuşları alkışlar görüyorum. Sonra yine çocukluğumun sevgilisini, bir deniz kenarında lacivert ve sıkı rabonun içinde dolaşır seyrediyorum."(1)

Yazar "Kış Akşamı, Maşa ve Sandelye" adlı öyküsünde bir adada yalnızlıktan sıkılan bir kişiyi canlandırır. Mevsim kıştır. Dışarıda kar yağmaktadır. Anlatıcı birden büyük bir sevinç duyar ve sevincin nereden kaynaklandığını aramaya başlar.:

"Perdeyi sıyırıp karın hala yağıp yağmadığını yarın sabah mektebe giderken içleri al yeni lastiklerimle karları gıcırdatıp, gıcırdatamayacağımı düşündüğüm çocukluk günlerinden kalma bu sevinci nereye asmalı; iki baş sarmısak bir nazar boncuğu ile"(2)

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, BE 1 Semaver-Sarnıç-Bilgi Yay., Ank., 1990 s.81

(2) Sait Faik Abasıyanık, BE 4 Mahalle Kahvesi-Havada Bulut, Bilgi Yay., Ank., 1990 s.14

"Dünya birdenbire değişivermişti. Artık ne lise hayatı, ne geçmiş arkadaşlıkların sarhoş edici hatıraları ne de Kirazlı Mes-
citteki iptidai mektep kalmıştı. Şimdi ipince bir İstanbul kızını
baş bir odadan, yağın kara bakarak, hatırlıyor; kimseye an-
latmayacağım, gizli, egoist bir hayatı yeniden yaşayarak saç so-
baya bir iki odun daha atıyor, kurumuş hatıralar sarnıcına giz-
li, bilinmez bir membadan akan şarıl şarıl su sesleri duyuyorum.
Bu son hatıralarla sonuna kadar idareye çalışıyorum."(1)

Yazar çocukluğa ait hatıraları adeta dikkatli harcamakta, bu
hatıralarla yaşamı biraz daha çekilir görmektedir.

Sait Faik Şiirlerinde de çocukluğa özlem duygusunu işlemiş-
tir. "Gazeteler ve Çocuk" adlı şiirde şöyle söylemektedir.:

"Futbol sahaları düşünür
Stadyumlarda çocukluğumda oynayamadığım
Futbol oynar çocukluğum
Sessiz sedasız"(2)

Yazar burada çocuklukta isteyip de gerçekleştiremediği hayal-
lerini düşünür.

Yazar daha sonra çocukluk günlerini hayal eder. Serçe kuş-
larını nasıl avladığını düşünür. Pencere kenarına koyduğu kuru-
muş mandalina kabuklarını kuşlara yem olarak verip kapana girme-
lerini beklediği günlere gider. Daha sonra kendine gelerek şöy-
le seslenir:

"Hey zavallı budala çocukluk! Şimdi sen bile yoksun, sesin o
kadar uzaklardan geliyorki"Mezardan çıkıyor bu ses" diyecek gi-
bi oluyorum."(3)

Sait Faik "Laure'den Çaldığım Heykel" adlı öyküsünde Laure'u
gezmektedir. Yazar burada bir tablo görmüştür. Yanındaki arka-
daşına tablo hakkında şöyle der:

"...Şu dizlerindeki ağla gülen çocuğu görüyor musun? Çoktan
ölmüştür. Ölmeden evvel ihtiyarlamıştır.

---

(1) Sait Faik Abasıyanık a.g.e., s.124

(2) Sait Faik Abasıyanık BE 13 Şimdi Sevişme Vakti, Bilgi Yay.,
Ank., 1986 s.112

(3) Sait Faik Abasıyanık BE 4 Mahalle Kahvesi-Havada Bulut,
Bilgi Yay., Ank., 1990 s.85

Bu burun aksırmış, sümkürmüştür. Bu taranmadan rüzgarda güzel saçlar, bir gün tarandıktan sonra bile çirkinleşmiştir. Bir Napoli Balıkçısının baharını yakalayan artisti kiskanıyorum, ismine bakamayacağım." (1)

Görüldüğü gibi yazar çocukluğu insanın baharı olarak görmektedir.

" Sarnıç " adlı öyküde yazar bizzat kendisini anlatmaktadır. Çocukluğunu yaşadığı mahalleyi, okulu arkadaşlarını hatırlar. Zamanından mutlu olmadığını belirtir. Bütün bu hatırların çok gerilerde kaldığını kabullenir.

"Deli Çay" adlı şiirinde de yazar çocukluğa, çocukluk günlerinin geleneklerine özlemine dile getirmektedir.

"Nerde o tüyleri dökülmüş,
Nasırlı kara derisinde sapa izleri,
Gözlerinde memleket şarkıları,
Ayaklarında memleket yolları,
Karacaoğlan şiirine benzeyen.
Çakır mandalar nerde?
Nerde çocukların yaz geceleri, kaba samanların içinde
Keloğlan hikayelerini anlattıkları
Üstü örtülü kuyruğu uzun,
Şehirde Bulganyalı Ahmet Ustanın kenarlarını süslediği
öküz arabası.(2)

Görüldüğü gibi Sait Faik, bir çok şairiniz gibi çocukluğa özlem duymuş, bu duyguyu eserlerinde işlemiştir. Çocukluğunun mutlu, neşeli, canlı günlerini aramış, anlarıyla avunmuştur.

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, BE.1, Semaver-Sarnıç, Bilgi Yay., Ank., 1990 s.86

(2) Sait Faik Abasıyanık a.g.e., s.38

5. SAİT FAİK ABASIYANIK'IN ÇOCUKLUK ANILARI

Her yazarın eserlerinde kendini anlatması doğaldır. Yazar bunu bazen açıkça bazen gizlice yapar. Bazen de elinde olmadan kendini anlatır.

Sait Faik'in öykülerinin tarzı buna uygundur. Çünkü öyküler çoğunlukla anlatıcının ağzından görülen geçmiş zaman kipiyle anlatılır.

Sait Faik'in çocukluk anılarını yazarken öykülerdeki anlatılan şeylerle yazar arasında ilgi kurmaya çalıştık. Öykülerdeki anlatılanların yazarın hayatından izler taşımaya dikkat ettik. Bulduğumuz öykülerin dışında da yazarın kendisini anlattığı, çocukluğunu anlattığı öyküler belki vardır. Fakat bunları kesin olarak yazarın hayatından olduğunu ispatlayamadığımızdan buraya almadık.

Bundan başka Sait Faik'in kesin olarak çocukluğuyla ilgili anılarından bahsettiği Bilgi Yayınevi serisinden çıkan "Açık Hava Oteli" adlı kitaptan ilgili bölümleri aldık.

Bahsettiğimiz eserin "Atatürk, İnkılap Müzesinde" başlığını taşıyan bölümünde Sait Faik çocukluğuyla ilgili olarak şunları işler:

"12 yaşında idim. Mektep bahçesinde oynuyorduk. Hulusi Bey ismindeki hocamız:

- İçeriye girin! diye bağırdı.

Sınıfa üşüştük. Hocamız odanın içinde sınırlı sınırlı geziyordu. Dışarıdan bağrıışmalar, gürültüler geliyordu.

Hoca,

- Sait, şu pencereyi kapa!... dedi.

Sonra birden caydı!

- Hayır, kapama! dedi. Gelin çocuklar hepimiz yanına.

Küçük pencerenin önüne yığıldık.

- Bakın şu geçenlere!... dedi. Baktık.

- İşte, bunlar, dedi, namussuzlardır. Bunlar vatan hainleridir. Bunu hepimiz bilin...

Hulusi Bey, yüzü kin dolu, pencereyi kapadıktan sonra,

- Çocuklarım, dedi. Vatani Mustafa Kemal isminde bir Türk çocuğu kurtaracaktır. Buna emin olun. Evde babanız Kuvâyı Milliyeye lakırdı söylerse korkmayın, ona karşı koyun, ona inanın, belki on sene belki yirmi sene döğüşeceğiz... O gün mektepten çıkarken bir kaçınızı alıkoydu.

- Gelin benimle beraber, dedi...(1)

Görüldüğü gibi yazar ziyaret için gittiği müzede çocukluk anılarına dalmıştır.

Aynı yazının bir başka bölümünde ise yazar Mustafa Kemal'le ilgili bir çocukluk anısından bahseder:

"Ben onun (Mustafa Kemal'i kastediyor) zamanında çocukluğumu ve gençliğimi yaşadığım için coşuyorum. Onu elbiselerinden, resimlerinden öte hatırlıyor seviyor, sayıyorum. Ne yalan söyleyeyim, şaşırıyorum. Hayatımda bir defa önünden geçtim. İzci olarak. Uzakta, fark bile edemediğim kırmızıya çalar bir yüz görmüştüm. Sonra bir de bütün bir ağlayan şehir, bir tabut"(2)

Aynı eserde "Beleş Plaj" adlı yazıda Sait Faik bir plajdan bahsederken çocukluğundan beri bu plajı bildiğini anlatır. "Bil-dim bileli, çocukluğundan beri burası Süleymaniye, Sultanahmet, Karagömrük, Çarşıkapı, Yenikapı sahillerini belediye yasak eder. Bir kaç gün kimseler gözükmez. Bir meltemsiz günde yine çoluk çocuk buraları doldurur...(3)

Sait Faik "Yağmurlu Hava" adlı bir başka yazısında çocukluğuyla ilgili olarak şöyle demektedir:

"Fukara çocuğu olsaydım, sonradan dünyanın anasını satmak için... Zengin çocuğu idim. Uçura uçura arzuların mı kaldı? Beni babamın parası adam etmedi. Ben fukara çocuğu olmalıydım. Arzularıma, insanlara bol bol küfür edebilmek için, Şimdi arzularım, kafesinde uçuşur dururlardı... Karşımda ayna vardı. Ayna her şeyi gösteriyor, beni göstermiyordu. Sevincimi bile gösteriyordu.

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, BE 10, Açık Hava Oteli, Bilgi Yay. Ank. 1988, s.18-19

(2) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e. s.23

(3) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e. s.62

İçinde ben de vardım, ama göremiyordum kendimi. Sabah erkenden kalkmıştık. Babam, "Nasıl ayağın?" demişti. "Dün üç adım attım." Aferin, aferin demişti. "Baba dedim, ben resimli bir mecmua istiyorum. Alıver bana" "İsmi ne?" dedi. "Paris'te çıkarmış" dedim. "Dün Hasan söyledi. Unuttum ismini." "iyi ol da Paris'e göndereyim seni" dedi. "Resimlerini ne yapacaksın?"

Paris'e gitmiştim. Paris de açmadı. Dönüp geldim. (1) Görüldüğü gibi buradaki anlatılanlar Sait Faik'in gerçek hayatıyla ilgili şeylerdir. Zengin çocuğu olması, Paris'e gitmesi gibi. Bunlardan yola çıkarak burada anlatıcının Sait Faik olduğu okullarında kendisiyle ilgili şeyler olduğu yargısına varıyoruz. Hayatını incelediğimiz de Sait Faik'in zenginlikten hoşlanmadığını, fakir insanların arasında olmak istediğini görüyoruz. Bütün bunlar yukarıdaki yazıyla uyum sağlıyor.

"Zemberek" adlı öyküsünde de yazarın bir çocukluk anısından bahsettiği görüşündeyiz. Buradaki anlatılan olay lise yıllarında bir sınıfta geçmiştir. Öykü kahramanı Celil'in öykünün sonunda yazdığı mektuptan mekanın Bursa olduğunu anlıyoruz. Sait Faik'in de lise yıllarında Bursa'da bulunduğunu biliyoruz. Bütün bunlar bizi bu olayı yazarın bizzat yaşadığı sonucuna götürüyor. Bu öyküde yazar sınıfta yalnızca kendisinde saat olan Celil adlı bir arkadaşından bahseder. Öğrenciler devamlı ona teneffüse kaç dakika kaldığını sorup dururlar. Bir gün dersin birinde saatin zembereği kırılır. Çocuğa Zemberek lakabını takarlar. Yazar öyküsünün bir bölümünde şöyle anlatır:

"Ta en arka sırada derslerde nadiren gözüken bir nehari talebe yalnız başına otururdu. Belki bizimle aynı yaşta olan bu çocuk insana şimdiden kocaman bir adam tesiri veriyordu... Son mütaladaydık, o bir aralık yanımdan kalkmış bir arkadaşına ders anlatmaya gitmişti... Ayıp bir şey yaptığımı bile bile mektubu, sanki arkadaşım yerindeymiş gibi, mektuba el sürmeden yan gözle okudum..." (1)

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, BE2 Şahmerdan -Ezumsuz Adam, Bilgi Yay. Ank. 1989, s.,72,73,74.

Bohça adlı öyküde anlatılan çocuğun yine Sait Faik olduğunu ileri sürebiliriz. Çünkü burada bahsedilen çocuk Sait Faik'in tipine uymaktadır:

"...Ben ne hain bir burjuva çocuğuydum, bilemezsiniz. Ona ne eziyetler etmedim. Esmer teninde yer yer çürükler peyda oldu..."

(1) Öyküde eve evlatlık olarak alınan bir kız çocukla hemen hemen aynı yaşlardaki evin çocuğunun ilişkileri ele alınmış. Zengin ailenin çocuğu (tahminimizce Sait Faik) evdeki bu besleme kız çocuğuna epey eziyetler etmektedir. Bir gün bu kız çocuğunu bir ağaç altında oğlunun dizine başını koymuş olarak gören evin hanımı bu kız çocuğunu evden kovar.

"Sarnıç" adlı öyküde de kanaatinizce yazar kendini anlatmaktadır. Öyküde bir arkadaşıyla konuşan anlatıcı Kirazlı Mescit'ten bahseder. Çocukluğunun burada geçtiğini anlatan yazarın hayatını incelediğimizde onun Kirazlı Mescit sokağında oturduğunu görülebiliyoruz. Öyküde yazar bir arkadaşıyla geçmişten sohbet eder. Burada çocukken yapılan yaramazlıklardan söz edilir:

"...Arkadaşım,-Hatırlar... mısın-derdi-, iptidâi mektebimiz Kirazlı Mescit'ti. Bir gün Şeker Hoca derste idi. Bizim Şükrü minareye sabahleyin kimse görmeden çıkmış paldır küldür iki teneke devirmişti. Hoca ile beraber sokağa nasıl fırladığımızı hatırlar mısın?

- Hatırlamaz olur muyum? Hatırlamaz olur muyum?... (2) Öyküde eski günlerden bahseden iki arkadaşın o günlerdeki çocukluk hatıralarından bahsettikçe gözleri yaşarır. O günlere özlem duyarlar. Anlatıcı evini ve mahallesini betimler:

"Evimizin arkasında bir türbe vardı... Kış geceleri dar sokaklar birbirine yapışır, bir ölü aydınlık sokaklara iner..." (3)

"Orman ve Ev" adlı öyküde de yazarın kendini anlattığını ileri sürebiliriz.

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, BEI, Semaver-Sarnıç, Bilgi Yay. Ank. 1990 s.120

(2) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.120

(3) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e, s.53

Burada da anlatıcı çocukluk anılarından bahsetmektedir. Burada tasvir edilen ev ve sokak Sait Faik'in oturduğu ev ve sokağa çok benzemektedir. Ayrıca öyküde "Bu yazıların sahibi benim de başıma böyle bir kaza geldi!"(1) diye başlayan bir ifadeden sonra çocukluk anısının anlatılması bizi bu kanaate götürmüştür. Öyküde bahsedilen anı şöyledir. Anlatıcı çocukken kestirmeden bir arkadaşının evine gitmek ister. Yolunu şaşırır. Karşısına bir duvar çıkar. Orada bir büyük konak bir de küçük bir kulübe görür. Küçük kulübe dikkatini çeker. Asıl amacı Haleplizadelerin evini görmek olan çocuk burada amacına ulaşır. Arkadaşı Lütfi'nin evinin kapısını çalar. Annesine onu sorar. Annesi arkadaşının henüz okuldan dönmediğini söyler. Çocuğun asıl amacı arkadaşını görmek olmadığı için bu cevaba aldırılmaz:

"Yoksa ben, Lütfi'nin mektepten daha dönmediğini, bizim mahal-
lede ceviz oynadığını biliyordum. (2)

Başta da belirttiğimiz gibi bu öykülerde çocukluk anılarının anlatıldığı kişinin Sait Faik'in kendisi olduğundan yüzde yüz emin değiliz. Sait Faik'in gerçek yaşamından bildiğimiz özelliklerini öykülerde bulabildiğimiz ölçüde böyle bir sonuca gittik. Bununla birlikte yazarın gerçekte kendi çocukluk anılarını anlattığı başka öyküleri de olabilir. Yazar bu anılarını anlatırken kendi yaşamından belirgin betimlemeler yapmamıştır. Belki de kendi çocukluk anısı olduğunun bilinmesini istememiştir.

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.53

(2) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.54

6. KIMSESİZ ÇOCUKLAR

Toplumun her kesiminden birilerini öykülerinde anlatan Sait Faik, bir sosyal gerçek olan kimsesiz çocukları da öykülerinde işlemiştir. Onların yaşama bakışlarını beklentilerini öyküsüne katarak onların yalnız dünyalarını okuyuculara aralamıştır.

"Francala mı. Ekmek mi?" adlı öyküsünde Ahmet isimli kimsesiz bir çocuğun öyküsü anlatılmaktadır:

"Ahmet'in hiç kimsesi yoktur. İskelede yatar, kalkar, çok çirkin ve kavgacı olduğu için kimse yüz vermez. Ahmet eskiden böyle değildi. Sonra yavaş yavaş aptallaşmıştı. Bilinmez ne yüzden? Belki de bir iki defa... cami avlusunda yazın rüya gören Arap Hafız'ın cigaralarından bir kaç tane içtiği için böyle olmuştur." (1)

Yazarın yukarıdaki şekilde tanıttığı Ahmet'in bir de lakâbı vardır. "Çarpık Ahmet" adıyla tanınır. Onun zengin bir esnafın çocuğu olan Hamdi adlı bir arkadaşı vardır. Hamdi'yle oyunlar oynayan, gittikleri sinemaların değerlendirmelerini yapan Ahmet onların evlerinin eşğine kadar yaklaşır fakat içeriye giremez:

"Hamdi, Çarpık Ahmet'i o kadar sever ki, bazı akşamlar onu evin önüne kadar getirir. Bir müddet orada oynarlar. Sonra Hamdi'yi yemeğe çağırdıkları zaman, Çarpık Ahmet evin eşğinde oturur, ona da yemek verilirdi. Anası Ahmet'i içeri almazdı. Babası anasından, anası babasından çok çekindikleri için birisi Ahmet'i içeri almaz, ötekisi de Ahmet'le Hamdi'nin arkadaşlığına göz yummağa mecbur olurlardı. (2)

Görüldüğü gibi yazar kimsesiz bir çocuk olan Ahmet'in bir aile tarafından dışlanmasını işlemiştir. Ahmet'i evlerinin içine almayan aile çocuğun arkadaşı olmasına göz yumarak ancak kapı eşğinde yemek yemesine izin vermişlerdir.

---

(1) Sait Faik Abasıyanık B.E.2, Şahmerdan-Lüzumsuz Adam, Bilgi Yay. Ank.1989, s.52

(2) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e. s.52

O yaştaki bir çocuk için bu davranış onun dünyasında burkuntular meydana getirecek, kimsesizliğini biraz daha derinden hissedecektir. Bu kimsesizlik bir kat daha çekilmez hale gelecektir. Doğal olarak Ahmet diğer çocuklara özentî duymaktadır. Onların giyinişinden yediklerine, oyunlarından ailelerine kadar kıskançlığa varan bir özenme duygusu içindedir. Sait Fâik, Ahmet'in bu tür duygularını şu şekilde ifade etmektedir:

"Üstünde bildim bileli giydiği bu elbiselerden içine bir bıkkınlık çökmüştü. Kurban ve Ramazan bayramlarında esnaf çocuklarının mavi şayak elbise yaptırdıklarını ve başlarına şemsiperi güneş gibi parlayan mor kasket geçirdiklerini görünce kan beynine çıkardı. Başkalarının elbiselerini yırtmak isterdi.

- "Ah bir fiyakalı giyinebilsem! derdi" (1)

Ahmet'in ikinci bir arzusu da francala yemek idi. Öyküye adını veren Ahmet'in "Francala mı ekme mi alayım?" düşüncesi- dir. Ahmet'in eline ayda bir iki kere francala alacak kadar para geçerdi, fakat bir türlü alıp almamaya karar veremezdi. Onu birisinin görüp yadırgamasından endişe ederdi. Ona yardım edenlerin bunu görüp yardımdan vazgeçmelerinden korkardı.

"Kendisine ara sıra yemek yediren tütüncü Recai Bey, sonra akşamları küçücük paketini evine götürdüğü beyefendi, sonra, o her akşam İstanbul'dan meyhane dönüşü ufaklık paraları Ahmet'in eline dolduran beybaba, şayet Ahmet'i francala yerken görseler bir daha ona para vermeyecekler gibi gelirdi." (2)

Kimsesiz bir çocuğun özlemini ustaca dile getiren yazar, toplumun baskısından dolayı, bu özlemini bastırmak zorunda kalan Ahmet'in endişelerini yukarıdaki şekilde belirtmiştir.

Kimsesiz Ahmet bütün bu özlenlerini gidermek için bir piyango bileti almayı kafasına koymuştur. Sonunda nasıl olursa olur bir piyango bileti alır. Artık bütün umutlarını çıkacak ikramiyeye bağlamıştır.

---

(1) Sait Fâik Abasıyanık B.E.2, Şahmerdan-Lüzumsuz Adam, Bilgi Yay.Ank.1989, s.52

(2) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e. s.52

"Bir francalaya on kuruş... Beş kuruşluk kaşar peyniri alacaktı piyango bileti çıkarsa. Sonra o lacivert şayak elbiseyi ve şemsiperi güneş uçuran kasketi de alacaktı. Geri kalan parayı ne yapacaktı? Acaba geriye parakalır mıydı? - Ulan enayi kalmaz olur mu? Derdi kendi kendine "(1)

Sonunda piyango Ahmet'e isabet eder. Ahmet hemen cami avlusuna gider, orada soyunur. Ortalık yaz gibi bir bahar gündür. Çırılçıplak şadırvan başına oturur, "Ekmek mi? Francala mı?" Diye düşünmeye başlar. Düşünüş o düşünüş olur. Altı ay hastahane tedavisi olur. Parasını cami avlusunda nereye koyduğunu bir türlü hatırlayamaz. Bundan sonra Recâi Bey'den her akşam francala alıp yer, eski hayatını sürdürmeye devam eder.

Sait Fâik, annesi veya babası olmayan ya da her ikisini kaybeden çocukları da öykülerinde işler. Ona göre, bu çocuklarda kimsesizdirler, yalnızdırlar. Bu tür çocukları da buraya aldık.

"Plajdaki Ayna" adlı öyküsünde ise yazar babası ölmüş, annesi de kötü yolda olan bir çocuğu anlatır. Bu çocuk da yalnız ve kimsesiz büyümüştür. Annesinin kötü yolda olması onun terbiyesini olumsuz yönde etkilemiştir. Okumayı sevmeyen çocuk yaramazlıklarından dolayı okulda öğretmeninden dayak yemiştir ve okulu terketmiştir. Çocuğun tek arzusu boyacı olmaktır. Boyacı olunca para kazanacak, sonra rakı içecek sonra sigara içecektir. Aile terbiyesi almamış olması onu bu tür hayallere itmektir.

Çocukla sohbet ederken annesi gelir, kadın onu eve davet eder, çocuk anlatıcısından alışılmış bir davranışla para ister. Her şeye rağmen öykü kahramanı bu çocuğu unutmaz:

"...Gözlerini bize dikmiş mavi gözlü, elleri arpa ekmeği gibi kara ve çatlak çocuk bir duman halinde, ama ne zaman istersen vücut haline getirebileceğim bir ruh halinde beynimle, gözüm arasında bir yerde oluşuyordu. Durmadan geziniyordu.(2)

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e. s.53

(2) Sait Faik Abasıyanık, B.E.4, Mahalle Kahvesi-Havada Bulut, Bilgi Yay. Ankara 1990, s.23

Sait Faik "Stelyanos Hrisopulas Gemisi" adlı öyküsünde de annesi ve babasını kaybetmiş Trifon adlı bir çocuktan bahseder. Yazar onu şöyle betimler:

"Trifon bu sert bakışı, bu çelik boynu bu perişan ve laubali kıvrıkcık saçları bu kuvvetli parlak dişleri babasından almıştı. Anasından ona yalnız huylar geçmişti. Birden parlayıveren çok seri neşesi vardı. Gürbüz insanlara has açılan ve hayrete düşüren bir gülüşle gülerdi. O uzun ince, grek yüz, adeta değirmişir, gözleri küçülür, sivri, ince ve beyazlığından sarıca dişleri, bir kutu, bir acayip kutu gibi açılırdı. Ve keder de ona birden gelirdi.. Sebebi başka çocuklar için tekrar yılışık bir gülme veren her söz onu darıltır, ağlatırdı."(1)

Büyükbabasıyla birlikte yaşayan Trifon yokluk içinde büyümektedir. Mektebe gitmemekte kendi kendine çalışmaktadır. Diğer çocuklar gibi onun da özlemleri vardır. Bütün bu özlemlerin gerçekleşmesi için de paraya ihtiyaç vardır. Onun tüm umudu balıkçıklıkla uğraşan dedesinin bol balık tutabilmesiydi.

Anne ve babasını kaybeden Trifon her ne kadar dedesiyle birlikteyse de kendini yalnız ve kimsesiz hissetmektedir.. Dedesi, anne ve babasının yerini dolduramamaktadır. Trifon bir gemi yapmaktadır. Bu gemi "açılmak,uzaklaşmak, seyahat arzuları dolu, hür serâzat, vatansız bir insanın gemisiydi. İçinde dalgalar, fırtınalar, sakin denizler, acayip balıklar, bambaşka, bize benzemeyen, bize benzeyen insanlarla dolu, bir insanın tahayyüllerinin hatıralarının gemisiydi... Bu gemi ile deniz kenarına gidilir, bu geminin arkasındaki bandıra direğine bir ip bağlanır ve bu geminin yelkenleri pupa,gidenin arkasından neler ne başka vatanlar ne başka sular düşünebilirdi."(2)

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, B.E.1, Semaver-Sarnıç, Bilgi Yay.Ank. 1990, s.18

(2) Sait Faik Abasıyanık, B.E.1 Semaver-Sarnıç, Bilgi Yay.Ank. 1990, s.19

Trifon bu gemiye annesinin ismini vermeyi düşünmektedir. Böylece onun yokluğunu bu gemi ile bir parça doldurabilecekti belki. Bu gemisiyle annesi gibi konuşacak, dertleşecekti. Fakat bunu yapamadı. Dedesi : gemiye ne ad koyacağını sordu:

Çocuk düşünceye dalmıştı. Aklına önce anasının ismi gelmişti. Dudaklarının ucunda, Yovana ismi olduğu halde düşünüyordu. Bu ismi söylese, büyükbabanın gözlerinde yine hayallerin uçuşmaya başladığını, hatıralarının dalgalar gibi kabardığını görecekti. İhtiyar uzun zaman sakin bir deniz gibi bekleyecek, susacaktı. Trifon bu durgun ve ağır havaları sevmezdi. Bir daha sordu.

Adını mı? Şey.... "Stelyanos Hrisopulas koyacağım" (1) Böylece dedesinin ismini koyarak fedâkarlıkta bulunmuş, dedesini üzmemişti. Öyküde daha sonra Trifon, gemisiyle ilgili hayaller kurar.

Sait Fâik, burada da anne ve babası olmayan bir çocuğun yalnızlığını, yaşadıklarını, özlemlerini işlemiştir. Toplumun bu tür çocuklara olan aldırmaçlığını vurgulayan yazar bu çocukların en yakın dostlarının yine çocuklar olduğunu ifade etmiştir.

"Sait Fâik'in diğer klasik yazarlarımızdan farklı yönü "sevme susuzluğu" ve "yaşama sevinci"'dir. Bütün öykülerinde bir sevgi ve yaşama sarhoşluğu buram buram tüter. Bir çocuk gibi ümit, iyi niyet ve iyiye yoruşlarla doludur. Gözlemden çok tesbit ustası olan yazar bunlardan da üstün olarak görüntülerle bir olan, aynı olan, görüntülerdeki gerçeklerin ve duygu hazinelerinin sırlardan da yakını hazırlayıcısı sanılan bir anlatıcıdır. Anlatışındaki mükemmelliğiyle konusunda eriyen, uğruna hayattan koptuğu konuların hikayecisidir." (2)

Bu bağlamda kimsesiz çocukların yalnız ve kimsesiz dünyasına giren yazar onların özlemlerini duygu ve dünyası içinde eriteyerek sanatkar mizacının damgasını vurmuş, okuyucuya ulaştırmıştır.

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e. s.20

(2) Tarık Buğra, Dünya Edebiyatından Seçmeler, Seçme Hikayeler, S.Faik Abasıyanık, M.E.B. Yay.İst.1990 s.VIII

7. ÇALIŞAN ÇOCUKLAR

Sait Faik öykülerinde ve şiirlerinde çalışan daha doğrusu çalışmak zorunda kalan çocuklara da yer vermiştir. Yazarın eserlerinde işlediği çocukların başlıca meslekleri şunlardır; Balıkçı Çocuklar, Hamal Çocuklar, Çoban Çocuklar, Boyacı Çocuklar, Dondurmacı, Pastacı ve Kahveci Çırağı Çocuklar.

Sait Faik çalışan çocukları işlerken onların çocukluklarını yaşayamamalarından şikayetçi olur. Bu çocukların çalışmak zorunda olduklarını gözleyen, yazar onların içinde bulunduğu içler acısı durumu gözler önüne serer.

"Kriz" adlı öyküde Necmi adlı öykü kahramanı hamal çocuklarla sohbet eder. Çocukların nereli olduğunu soran Necmi onlara niçin okumadığını da sorar. İstanbullu olduğunu söyleyen çocuklar parasızlıktan dolayı okuyamadıklarını belirtirler. Necmi normal çocuklarla dost olur. Bir ara onlara para vermek ister. Fakat yanlış anlaşılacağından endişe ediyor:

"Necmi parayı vermiyor ve bu içten gelen menfaatsiz samimiyete dokunmak istemiyor. Hayalinden mendilini çıkarıp muhacir çocuğunun burnunu siliyor. Küçük Arap'ın sıcak gibi gözükken buz gibi yanaklarından ve bir kebab kestane kokusu gelen gözlerinden öpüp ayrılıp gidiyor."(1)

"Bin Dört Yüz Yetmiş Altı Nikel Kuruşun Hikayesidir" adlı öyküde de hamallık yapan çocuklardan bahsedilir. Yazar öykünün girişinde bu çocukları şöyle betimler:

"Bahçenin içinde çocuklar... Bazılarının arkasında küfe, kiminin belinde ip, çoğunun ayakları çıplak, bir kısmının ayaklarında kendilerinin olmayan yırtık potinler... Mevsim kış..."(2)

Kaderleri gereği çalışmak zorunda kalan bu hamal çocuklar bazı kötü alışkanlıklar edinmişlerdir. Zor şartlar altında kazandıkları paraları kolayca harcarlardı:

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, BE 5 Kumpanya-Kayıp Aranıyor, Bilgi Yay., Ank., 1989 s.86

(2) Sait Faik Abasıyanık, BE 8 Tüneldeki Çocuk-Mahkeme Kapısı, Bilgi Yay., Ank., 1990 s.21

"Çocuklar birdenbire çekilip giderlerdi. Bir tanesi küfesini sırtladığı gibi tekrar bir yirmibeş kuruş kazanmak için yola çıkıverirdi. Oyun arkadaşı, kendi sırtı ile kazandığı yirmi beş kuruşa, eğlence ile kazandığı elliye katacak, oraya; duvara, kocaman arsanın duvarına abdest bozacak, sonra belki küfesini kahveye bırakıp sinemaya gidecek, belki de tahta gümrük kulûbesinin kenarına bir ateş yakıp arkadaşınının bir yirmi beş kuruş daha kazanıp süprüntülüğe dönmesini bekleyecek."(1)

Görüldüğü gibi hamal olarak çalışan çocuklar zorluklar içinde kazandıkları paraları kumarda, sinemada harcamaktadırlar.

"Şehri Unutan Adam" adlı öyküde anlatıcı bir hamal çocuğa yardım etmek ister:

"... O gün insanları sevebilmek arzusuyla otelin kapısını açtığım zaman, karşıma ilk çıkan insan, bir küfeci çocuğu oldu.

Kirli, soluk yanaklarına, çıplak ayaklarına merhametle değil sevgi ile baktım. O'nu kucaklamak, köşedeki kunduracıdan ona lastik ayakkabı, biraz ilerdeki Yahudiden bir beyaz keten pantolon olmak arzusuyla durdum.

- Ne bakıyorsun, efendi -dedi- hamal mı lazım?

- Yok dedim. Gel sana, bir pantolon bir ayakkabı alayım demek üzereydin. Fakat gözlerini görünce vazgeçtim. Onlar bir acayip hastalığı benim sevgi dolu gözlerimde yakalamak istiyor gibi dikkatli yakalanmış kadar mustarip ve haindiler."(2)

Anlatıcı çocuğa yirmibeş kuruş çıkarıp verir. Fakat çocuk bunu kabul etmez. Burada dikkatimizi çeken bir başka yön anlatıcının hamal çocuğa merhametle değil sevgi ile bakmasıdır. Sait Faik'in zor durumda olan tüm çocuklar için de genel bakışı aynıdır. O hep sevgi doludur. Sevgi ile yaklaşır.

"İnsanlığın Haline Doğru" adlı öyküsünde anlatıcı çocukların küçük yaşta çalıştırılmalarına karşı olduğunu şöyle belirtir:

---

(2) Sait Faik Abasıyanık, BE 1 Semaver-Sarnıç, Bilgi Yay., Ank., 1990 s.59

"Yalnız, yalnız kesesini doldurmak... 12 yaşında çocuklar çalıştırmak, bunları okutmamak... İşte işverenin zihniyeti!"(1)

"Francala mı Ekmek mi?" adlı öyküde de gazete satarak geçinen zenginliğe özenen Çarpık Ahmet adlı bir çocuktan bahsedilir. Adı geçen çocuk bir piyango bileti alır ve ikramiye kazanır. Sonunda aklını kaybeder.(2)

Şiirlerinde de çalışan çocukları işleyen Sait Faik, "Gazeteler ve çocuk adlı şiirinde bu çocukların portlerini çizer. Şiirin sonunda çocukluğa özlem duyar:

Gazeteler ve Çocuk

Geceleyin sinema kapılarında
Belki bir milyondan fazla çıplak
Çocuk gazete satardı.
Bazen havadisler kötüydü,
Bazen eeh şöyle böyle,
Fakat çocuklar en çok
"Cinayeti yazıyor!" diye
Bağırılmayı seviyorlardı.
İki kuruş verip gazete almaktansa,
Poltonun yakalarını kaldırır,
Fıkara mahallesindeki cinayeti düşünürdüm.
Geceler olurdu ki bir milyon çıplak çocuk
Bağırıyorlardı:
Numaraları yazıyor.
Bilet almasam bile
Amorti almayı düşünürdüm.
Akşam olurdu ki,
Maçı yazardı havadisler,
Futbol sahaları düşünür,
Stadyumlarda çocukluğunda oynayamadığım
Futbol oynar çocukluğum
Sessiz sedasız (3)

(1) Sait Faik Abasıyanık, BE 8 Mahkeme Kapısı-Tüneldeki Çocuk, Bilgi Yay., Ank., 1990 s.37

(2) Sait Faik Abasıyanık, BE 2 Şahmerden-Lüzumsuz Adam, Bilgi Yay., Ank., 1989 s.50

(3) Sait Faik Abasıyanık, BE 13 Şimdi Sevişme Vakti, Bilgi Yay., Ank., 1986 s.112

"Yandan Çarklı" adlı öyküde sakız leblebisi satan bir çocuktan bahsedilir. Yazar öykünün girişinde mutluluğunu şu şekilde dile getirir:

"Ölesiye yalnız, ölesiye mesudum. İçim kalabalık çekiyor. İnsanlar çekiyor. Çocuklar istiyorum, haşarı, sarışın, esmer, edepsiz ..."(1)

Öyküde sakız leblebisi satan çocuğu gören yazar, çocuğu yanına çağırır. Birden üst çenesinden dişlerini çektiğini hatırlar, ondan bir çay söylemesini ister. Çocuğun çalışmasını, o saatte vapurda bulunmasını yadırgıyor:

"Ne kocaman kafası var keratanın, ne renksiz yüzü var, sevimsiz çiyen gözleri var bu hastalıklı oğlanın. Çoktan uyumuş olmalıydı. Çoktan kediyi koynuna alarak uyumuş..."(2)

Anlatıcı daha sonra bu çocuktan çağrışımla bir gemici çocuğunu hatırlar:

"...Köstence dönüşü bir gemici çocuğunu karanlık güvertede başım dönerek öpmüştüm"(3)

"Sur Dışında Hayat" adlı öyküde anlatıcı bir araba imalathanesindeki süslü arabalara takılır. Arabadaki resimleri kaç yaptıklarını sorar. Karşısındaki kişi kaç yaptıklarını geç, bunları kim yapıyor? diye sor" der. Sormadan anlatmaya başlar:

"Bunları yapan oniki yaşında çocuktur. Kafadan yapar beyim öyle baksın bir şeye falan, ne münasebet! Kafadan vallahi! Bu çocuğu sekiz yaşında iken araba boyacısına çırak vermişler. Dört sene sonra ustası pılıyı pırtıyı toplamış, geldiği memlekete geri dönmüş. Giderken: "Ben, demiş, İstanbul'a yakışır boyacı bırakıp gidiyorum. Onunla boy ölçüşemeyeceğim yerde de çalışmam" Basmış gitmiş" (4)

Anlatıcı surların dışında dolaşmaya devam eder. Uzakta çingenelerin çadırlarını gözler. Burada çoluk çocuk dahil herkes çalışmaktadır. Öykünün sonunda bu insanların onurlu olduğu ifade edilir:

-
- (1) Sait Faik Abasıyanık, BE 6 Havuz Başı-Son Kuşlar, Bilgi Yay., Ank., 1990 s.190
(2) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.191-192
(3) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.192
(4) Sait Faik Abasıyanık, BE 6 Havuz Başı-Son Kuşlar Bilgi Yay., Ank., 1990 s.85

"...Hele küçükleri ardımıza takılıp : "Beş kuruş! Beş kuruş! N'olur be amca? Kırk para!" demediler. Çünkü hepsinin ellerinde iş vardı. Kızdırılmış üstlerine biraz kum, biraz kolay dökünce pırlıl pırlıl parlayan hanam tasları, sahanlar, tencereler; çoluk çocuk çalışıyorlardı."(1)

"Bir Kıymın Dört Hikayesi" adlı öyküde balıkçı bir çocuktan bahsedilir. Balıkçı çocukla konuşan anlatıcı onu şu şekilde betimler:

"Rengi uçtu. Tırnaklarından saçlarına kadar güneş ve deniz içinde gelişmişti. Balıklar ve yosunlar kadar denizin tadını çıkarıyordu. Kimbilir belki bu poyrazın sertliği ve kapalı gökyüzü, onun rengini uçurmuştu"(2)

Yazar burada çocuğun "tırnaklarından saçına kadar güneş ve denizin içinde geliştiğini" belirtirken onun çok küçük yaştan itibaren denizde çalıştığını vurgulamıştır.

Şiirlerinde de sık sık çalışan çocukları işleyen Sait Faik "Bizim İskele" adlı şiirinde şöyle der:

"...Ne zaman dönecek delikanlılar uskumrudan?
Torik ne zaman sardalı pat pat dövecek?
Balığı çapariden hangi kocaman elli çocuk
Uсталıkla çekip olacak

Galsamasını yırtmadan?
Birer küçük lokomotif gibi tüten
Islak çocuklara
Çenberlerini göstermeyen karanlık basmadan"(3)

Burada Sait Faik çocukların çalışmaktan dolayı oynayamadıklarını vurgulamaktadır.

Şiir kitabına ismini veren "Şimdi Sevişme Vakti" adlı şiirde de bir boyacı çocuğundan bahsedilir:

"...Sallıyor boyacı çocuğu fırçasını
Belediye kahvesinde hala o eski, o yalancı
O biçimsiz bizans şarkısı."(4)

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.86

(2) Sait Faik Abasıyanık, BE 1 Semaver-Sarnıç, Bilgi Yay., Ank., 1990 s.33

(3) Sait Faik Abasıyanık, BE 13 Şimdi Sevişme Vakti, Bilgi Yay., Ank., 1986 s.62

(4) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.12

Yazar aynı şiirin sonunda bu boyacı çocuğunun oğlunun mezarında bir şiir okumasını arzu eder:

"...Bir kere duyursam hele güzelliğini, tadını,
Sonra oturup hüngür hüngür ağlasam
Boş geçirdiğim, bağırmadığım sustuğum günlere
Mezarımda bu güzel, uzun kaşlı boyacı çocuğunun
Oğlu bir şiir okusa
Karacaoğlan'dan
Orhan Veli'den
Yunus'tan, Yunus'tan"(1)

"Pazar günleri" adlı şiirinde ise Sait Faik kendisine on kuruş bahşiş karşılığında hizmet eden çocuğun babası olmayı arzu eder:

"Pazar günleri,
Bira içerim
Turp ve çamfıstık ile
Küçük bir çocuk
Bana hizmet eder
On kuruş bahşiş mukabilinde.
Halbuki ben onun
Babası olmak isterim."(2)

"Hasretimin Bittiği ve Başladığı Yer" adlı şiirinde de çocuk yaşta bir çobandan bahseder:

"...Çarığımı çıkarıp geçiyoruz bir dere;
Yüzüme su serpiyor çobanım daha çocuk."(3)

Çalışan çocuklar karşısında daima hüznlenen yazar onların çocukluklarını yaşayamamaları karşısında duygulanır. Bazen onların güçlerinin üzerinde çalıştırıldıklarından şikayetçi olur.

"Dondurmacının Çırağı" adlı öyküde buna benzer bir durum söz-konusudur:

"Çocuklar sabahın beş buçuğundan gecenin birine, daha doğrusu ertesi sabahın birine kadar çalışıyorlardı, demiştim.

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.14

(2) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.111

(3) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.91

Bereket ki, öğle üstleri, sıcak, küçük köyü dört tarafından sardığı zaman iş bir iki saat hafifliyor, masaların üstüne kıvrılmak kafalarını esmer ve çilek kokulu kollarının arasına alıp uyuyabiliyorlardı."(1)

Çocuklarla beraber olmaktan hoşlanan yazar bir duygusunu şöyle dile getiriyor:

"Çocuklarla balığa çıkmak istiyorum. Dondurmacının iki çırağı ile akşamüstü dondurma yerken konuştuğum zaman, deli divane oluyorum."(2)

Görüldüğü gibi çalışan çocuklar Sait Faik'in öykülerinde ve şiirlerinde geniş olarak yer almıştır. Yazar toplumumuzda çalışmak zorunda kalan çocuklara yine sevgiyle yaklaşır. Onların arasına karışan yazar, onlarla konuşmaktan, dertleşmekten zevk duyar. Onların aşırı olarak çalıştırıldığından şikayet eden yazar ayrıca çalışan çocukların çalışmaktan dolayı çocukluklarını yaşamadıklarını belirtir. Bir çok çocuğun çalışmaktan dolayı okuyamadığına da değinen Sait Faik bu durumun gelecekte değişmesini arzu eder. Yazarın bu arzusunu "Şimdi Sevişme Vakti" adlı şiirinin sonundaki ifadelerinden anlıyoruz. Yazar burada bir boyacı çocuğunun oğlunun mezarında bir şiir okumasını istiyor. Yani boyacı çocuğunun çocuklarının bir şiir okuyabilecek kadar okumasını arzu ediyor. Buraya öykülerinde işlenen diğer çalışan çocukları almadık. Bu öykülerde de yazarın tavrı hep aynıydı. O çocukların çocukluklarını yaşayabileceği güzel bir dünya düşlüyordu. Bu dünyadan uzak her çocuk karşısında üzülüyor, bir şeyler yapamadığının sıkıntısını duyuyordu.

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, BE 6 Havuz Başı-Son Kuşlar, Bilgi Yay., Ank. 1990 s.211

(2) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.210

8. KÖYLÜ ÇOCUKLAR

Sait Faik köy hayatının zorluklarını, bu çetin hayatın içinde çocukların durumunu çok güzel dile getirmiştir. Tabiatın içerisinde mücadele veren yorgun, bezgin Türk köylüsü Sait Faik'te kendini daha derinden hissettirir. Küçük yaşta büyük insan gibi davranmak zorunda kalan köylü çocuklar nasırlı elleriyle, çıplak ayaklarıyla sararmış yüzleriyle kâh oyun oynarlar kâh çobanlık yaparlar. "Köy Hocası ile Sığirtmaç" adlı öykünün tamamında bir köy öğretmenin çocuklarla olan ilişkisi anlatılır.

Öyküde; bir köy hocasının çocuklarla örülmüş küçük dünyası anlatılmıştır. Bu hocanın cahil köylüler arasındaki kendine has dünyası yalnız, çocuklar ve tabiatla alakalıdır. "Kalın bilekli, karışık alınlı, simsiyah kafası, vahşi gözleriyle ıslık çalarak dolaşan bir sığirtmaç"(1) çocuğa okuma yazma öğretme çabasıdadır. Her akşam yakaladığı bu çocuğa zorla da olsa birşeyler öğretmeye çalışır ve sonunda öğretir de. Öğrencilerin içinden hasta birine para yardımında bulunur, herşeye rağmen minik gözlerini sonbaharla birlikte hayata kapayan çocuk, hocanın dünyasını karartır. Bunun için öyküde şöyle denmiştir: "İki maaşımı hastalığına harcadığım talebe sonbaharla birlikte ölmüştü. Artık hiçbir zeka beni alakadar etmiyor, küçük nefes sığır kokulu sınıfın pencerelerini, dağ rüzgarına açtırmak gelmiyordu, onlardan evlerine hayatlarına, açlık ve kederlerine dair hiçbir şey öğrenmek istemiyordum"(2)

Sığirtmaça aslında okuma yazma öğretirken öğretmenin çektiği zorluk, aslında o dönemdeki öğretmenlerin hayatla verdiği mücadelenin zorluğunun anlatılmasıdır. Küçük sığirtmaç çocukluğun inatçılığını ve o zamanki Türk köylüsünü temsil eder.

"Mecmua ile kitap arasındaki farkı iki saatte anlatabildim. Bu çocuk beni yoruyordu. Pastanın çerkez köyünde yediğinin aynı olmadığını İstanbul'da Ankara'da büyük kahvelerde yapılan bir nevi baklava olduğunu söyleyince inanmadı"(3)

(1) Sait Faik Abasıyanık, Bütün Eserleri 2, Şahmerdan-Lüzumsuz Adam, Bilgi Yay., Ank. 1989, s.83

(2) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.84

(3) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.98

Bu cümleler bir zorluğu anlatmaları açısından dikkat çekicidir. Bazı hikayelerinde köylerinde okul olmayan komşu köydeki okula gitmek için uzun yol yürümek zorunda olan çocuklara değinmiştir. "Köye Gelen Vali" hikayesinde uzak köye okula giden çocuklar şöyle anlatılır:

"Kozolaklı köyünde mektep olmadığı için köyün çocukları yarım saat ötedeki dört kargir evi ve iki katlı evleri bile olan Karakamış köyüne giderlerdi..."(1)

Fakat bu uzun yola kar, kış demeden katlanan köy çocukları okul biter bitmez kendilerini bir tarlada bulurlar. Bir çok Türk köyünde olan toplumumuzun bu sosyal gerçeğini Sait Faik öyküsünde incelemiştir. Türk köylüsü o zamanlarda okulu bir gereksinim değil zorunluluk olarak görmüştür.

"Bu çocuklar erkenden kalkarlar, koşmaya yorulmaya kafasını çok yormadan işleyen, iyi bakılmış bir makineye benzerler. Hangi vilayete mensup olduklarını anladıkları bir gün mektepten alınıp pantolonlarının kışına bir yama daha eklendikten sonra tarlaya bırakılırlar. (2)

Parçada da görüldüğü gibi çocuklar eğitime tam cevap verecekleri sırada, tarlada, kırdada v.b... yerlerde çalışmak mecburiyetinde kalırlar. Zihin gücü yerine beden güçleri ile çalışmaya alışan çocukların büyüdüklerinde cahil bir köylü olmaktan başka şansları yok gibidir.

Dünyanın her yanında, her köşesinde olduğu gibi köylü çocukların da kendilerine göre, kurdukları bir oyun dünyaları vardır. Sait Faik her zaman olduğu gibi canlı bir tasvir içinde çocukların dünyasından bir sahneyi şu şekilde gözlerimizin önüne serer:

"Tam bin dörtyüz metreye çıkan bir dağın tepesindeki kırmızı derili kayalıklara varıncaya kadar bu orman bir denizdi. Kavakların tepesinde bir sergüzeşt arayan köy çocukları, transatlantiğin

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, Bütün Eserleri 14, Sevgiliye Mektup, Bilgi Yay., Ank. 1987, s.33

(2) Sait Faik Abasıyanık, Bütün Eserleri 14, Sevgiliye Mektup, Bilgi Yay., Ank. 1987, s.33

yolcuları yere bıraktıkları zaman sığ ve berrak denizlerde derinliğin acayip renk ve balıklarını, ziyanın suyun içinde yaptığı helezonları nasıl seyredelerse Dokurcun suyunu ve çimenleri kavakların tepesinden öyle seyredelerdi. Ata biner gibi bindikleri bir daldan ayaklarını salladıkları zaman, Dokurcun suyu kabarmış ve onların çıplak ayaklarına kadar çıkmış sanırlardı."(1)

Anadolu köylüsünü savaşlar çok yıpratmıştı. Bu savaşlarda Anadolu köylüsü evlerinin direği olan erkeklerini fidan gibi yiğitlerini, geleceğin ümidi çocuklarını yitirmişlerdi. Bütün bunların sonunda geride kalanları kaybetmekten korkuyordu. Sait Faik bir köylü ailenin endişesini "Düğün Gecesi" adlı hikayesinde şöyle dile getirmiştir:

"Tahrir-i Nüfusta onu samanlığa kapamışlardı. Onlar zannetmişlerdi ki, yeniden bir harp koptu. Bir tanecik çocukları Ahmet'i, on iki yaşında askere alacaklar...."(2)

Türk köylüsü genel olarak jandarma ve öğretmenden başka resmi görevli tanımıyordu. Arada bir köye uğrayan resmi şahsiyetlerden korkar, ürker, bu kişiden kaçarlardı. "Köye Gelen Vali" öyküsünde valiyi gören köylü çocuk yabancı bir şekilde korkar ve kaçar:

"Bu muallimden başka bir mahluktu. Muallimden başka ise ondan daha aşağı biri idi. Muallimden daha aşağı ise ondan daha haşin, daha yırıtıcı olacaktı."(3) diye düşünür. Görüldüğü gibi bir köylü çocuğa göre en üst düzeydeki kişi muallimdi. Bazen Sait Faik'in cümleleri şiirsel bir hasusiyet kazanır. Onun içinde bütün çocuklara yetecek kadar sevgi vardır. Köylü de olsa bir çocuğun saflığını temizliğini yakalamasını bilmiştir:

"Dediğim köy evine vardığımız zaman atlarımızı ufak, oya gibi bir köy çocuğu aldı. Kasketinin kenarına sokulmuş karanfile baktığımı sandığı için çiçeği bana verdi. Halbuki ben onun ıslak saman rengindeki gözlerine yüzünün aynı renkteki derisine bakmıştım. Kimbilir karanfilibana, belki de onları veremeyeceği için vermiştir."(4)

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, Bütün Eserleri 14, Sevgiliye Mektup, Bilgi Yay., Ank. 1987, s.33

(2) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.55

(3) Sait Faik Abasıyanık, Bütün Eserleri 14, Sevgiliye Mektup, Bilgi Yay., Ank. 1987, s.33

(4) Sait Faik Abasıyanık, Bütün Eserleri, 1, Semaver-Sarnıç, Bilgi Yay., Ank.1990, s.36

Çocuklar kendi dışlarındaki herşeyle alakalı varlıklardır. Bütün her şey ya onlara oyuncak, ya arkadaş oluverir. Köylü çocukların belki süslü püslü, allı pullu demirden plastikten oyuncakları yoktur ama dağdaki herşey onlar için bir oyun vesilesidir. Bazen bir ağacı at yaparken, bazen derenin akıp giden sularına kendilerini bırakıverirler. Toprağa şekil vererek yaptıkları oyuncaklar dünyalarına renk verir. Sonra oyunlarına ortak olan, kırlarda onlara arkadaşlık eden hayvanlar hayatlarının ayrılmaz birer parçasıdır. Köpekler, kediler, inekler tavuklar daima sadık bir oyun arkadaşı olarak çocukların yanlarında yer alırlar. Otlamaktan gelen hayvanlar çocuklara akşamın habercisidir. Bu hayvanların başları gözükmür gözükmeyen bir koşuşturmacadır başlar, dünyaya meydan okurcasına bağırarak çocuklar adeta ineklerle oynamak isterler,

"Köşeden sığırların başları gözükmür gözükmeyen, köyün çocukları koşuşurlar, beyaz benekli sarı ineklerin kalın yumuşak ve nemli dudakları açılır, uzun uzun köye ve çocuklara böğürürlerdi. İnekler pis kuyrukları, üstleri toprak ve inek kokan çocukların kafaları üstüste çevirirler, kerpiç evlere ağır fakat sevinçli, gürültülü giderlerdi."(1)

Sait Faik köy hayatını hikayelerinde canlı bir şekilde yansıtmayı başarmıştır. Bu hayatın içinden sunulmuş kesitlere baktığımızda kahramanların da hadiselerin de uzun gözlemler neticesinde ortaya çıktığını görüyoruz. Köylümüz ne olursa olsun halkımızın büyük çoğunluğunu teşkil ediyor. Köylünün problemlerini bunun ötesinde köylü çocuğun durumunu hikayelerinden çıkarabiliyoruz.

Sait Faik uzun yıllar ihmal edilmiş Anadolumuzu bütün ruhuyla yansıtmayı başarmıştır. O Anadolu'ya gelenek üzere dışardan değil bizzat içine girerek, yaşayarak Anadolu'yu öykülerinde işlemiştir. Çünkü öykülerdeki tasvirler son derece başarılıdır. Her ne kadar Sait Faik köyü ve köylü insanları öykülerinde çok sık işlememişse de köyü ve köy insanlarını işlediği öykülerde son derece başarılıdır.

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, Bütün Eserleri 2, Şahmerdan-Lüzumsuz Adam, Ank.1989, s.83

9. FAKİR MAHALLE ÇOCUKLARI

Sait Fâik'in öykülerinde toplumumuzda ihmal edilmiş kesimlerin değişik yönlerini görebiliriz. Özellikle yoksul bir yaşam süren halkın yaşama mücadelesi, buradaki çocuklar onun öykülerine konu olmuşlardır. Fakir halk, hayatın ağır yükünü omuzlarında en çok taşıyan kesimdir. Bu yükten fazlaca payını alanlar, da şüphesiz çocuklardır. Öykülerini gözleme dayalı reâlist çizgilerle yazan Sait Fâik bu fakir mahalleleri dolaşmış, gözlemlerini öykülerine yansıtmıştır. Buralardaki halkla özellikle çocuklarla dost olmaya çalışan yazar niçin böyle davrandığını kendisi de açık olarak sezememektedir. Onu buralara çeken gücün ne olduğunu o da bilmiyordu."Sarnıç" adlı öyküsünde Sait Faik bu tür duygularını şöyle ifade etmektedir: "Ama neden her zaman küçük mütevazi köşeler aradım? Dostlarımı en sevdiklerimi bu çarşı içlerinin kara çocuklarından seçtim." (1)

Fakir bir mahallede yaşayan çocuğun daha az mutlu olduğuna inanan Sait Fâit, onların küçük şeylerde küçük mutluluklar yakaladıklarını öykülerinde belirtmiştir:

"Mesutları çok az bir mahallenin çocukları değil miydiler? Anasının çocuğundan başka gelirleri var mıydı?... Semaver ne güzel kaynardı. Ali semaveri içinde ne ıstırap, ne grev, ne de kaza olan bir fabrikaya benzetirdi. Ondan yalnız koku, buhar ve sabahın saadeti istihsal edilirdi."(2)

Bu tür mahallelerde Sait Fâik'i üzen şeylerden birisi de onları dilenmeye zorlayan ve bunu yaparken bazı uzuvlarını kesen kişilerin çocuklarıdır. Yazar bu duygularını "Kalorifer ve Bahar" adlı öyküsünde şöyle ifade eder:

"Bu mahallede çocukların bazen baş parmakları yoktu. Bu çok hususi bir sanata şimdiden alışmaları için mahalle operatörleri tarafından yapılan bir ameliyat neticesiydi. Bazı çocukların da ayakları yoktu. Topuğundan, bileğinden, baldırından, dizkapağından itibaren kopmuş ayaklı, mavi gözlü, koşamamaktan doğan kin-

---

(1) Sait Fâik Abasıyanık, BE 1 Semaver-Sarnıç, Bilgi Yay., Ank., 1990 s.122

(2) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e, s.123

lerini tekrar tramvay ve otobüslerden alan çocuklar."(1)

Sait Fâik fakir mahalle çocuklarının da kendisini sevdiklerine inanırdı. "Sicilya Ormanları" adlı şiirinde yazar şu şekilde ifade etmektedir:

"Sicilya ormanları
Gökyüzü kadar esrarlı
Ve intikamcıdır
Petrol lambası yanan
Kamış saz kulübede
Çerden çöpten kulübede
Mısır ekmeği yiyen çocuk
Seni seviyor."(2)

İstanbul'u karış karış dolaşan ve her köşesinden bir parçayı öykülerine sokmaya gayret eden Sait Faik, bir İstanbul betimlemesinde kenar mahalleleri ve burada yaşayan çocukları şöyle görür: "Şehrin şimaliyle şarkı arasında surlar, surların üstünde ve etrafında sefil kulübeler, bostanlar, kenar mahalleler... Kenar mahallelerin merkezde konuşulan dile göre yayık telaffuzlu kızları, çamur yüzlü, bazen de fazla zeki çocukları vardır."(3)

Sait Faik'e göre fakir mahallelerde belli bir yaşa kadar ailesiyle birlikte yaşayan çocuklar, sonraları ailelerinden ayrılarak köprü altlarına geçiş yapıyorlardı. Şehir yaşamının parlaklığı onları böyle mahallede yaşamaktan bıktırıyordu:

"Bir gün, mavi gözlü bir çocuk, uzaktan aydınlığını ve ebedi yangınını seyrettiği şehrin merkezine gidecekti. Çocuk yol iz bilmiyordu... Çok merak ediyordu... Mahalleyi bıraktıracak kadar mühim neler vardı?"(4)

Sait Fâik fakir mahalle çocuklarının öykülerinde işlerken onların aileleriyle olan ilişkilerine de değinir.

---

(1) Sait Fâik Abasıyanık, a.g.e., s.126

(2) Sait Fâik Abasıyanık, BE 13 Şimdi Sevişme Vakti-Şiirler, Bilgi Yay., Ank., 1986 s.17

(3) Sait Faik Abasıyanık, BE 1 Semaver-Sarnıç, Bilgi Yay., Ank., 1990 s.125

(4) Sait Fâik Abasıyanık, a.g.e., s.127

Fakir mahalle çocuklarının aileleriyle olan çatışmalarına da yer veren yazar, tiyatrocunun olmak isteyen fakir bir mahalle çocuğuna annesinin tepkisini "Kumpanya" adlı öyküsünde işlemiştir:

"Fûkaranın çocuğuna artistlik neymiş, kör olsun! Hep de fakir fûkara çocuğu özenir sizin işe Halit Efendi! Anasının kefen parasını çalan çocuktan kime hayır gelir ki, size gelsin? Yalvarırım Halit Beyefendi Oğlum! Çocuğumun istidadı bile varsa kırın sizden ricam bu."(1)

Sait Fâik "çayır içinde gülüşen çocukların yırtık mintanları" (2) nı şiirlerine dize yapar, onların yoksulluklarını paylaşır.

"Çıplak bir çocuk ayakları avcumda idi.

Sokakta diz boyu kar vardı..."(3)

Çocukların yanına kadar giden, onlarla konuşmaya çalışan yazar bazen onlardan ters yanıtlar alır, fakat o buna pek aldırmaz:

"Biraz ileride dört çocuğa rastladım. Yürüyorlar, yeşilliklerin en güzel yerinde duruyor, bir kaldırım taşı kadar büyük bir parçayı belle söküyorlar, bir çuvala dolduruyorlardı.

- Ne yapıyorsunuz yahu? dedim.

- Sana ne, dediler.

Fûkara, üstleri yırtık yırtık yavrulardı." (4)

Fakir mahalle çocukları genellikle bahar nevsimlerinde başka yerlere gider, kış gelinceye kadar dönmezler. "Kalorifer ve Bahar" öyküsünde bu duruma değinen Sait Fâik şöyle demektedir:

"...0 zaman çocuklar başlarını alır giderlerdi. Gidenin arkasından gözyaşı dökülmezdi. Gidenlerden pek azı geri dönmezdi. Kışla beraber bir çoğu süklüm püklüm, bir sürü kötü hatıralar, itiyatlar kazanmış dönerlerdi." (5)

---

(1) Sait Fâik Abasıyanık, BE 5 Kumpanya-Kayıp Aranıyor, Bilgi Yay., Ank., 1989 s.50

(2) Sait Fâik Abasıyanık, BE 13, Şimdi Sevişme Vakti-Şiirler, Bilgi Yay., Ank. 1986 s.50

(3) Sait Fâik Abasıyanık, a.g.e., s.29

(4) Sait Fâik Abasıyanık, BE 6 Havuz Başı-Son Kuşlar, Bilgi Yay., Ank., 1990 s.121

(5) Sait Fâik Abasıyanık, BE 1 Semaver-Sarnıç, Bilgi Yay., Ank., 1990 s.132

Görüldüğü gibi Sait Fâik, Fakir mahalle insanlarıyla içli dışlı olmaya çalışmış, özellikle buralarda yaşayan çocuklarla ilgilenmiş, onları öykülerine konu yapmıştır. İnsanları sadece insan oldukları için seven ve değer veren yazar, onları sosyal konumlara göre değerlendirmemiştir. Toplumun bir bakıma geri kalmış, perişan kesimleriyle ilgilenmiş, oralarda yaşayan çocuklarla arkadaş olmaya çalışmıştır. Onun ölçüsüne göre bütün insanlar, insan olmaları yönüyle eşittirler. Onların sosyal konumları tercih edilmelerinde ayrıcalık meydana getirmez. Sait Fâik bu tavrıyla da Yunus Emere'nin "Yaratılanı hoş gördük" ifadesindeki bakış açısıyla paralellik göstermektedir. Özellikle çocuklara karşı yaklaşımıyla Sait Fâik'in hümanist kişiliği ön plana çıkmıştır. Yazar özellikle çocuklara hiç bir ayırım yapmadan değer verir. Onun için "Çocuklar, geleceğin umudu, yarının teminatıdır. Yarın haklıyı, haksızı birbirinden ayıracak olan insanlar, bu çocuklardan çıkacaklardır."

Sait Faik'in umut bağladığı bu çocuklar zenginiyle, fakiriyile, çalışanıyla, iyisiyle, kötüsüyle, bütün çocuklardır.

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, BE 1 Semaver-Sarnıç, Bilgi Yay., Ank., 1990 s.132

10. KÖTÜ YOLDAKİ ÇOCUKLAR

Çocuklar toplum hayatının vazgeçilmez şirin varlıklarıdır. Mini mini elleriyle, etrafa güller dağıtan gözleriyle, yaramazlıklarıyla, huysuzluklarıyla ama her zaman sevgi ile doludur çocuklar. İster kırsal kesimde ister kentte olsun onlar dünyamızın süsüdür. Gönül isterdi ki onlar hep iyiyi görsün, hep güzelliklerle karşılaşsınlar, bütün gereksinimleri karşılanarak eksiksiz, başı yukarıda gitsin yarınlara. Onlar sevginin, barışın kardeşliğin sembolü olsunlar. Her şey onlar için, onları çirkinliklerden kurtarmak için olsun. Çocuklar kendilerini karartan çirkinliklere hiç bulaşmasın. Bütün bu temennilerin ötesinde yine toplumumuzun acı bir gerçeği olan kötü yola düşmüş çocukların varlığını inkar edemeyiz. Belki toplumumuzun ekonomik ve sosyal yetersizliklerinin bir sonucu olarak kötü yola düşmüş çocuklarımız bulunmaktadır. Bazen bir yankesici, bazen bir hırsız olarak sıkça göze çarpan çocuklarımızı bazen de elinde sigara, kumara müptela olmuş, köprü altlarını barınak olarak kabullenmiş olarak görürüz.

Şair ve yazarlarımız kötü yola düşmüş çocuklardan etkilenmiş, onları eserlerinde işlemişlerdir. Bu tip çocukları eserlerine konu ederken toplumun kanayan yarasına parmak basmışlar, duydukları derin üzüntüyü yansıtmışlardır.

Sait Faik'in eserlerinde "çocuk" konusunu işlerken başta da çocuk sevgisinin hemen hemen bütün öykülerine yansıdığını belirtmiştik. Çocukların bulunduğu öyküler tek tek incelendiğinde yazarın bu sevgiyi farklı boyutlarda ve değişik alanlarda ele aldığını görürüz. Farklı boyut ve değişik alanlardan kastımız şudur: Çocuk sevgisi, konusu yalnız olumlu ve güzel yönüyle değil olumsuz yönleriyle de ele alınmıştır. Öykülerde çocuğun bütün güzelliklerine değinilirken olumsuz yönler gözardı edilmemiştir. Hatta olumsuzluklar-öykülerin tümü değerlendirmeye alındığında-daha fazladır. Bu olumsuzluk öyle ustaca işlenmiştir ki o çocuklar kötü durumda olmasalar Sait Faik'in öykü kahramanı olmayacaklardır. Bu çocukları bize takdim ederken yazar sanki üslubunun bütün mükemmelliklerini kullanmış gibidir.

Örneğin "Bindörtüzyetmişaltı Nikel Kuruş" adlı öyküde: "Çocuklar bahçenin havuzlarında yahut süprüntülüğün su birikintilerinde kumar oynuyordu"(1) ifadesini okuyunca ister istemez içimizden bir ses, "Keşke çocuklar bahçe havuzu ve su birikintilerinde kumar oynamasalar da bahçede çember çevirseler ya da saklambaç oynasalar" der.

Sait Faik'in herhangi bir sokakta karşılaştığı çocukların çoğu nedense topaç, saklambaç, kovalamaca oynamazlar. Ya bir köşede sigara içerler, ya kumar oynarlar ya da bir polisten kaçarlar:

"-Kimdir biliyor musunuz?

Onu köprüden başka bir de eski polisler tanır:

-Ulan sen yine buralarda mısın? derler.

Omuzlarını kısar, ellerini cebinden çıkarır, atar ağzından sigarasını.

- Gidiyoruz be mavin ağabey, der.

Bu meşhur yankesici Yedikuleli İstavro'dur. Ve hoş çocuktur.(2) diyerek betimlediği çocuk köprü başından denizi seyreden, Yedikulede yaşayan herhangi bir çocuk değildir. Bu meşhur yankesici İstavro'dur. Onun meşhur olduğunun vurgulanması, hoş bir çocuk olduğunun belirtilmesi özellikle yapılmıştır. Yazar onun küçük yaşta kötü bir işte meşhurluğunu vurgularken çocuğun hoşluğunu da ifade edemeden geçemiyor. Yazar bütün olumsuzluklara rağmen, çocuklar da bulunan güzellikleri de özellikle belirtiyor. Buna benzer başka bir öyküsünde:

"Nikel kuruşlarla kumar oynayan mesut çocuklar" (3) ifadesinde de yazar çocukların yüzlerindeki mutluluğu göstermektedir.

Yazar bazen çocukların kumar oynamalarını seyreder, onlardaki kazanmanın verdiği mutluluğu yakalamaya çalışır:

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, BE 8 Tüneldeki Çocuk-Mahkeme Kapısı, Bilgi Yay., Ank.1990 s.22

(2) Sait Faik Abasıyanık, BE 13 Şimdi Sevişme Vakti, Bilgi Yay., Ank. 1986, s.47

(3) Sait Faik Abasıyanık, BE 8 Tüneldeki Çocuk-Mahkeme Kapısı, Bilgi Yay., Ank. 1990 s.22

"Hayat nikel kuruşların tırtıllı ucunda parlıyordu. Bir pis küçük avuçtan yine bir ötekisine aktarılan parada gülen bir şey vardı; hayat" (1)

Görüldüğü gibi çocukların kumar oynaması yazarın bir bakıma hoşuna gidiyor. Onların duydukları mutluluk kendisine de yansıyor. Penceresinde çocukları seyrederken onların çocuk masumiyetini bir kenara bırakmıyor.

"Ay bu ne küçük hırsızdı böyle! Ellerimin içinde kırarcasına sıktığım eli ufacık. Gözleri pırıl pırıl" (2) Burada da yazar hırsızlık yapan çocuğa kıyamaz. Ufacık eller ve pırıl pırıl gözler küçük hırsızı kurtarır. Fakat bu duygu her zaman yazarda aynı şekilde görülmez. Bazen suç işleyen çocuklar hakkında acımasız duygular içinde bulunan yazarımız bazen de burada görüldüğü gibi gayet hoşgörülü bir tutum sergiler. Yazarın hâyâl dünyası med cezirlerle doludur. Fakat çoğunlukla hoşgörülü bakışı egemendir.

Öykülerde bu tip çocuklar ele alınırken daha çok hırsız ve yankesici çocukların işlendiğini görürüz. Yazar bu çocukları betimlerken daha çok çevik, kavruk yüzlü olduklarını ve sigara içtiklerini vurgular. Bu çocuklar genelde profesyonel, çok azı acemidir. Çoğu geçimini bundan sağlar. Bu kötü şartlar çocukları yüz-üz yapmıştır.

Yazar "Pişmanlık" adlı öyküde:

"...orada ekmeği çalanın demin konuştuğum çocuk olduğunu, ekmeği başka bir arkadaşına verdikten sonra kendisi eli boş gittiğini öğrendim." (3)

Burada bir ekmek çalan çocuğun arkadaşıyla bu işi ustalıkla yaptığı anlatılır. Yazar çocuğun yakalanmasını ve mahkemedeki ifadeleri, öyküsünde anlatır. Çocuk daha sonra mahkemede yaşı küçük olduğu için kurtulur.

Sait Faik zaman zaman öykü kahramanlarına, kötü yoldaki çocuklara ahlâk dersleri veririr:

---

(1) Sait Faik Abasıyanık a.g.e., s.21

(2) Sait Faik Abasıyanık, BE.1, Semaver-Sarnıç, Bilgi Yay., Ank., 1990 s.40

(3) Sait Faik Abasıyanık, BE.8, Tüneldeki Çocuk-Mahkeme Kapısı, Bilgi Yay., Ank., 1990 s.121

Yazar çocukların isteklerini, arzularını, hayallerini hep hoş görmektedir. Çocuk nerede olsa çocuktur. Hırsız değil ne olursa olsun bütün çocuklar aynıdır. Beklentileri hep aynıdır.

"İpekli Mendil" öyküsü buluş çağına yeni gelmiş bir çocuğun ipekli mendil çalışını anlatır. Yazar bu küçük hırsızlığı şöyle dile getirir:

"Birisi ondan ipekli mendil istemişti, hani canım anlarsın ya âşıklısı, sevdalısı, komşu kızı işte. Para da yok ki gidip çarşıdan alsın. Düşünmüş, taşınmış bu çare gelmiş"(1)

Alıntı yaptığımız parçalarda da görüldüğü gibi bu çocuklar hırsızlık yaparken, bir sebepten dolayı bu suçu işliyorlar. Sait Faik de çocukların suçlarını mazur gösteren nedenler olduğuna inanıyor.

Yazar çocukları ait oldukları yerlerde görmek ister. Bazen onların yaptıklarını hazmedemez, üzülür. Bu üzüntüyü bize şöyle anlatır:

"Kimi de ufak çocukların cigara yaktmak için yavaşmalarına içermişimdir." (2)

Bu tip çocukların bir başka kötü alışkanlığı da kahve alışkanlığıdır. Yazar bu duruma üzülür ve küçük çocukları kahvelerde görmek istemez.

"Senin kahvene böyle on beş on altı yaşında çocuklar mı gelir?" (3) sorusunu kahveciye soran hakim, kahvehanede olan hırsızlık olaylarını soruşturur.

Sait Faik kötü yoldaki çocukları anlatırken bunları genelde adliye muhabirliği yaparken yaptığı gözlemlere göre ele almıştır.

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, BE.1, Semaver-Sarnıç, Bilgi Yay., Ank., 1990 s.41

(2) Sait Faik Abasıyanık, BE.4, Mahalle Kahvesi-Havada Bulut, Bilgi Yay., Ank., 1990, s.29

(3) Sait Faik Abasıyanık, BE.8, Tüneldeki Çocuk-Mahkeme Kapısı Bilgi Yay., Ank., 1990 s.163

"Abdurrahman Yirmibeşli bir iskele boyunda hırsızlık yapmış bir hamal çocuğuna, hırsızlığın fena bir şey olduğunu anlatırken seyretmek benim için bu mahkemeyi yazmaktan daha çok zevkli olacaktı." (1)

"Soğukpınar" öyküsü baştan sona bir mahkeme binasını anlatır. O gün bu binayı çocuklar zaptetmiştir. Öyküye "Acaba bugün adliyenin çocuklar günü mü?" (2) diye başlanır. O gün adliye suçlu çocuklarla doludur:

"Ayakları çıplak, ceketsiz, saçları karmakarışık iki çocuk" şurada burada bıyıkları hopstil bir genç; fakat onun da henüz sakallı çıkmamış; güzelce de giyinmiş, yüzüne bakmak bile gelmiyor. İn-

sana:
- Ne bakıyorsun ulan, adam görmedin mi hiç? deyiveriyor." (3)

Yazar o gün adliyede gördüklerini bir bir betimler:

"Maznun Hüseyin, 12 var yok... Üstünde yamalı bir gömlek var. Pantolonunun bir tanesinin yarısı bir başka ve koyu renkli pantolondan eklenmişse de dikişleri pek gevşediği için bu parça genişçe bir tozluk halini almış...Kendi kendime; herhalde Hüseyin hâkime, lisanı hâl ile, ayağıma bir pantolon, gömleğime bir ceket, çamuruma bir ayakkabı almak için çaldım diyor, dedim. Fakat bu çocuklar bizim gibi, büyük insanlar gibi, yalancı değiller. Ne diyor, biliyor musun?

- Söylesene, niye çaldın?

- Param yoktu, onun için.

- Parayı ne yapacaktın?

- Fındık, fıstık alırdım. Sinemaya giderdim."(4)

Yazar çocuğun böyle düşünmesini sonradan normal karşılıyor. O-na göre çocuğun üstünü başını düşünmesi gereken ailesidir. Çocukların dokuz aylıkken hırsızlık yapması mümkün olsaydı ne için çaldın? sorusuna verecekleri cevap "Gökteki ayı satın alacaktım" olurdu, demektedir.

---

(1) Sait Faik Abasıyanık a.g.e., s.96

(2) Sait Faik Abasıyanık a.g.e., s.159

(3) Sait Faik Abasıyanık, BE.8,Tüneldeki Çocuk-Mahkeme Kapısı, Bilgi Yay., Ank., 1990 s.160

(4) Sait Faik Abasıyanık a.g.e., s.160

11. SOKAK ÇOCUKLARI

"Yıllarca anlatılan, artık tükenmiştir" denilen İstanbul'u bir üslupta değerlendiren yazar hiç bir unsuru gözardı etmemiştir. Daha önce belirttiğimiz gibi o daha çok olumsuzlukları öykülerinde işlemiştir. Bu olumsuzluklardan yola çıkarak, toplumdaki bazı çarpıklıklara bir parça çözüm yolları arama yoluna gitmiştir.

Bir yazar, kalemini her şeyden önce toplumun düzeni için oynatmalıdır. Bu ölçüyü kendine vazife edinen Sait Faik öykülerinde, gerek kahramanları gerek olaylarıyla olumsuzluklara çözüm yolları aramıştır. Yazar herşeyden önce "insanı" ele almıştır. Yazar insanları iyi ve kötü yönleriyle birlikte sever. "Yandan Çarklı" öyküsünde insana duyduğu sevgiyi şöyle dile getirir:

"Her şeyin fakir elbiseleri gibi lime lime, nem almış sıvalar gibi parça parça döküldüğü zaman yalnız sen varsın insan. Yalnız sen varsın..."(1)

İnsan kavramı ortaya koyarken parklarda uyumuş çocuklara da değiniyor. Kimbilir o vakitte evinde, sıcak yatağında uyuması gereken bir çocuğun parklarda uyuması, yazarın zihninde neler çağrıştırmıştır.

Sokak Çocukları, bir toplumun belki en dramatik birimidir. Masumluğuyla, saflığıyla, annesi babası yanında olması gereken çocukların sokaklarda yaşaması çok acıdır. Çocukta bitmeyen tükenmeyen bir sevgi susuzluğu vardır. Bu susuzluk ne kadar çok giderilirse, çocuk, gelecekteki hayatında o kadar faydalı olur. Böyle bir çocuğu yazar bize "Serseri Çocukla Köpek" isimli öyküsünde anlatır. (2) Hikaye şu cümlelerle başlar: "Köpeği omuzuna almış gidiyordu. Köpek de sokak çocuğu da pis değildi. Kirliydipler. Köpek iki aylıktı. Çocuk on yaşındaydı. Vakit de gece yarısı"(3)

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, BE.6, Havuz Başı-Son Kuşlar, Bilgi Yayınları, Ank. 1990, s.191

(2) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.87

(3) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.87

Bu cümleler çok güzeldir. "Pis değildi. Kirliydim" ifadesi dikkat çekicidir. Dikkati çeken bir başka özellik de, köpeğin de küçük olması. İkisi arasında kader birliği vardır. İkisi de kendi iradeleri dışında sokaktaydılar. Pislik doğuştan gelen bir özelliktir. Fakat kir sonradan olur ve daha kolay temizlenebilir. Bu çocuk diğer çocuklar gibi topluma kazandırılabilir.

Vaktin gece yarısı olması ve gecenin yarısında on yaşında bir çocuğun dışarıda olması da ayrı bir husustur.

Öykünün sonu şöyledir:

"Küçük köpek ince sevinç çığlıkları çıkarıyor, zıplıyor, havlıyor atlıyordu. Küçük serseri:

"...- Köpek çocuğun sözlerini anlamış, susmuştu. Çocuk şarkıya başladı:

Karakolda ayna var ayna var

Kız kolunda damga var damga var

Gözlerinden bellidir Karabaş

Sende de bana sevda var

Köpeğe doğru eğildi. Onu hırpalarcasına okşadı.

- Ben de de sana sevda var!... dedi. (1)

- Köpekle çocuk arasındaki ilişki çok sıcaktır. İnsanoğlu nasıl olursa olsun birilerinin sevgisine ihtiyaç duyar. Hele bu bir çocuksa bu ihtiyaç daha fazladır. Bu çocuk ister köprü altında yatsın, ister gece yarısı bir sokak ortasında olsun değişmez. Kendini sevecek bir anne bir babası olmayan, kısaca bir aile sıcaklığını duyanayan çocuk sevgi ihtiyacını bir köpekle de gidermeye çalışabilir. Sait Faik bunu çok ustaca ifade etmiştir.

Yaşamı boyunca dostlarından uzak yaşamayı tercih eden Sait Faik de aslında yalnız bir insandır. Uzun dostlukları yoktur. O da öyküde olduğu gibi yalnızlığını paylaşacak birilerini arar, durur. Bazen bir sokak çocuğu bulur.

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.88

"Balıkçısını Bulan Olta" öyküsünde de bu türden bir sokak çocuğuna rastlıyoruz. Şair bu hikayede İstanbul limanını uzun uzun tasvir eder. Hayallerini, arzularını ve yazmak için ne tür hürriyete ihtiyaç duyduğunu anlatır. "Beş Papel"(1) verip bir naylon olta alır. Bu oltayla balık tutacak, satacak akşamları aldığı parayla içecektir. Fakat o ruh halinde canı balık tutmak istemez. İçini derin bir hürriyet duygusu kaplar, kendini köprü altında bulur. Buradaki durumu bize şöyle betimler:

"...Önümde karpit lambası yanan pırıl pırıl bir sandal, kenar-
da ispirto içen bir ihtiyar, onun yanında uykusuz, benim yanımda
hayal gibi, dikilmiş, perişan, zayıf bir çocuk...(2)

Bu küçük sokak çocuğu yazarın dikkatini çeker. Çocuğu şu cümlelerle bize anlatır:

"Yüzüne baktım: Yüzü kirli beyaz, açık mavi süt rengi idi. Bunun kanatları birbirine yapışmıştı. Karanlık dişleri vardı. Zayıf, ince boylu, yırtık kasketi, uzun, kirli, güzel parmakları..."(3)

Sokak çocuğunun perişan görüntüsü yazarın merhametini cezbeder. Yazar gider çocuğa bir simit alır ve beş papele aldığı oltasını da aralarında geçen şu konuşmalardan sonra çocuğa bırakır:

-...Nerelisin?

- Sorma geç'ten!

- Sen oltayı biraz tutsana

Gidip bir simit aldım, geldim. Oltayı vermek istedi.

- Kalsın kalsın-dedim-ben biraz dinleneyim.

Bu işi evvelce yaptığı belli, oltayı sallayışı, tartışışı, bir balık tuttu. Balığı çekişi, hiç heyecanlanmayışı bana bu işe yabancı olmadığını anlatıyordu. Üç dakikada iki balık tuttu. Kendisine baktığını görünce:

- Oltamız yok, yoksa... dedi.(4)

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, BE.6, Havuz Başı-Son Kuşlar, Bilgi Yay. Ank. 1990

(2) Sait Faik Abasıyanık a.g.e., s.158

(3) Sait Faik Abasıyanık a.g.e., s.159

(4) Sait Faik Abasıyanık a.g.e., s.159

Kahramanın oltayı çocuğa vermesi, çocuğa bir fırsat verme meselesidir. Bu hareketiyle o, "aslında bu çocukların elinde imkan olsa bir şeyler yapabilirler" demektedir. Buradaki sokak çocuğunun hiç de kötü bir çocuk olmadığını görüyoruz. Hem kötü değil hem de beceriklidir. Yazarın oltayı ona vermesiyle belki balık tutarak o da kendine göre üç-beş kuruş kazanabileeeektir.

Sokak çocuklarının bir kısmı sinema kapısına sığınırılar.

"Cezayir Mahallesi" öyküsünde de bu durumu şu şekilde anlatır:

"...Şu sinema kapısına sığınmış sefil çocuğa, belki birinin içinden gelir de bir yarım teklik toka eder. O da gider, bir sinemanın ön sıralarından birine oturur, ayaklarını önündeki sıranın tahtasına diker, kendini biraz aşağı kaydırır, koltuğunun üst tahtasına, içinde nasıl bir film oynadığını merak ettiği kafasını yaslar..."(1)

Yer bulamayan çocuklar aynı zamanda kahvehanelere sığınırılar. Soğuktan donmuş minicik vücutlarını buralarda bir parça ısıtmaya çalışırlardı.

Görüldüğü gibi Sait Faik sokak çocuklarını nerede olsa bulur. Öykülerinde daha çok olumsuz tipleri işleyen yazar onları kendine yakın hisseder. Onların acınacak hallerini tasvir eder, bir şeyler yapamamanın sıkıntısını duyar. İçinde insanlara karşı büyük bir sevgi besleyen yazar bütün insanların mutlu olmasını, sıkıntısız olmasını ister. Öykülerinde bu tür çocuklara yer vererek insanların dikkatini bu probleme doğru çeker.

"Bir insanı sevmekle başlar her şey" diyen Sait Faik'e göre en çok sevilmesi gereken şey çocuktur. Çocuğa yakışan şey de mutluluktur. Bir çocuk mutlu değilse Sait Faik de mutlu değildir. Bu mutsuzluğun nedenini araştıran yazar, onların derdine derman olmanın yollarını arar, durur. Zor durumda olan, mutsuz olan çocukları onun öykülerinde çok sık görmemizin sebebi yazarın bu düşüncesidir.

---

(1) Sait Faik Abasıyanık BE 6, Havuz Başı-Son Kuşlar, Bilgi Yay., Ank., 1990 s.159

"Gece İşi" (1) öyküsünde de bir sabahçı kahvesine sığınan çocuklardan bahseder. Kahveye gelen müşteri ve kahveci arasında bazı konuşmalar geçer. Kahveye sığınmış çocukların tasvirleri ve konuşmaları şöyledir:

"...Sedirin üzerinde iki çıplak, küçük insan uyukluyor, onlar bu oldukça ılık kahvede nala üşüyorlardı. Ömer yalnız burunları, bir karpuz çekirdeği kadar ufak burunları gözüken bu insanlara yaklaştı.

-Bunlar da ne Ali?

Ali, Ömer'in yanına gelmiş; muzdarip, acı bir yüz takınmıştı.

-Sokak çocukları zavallılar. Almasak olmuyor.

Ömer duvardaki halıyı, koca elleriyle kucaklayıp söktü.

-Bedava acıyacağına-dedi-bu paçavrayı üstlerine örtüversene.

Baksana nerdeyse donacaklar.

Çıplakları kapanmış iki küçük çocuk üzerlerine atılan halıya büründüler. Birbirlerine karşı dönerek sarılıp yeniden derin uykularına dıştılar. (2)

Öykülerden aldığımız örneklerde, sokak çocuklarının içler acısı durumu bize anlatılmaktadır. Hemen her örnekte yazarın bu durumdan duyduğu üzüntüyü, derin bir iç huzursuzluğunu hissediyoruz. Sokak çocuklarının olumsuz yönlerini verdikten sonra muhakkak masum yönlerini veriyor. "Balıkçısını Bulan Olta" adlı öyküsünde çocuk bir şeyler bererebiliyor, aynı zamanda hırsız değil, oltayı bırakıp sinit almaya gidiyor, ve döndüğünde çocuk orada oluyor. (3)

"Gece İşi" adlı öyküde de kahvehaneye sığınmış çocukların uykuya dalmalarını anlatırken masumluk ifade eden şu cümleleri kullanıyor:

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, BE.1, Semaver-Sarnıç, Bilgi Yay. Ank. 1990 s.157

(2) Sait Faik Abasıyanık, Semaver-Sarnıç, Bilgi Yay. Ank., 1990 s.157

(3) Sait Faik Abasıyanık, Havuz Başı-Son Kuşlar Bilgi Yay. Ank., 1990 s.158

"Derin çocuk uykularına düştüler" (1)

Sait Faik, toplumun sancısını içinde duyan her sanatkar gibi, bunun huzursuzluğunu yaşıyor, okuyucusuna bunu yansıtmaya çalışıyor, Aslında o etrafımızda hepimizin her gün rastladığı, bağı- şıklık duyupda etkilenmediği bütün çarpıklıklardan rahatsız o- luyordu. Sanırım şu cümleler bunun en güzel göstergesidir:

"Bu dünyada insan en bahtiyar mahluktur..."

O halde niçin sokakta çıplak çocuklar, az gezenler, işsiz de- likanlılar titreşen köylüler, yalnız namazlarını ve torunlarını seven ihtiyarlar vardı? (2)

Sanatçının görevinin toplumu uyarmak, aydınlatmak olduğuna i- nanan Sait Faik bu görevin bilincindedir. İnsanları toplum prob- lemleri karşısında duyarlı olmaya çağırın yazar insanları bir bütün için de girmek ve değerlendirmek istemektedir. Zengin bir ailenin çocuğu olmasına rağmen fakir insanların derdine daha çok eğilmiş, onları daha iyi anlamıştır. Ekonomik yönden yeterli bir düzeyde olmasına rağmen sokaktaki insanlara ulaşmanın onlara yar- dım elini uzatmanın yıllarını aramıştır. Bu çocuklara da hep iyi ve umut dolu olarak bakan sanatçımız onları da masum ve ilgiye muhtaç olarak görmüş ve göstermiştir.

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, B.E.1, Semaver-Sarnıç, Bilgi Yay., Ank., 1990 s.158

(2) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e. s.123

12. BESLEME ÇOCUKLAR

Yazar öykülerinde besleme çocuklara pek fazla yer vermemiştir. Yalnızca "Bohça" isimli öyküsü bu konuyla ilgilidir. Bu öykü baştan sona öykü kahramanı olan yaramaz bir küçük bey'in evlerindeki beslemeyle olan ilişkisini anlatır. Öyküyü kısaca burada özetleyelim:

Öykünün kahramanı evin küçük beyidir. Bu çocuk alabildiğine yaramaz ve biraz da acımasızdır. Çocuğun yaramazlığını yazar bize şu cümlelerle anlatıyor:

"Ben ne hain bir burjuva çocuğuydum, bilmezsiniz. Ona ne eziyetler etmedim. Esmer teninde yer yer çürükler peyda oldu. Yaralar açıldı. Küçük, şekilleri bozulmuş ellerinin yukarısındaki narin ve mor damarları okunan bileklerine ne tırnak yaraları açmadım.

Bütün işkencelerime, eziyetlerime rağmen, yine benimle laubali oluyordu. O zaman suratına tükürür, o zaman tokatlardım."

(1)

Küçük Bey evlerindeki besleme kızla çok uğraşır. Besleme çektiği bütün işkencelere, maruz kaldığı bütün şeylere rağmen yine de evin çocuğuyla iyi geçinir. Zamanla küçük beyle besleme kız arasında duygusal bir bağ oluşur. Bu ilgi, küçük beyin rüyasından sonra daha belirginleşir. Yazar rüyayı bize şu cümlelerle anlatır:

"Rüyamda, o zamanlar dedeme, sonraları Nurbaba ve şimdi Noel babaya benzettiğim bir adam, elimden tutarak onun elini avucuma koymuştu.

- Sakın-demişti - kavga etmeyin.

Ve o ihtiyar, gür kaşlarını alt kirpiklerine kadar eğerek çatmıştı. Ondan sonra kavga etmemiştik. Bu kavga etmeyişin, rüyada vaki bir hadise olduğunu işaret etmek lazım. Evet bu bir rüya idi.

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, BE 1, Semaver-Sarnıç, Bilgi Yay.,

Ank., 1990 s.48

Şöyle devam eder:

Dut ağacının dibinde el ele idik. Saka kuşu ötede, ayva ağacında ötüyordu. Gökte, büyük yıldızlar vardı. Bir göl kenarında sazlı ve sakallı bir koy kadar kocaman bir ay, ufkun bir köşesini doldurmuştu. Biz bu göl kenarına benzeyen Ay'a doğru yürüyorduk."(1).

Hikayenin başka bir yerinde besleme kıza küçük bey şöyle der:

"Kız sen de benim hoşuma gidiyorsun. Hem de her gün yiyip sana vermediğim çok sevdiğim şam fıstıklarından daha çok"(2)

Fakat masumca bir çocuksu heyecanla başlayan bu yasak aşk evin annesinin ikisini birlikte yakalamasına kadar devam eder. Sonra küçük beslemenin bu evdeki varlığına son verilir:

"Yanyana dut ağacının dibinde idik... Kafası dizimde idi, kokusu burnumda, ve annem bizi bu şekilde yakaladığı zaman bir yaz öğlesi idi"...

Ben eve doğru yürüdüm. O, mutfakta yoktu.

Bohçasının, sandık odasının köşeciğinde olduğunu evde herkes bilirdi. Evde bir şey kaybolduğu zaman evvela gizlice üzeri kırmızı beyaz, sarı lacivert yamalı bohça aranırdı.

Aradığım bohçayı, sandık odasının naftalin kokan köşesinde bulamadım. (3)

Burada bize anlatılan besleme kız çocuk denecek yaşta. Öykü okunduğunda, üzerine düşen her türlü vazifeyi yapan, çekingen birisi olduğu hissini uyandırır.

Ne olursa olsun bir beslemenin bile hislerinin olduğunu, onun da birşeyler hissettiğinin bize verilmesi dikkat çekicidir. O evde hizmet etmesinin dışında sevmesini de bilir. Şanssızlığı sevdiği kişinin evin oğlu olmasıdır. Bu küçük yasak aşkı yüzünden, belki de zar zor bulduğu bir barınağı yitirir. Bunu pahalı öder. Hikayedeki besleme kıızı anlatan cümleler onu zihnimize canlandırır.

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.49

(2) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.50

(3) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e., s.50

"Mahalle şivesiyle konuşur. Mahzun gözleri vardır.(1)" Yukarıda al-
dığımız cümlelerden de anlaşıldığı gibi, sürekli ezilir. Hikaye-
de kesin bir yaş belirtilmemesine rağmen henüz onüç-ondört yaşla-
rı civarında, yeni yetişmeye başlayan bir kız çocuğudur. Aynı za-
manda güzeldir. O'nu tasvir etmesi bakımından şu cümleler önemli-
dir.:

"O, siyah fistanının göğsünde, daha doğrusu uzun ve kemiksiz
boynuna çok yakın bir yerinde bir kırmızı turp kadar büyük meme-
leri, güneşten uçları sararmış saçları, yüzünün esmerliğine naza-
ran, fevkalade beyaz, muntazam ayakları..."(2) Bir başka yerde
besleme kız şu şekilde anlatır:

"Badem gözleri şişkindi. Boynunda püre yeniklerini andıran be-
nekler vardı..."(3)

Dikkati çeken bir başka husus da evde birşey kaybolduğunda O'-
nun bohçasının aranmasıdır. (2) Yazar toplumdaki haksızlıkların
hemen hepsine eserlerinde yer vermeye çalışmıştır. Buradaki hak-
sızlık ise küçük beslemeye yapılan haksızlıktır. Ne olursa olsun
o küçük bir çocuktur.

Burada anlatılan küçük beyin Sait Faik'in kendisi olduğuna da-
ir görüşler bulunmaktadır. Yazarın, zengin bir ailenin şımartılmış
bir çocuğu olması, dedesinden bahsedilmesi gibi özellikler bizi
bu yargıya götürmektedir.

Bilindiği gibi Sait Faik bir çok öyküsünde bizzat kendisini an-
latmaktadır. Yazarımız öykülerine kendi yaşamını rahatlıkla sokmak-
tadır. Bunu yaparken bazen anlattığı şeyleri bizzat yaşadığını a-
çıkça belirtmektedir.

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e.s.48

(2) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e.s.48

(3) Sait Faik Abasıyanık, a.g.e.s.,49-50

SONUÇ

Türk Edebiyatının seçkin öykücüsü Sait Faik Abasıyanık "Bir insanı sevmekle başlar her şey" derken insan sevgisinin önemini vurgulamıştır. İnsanlar içinde de en çok çocukları seven yazar bir şiirinde de şöyle der:

"Neremden geliyor bu sevinç
Sana baktıkça çocuğum"

Sait Faik, yaşamın güzelliklerini insanlara farkettermek istemiş öykülerinde şiirsel ifadeler kullanmıştır. Duyarlı bir kişiliğe sahip olan yazar, iyi bir gözlemle doğayı ve insanı yorumlamıştır.

Öykülerinde değişik çocuk tiplerine yer veren Sait Faik, günlük hayatta her gün görebileceğimiz çocukları gerçekçi bir anlatımla öykülerine kahraman yapmıştır. Doğrudan çocuğu anlatmayan öykülerinde ise diğer öykü kişilerini anlatırken onları çocuğa benzetmiştir. Kahramanlarının bir çok özelliklerini anlatırken hep çocukla ilgili benzetmeler kullanmıştır.

Çocukların dünyasına giren yazar, onların sevgilerini, acılarını, kederlerini paylaşmıştır. Üzülen bir çocuğun üzüntüsünü giderme mücadelesi veren Sait Faik, bazen çocukları mutlu etmek arzusu ile salıncaklar yapmak isteyen bir kahraman bazen uçurtması yırtılan bir çocuğa uçurtma yapmak isteyen bir kişi olarak karşımıza çıkar. O çocukların tamamını sever. Bir çocuğun sevilme nedeni onun sadece çocuk olmasından kaynaklanmaktadır. Bu çocuk bazen fakir bir manalle çocuğu, bazen geçimini temin etmeğe çalışan bir çocuk, bazen köprü altında yaşamak zorunda kalmış bir çocuk, bazen sigara, kumar müptelası, bazen masum bir köylü, bazen yaşamak için çalmak zorunda kalan suçlu çocuklar olarak karşımıza çıkarlar.

Sait Faik çocukların yanlış yola sapmalarını toplumun onlara olan ilgisizliğine bağlar. Yazarın daha çok anlattığı çocuklar yoksul çocuklardır. Yoksulluktan dolayı çocukların sıkıntılarını gözlemleyen yazar onların fiziki portrelerini gözler önüne sermiştir.

İlk öykülerinde daha çok çocukları işleyen Sait Faik sonraki öykülerinde ağırlıklı olarak çocukları işlememiştir.

Zaman zaman çocukluk anlarına dalan yazarımız o yıllardaki anılarına öykülerinde yer vermiştir. Bazen çocukluğa özlem duymuş, içinde hiç bitmeyen bir çocukluk olduğunu ifade etmiştir. Yazarı çocuklara bağlayan en etkili şey onların saf, temiz kalpli masum yaratılışlı olmalarıdır. Seçtiği çocuk tiplerini işlerken o çocuğun şahsında aynı konumdaki bütün çocukları işleyen Sait Faik, hemen her gördüğü çocukla arkadaşlık kurar. Çocuklar onun en samimi dostlardır. Onlarla konuşmaktan büyük zevk duyar, kendi deyişiyle "deli divane" olur. Dünyaya hep bir çocuk gözüyle bakan Sait Faik, hayatın problemleri zorlukları karşısında bir çocuk gibi davranmıştır. Hayattan daima zevk alınacak şeyler olduğuna inanmıştır. Ona göre çocuklar "arzuların, hayallerin, ümitlerin, fantezilerin, olmaz güzelliklerin memleketinde yaşarlar."(1) Sait Faik her yönüyle çocukları, çocukluğu güzel bulur.

Yazarı öne çıkaran en önemli özelliği, anlatışındaki ustalıktır. Çocuklardan bahsederken kullandığı sözcükler seçkin ifadeleri oluştururlar. "Beklerdik, masalımıza aydan çocuklar gelecekti"(2) derken şiirsel ifadeleri yakalamıştır.

Yakın, öz ve içten ifadeleriyle çevresinde ilgisini çeken herkesi, her şeyi öyküsünde işleyen Sait Faik çocuklara olan bakış tarzı, canlı ve sevecen ifadeleri ile orjinal anlatışını birleştirmiştir. Dünyanın en sevimli ve masum yaratıkları çocuklar onun öykülerinde değişik tipler altında sık sık görülmüştür. Onun öykülerini okuyan insanlar yaşamın doğallığı içinde göremedikleri güzellikleri keşfederler. Öykülerde işlenen çocuklar her gün çevremizde görebileceğimiz, belki bakıp da göremediğimiz çocuklardır. Çocukları anlatırken daha titiz davranan yazar onları çok itinalı ve güzel bir şekilde betimlemiştir. Bir çocuğun yüzündeki sevincini, yüreğindeki coşkuyu hisseden Sait Faik bu duyguları okuyucusuna hissettirecek ölçüde etkili bir şekilde anlatmıştır. Öykülerini okuyan kişiler onun güzel dünyasına kendilerini ister istemez kaptırırlar. Sait Faik'in amacı da zaten budur.

---

(1) Sait Faik Abasıyanık, BE8, Tüneldeki Çocuk-Mahkeme Kapısı, Bilgi Yay., Ank.1990 s.160

(2) Sait Faik Abasıyanık, BE6 Havuz Başı-Son Kuşlar, Bilgi Yay. Ank.1990.,s.77

Ona göre, "Edebi eserler insanı yeni ve mesut, başka, iyi ve güzel bir dünyaya götürmeye yardım etmiyorlarsa neye yarar?(1)

Çocukları işlediği öykülerinde dünyaya çocuk gözüyle bakan yazar onlar gibi düşünmüş, onlar gibi davranmış kendini çocuk gibi görerek içindeki çocuksuluğu ön plana çıkarmıştır.

Çocukların toplumun ilgisine göre şekillendiğine inanan Sait Faik kötü yoldaki çocukların da yine toplumun ihmali sonucu olumsuz davranmaya itildiklerine inanır.

Çocuklar karşısındaki içten tavırlarıyla, yürekten canlı ifadeleriyle evrensel bir çizgi yakalayan Sait Faik bugün hak ettiği yerde değerini korumaktadır. Geçen zaman onun söyleyişlerindeki ustalığı ve canlılığı eskitememiştir.

Gelecekte çocuklar adına umutlu olan Sait Faik onlar için bütün güzelliklerin hazırlanmasını arzu eder: "Son Kuşlar" öyküsünde gelecekte çocuklara daha güzel bir doğa bırakmanın endişesini taşır. Bir şiirinde bir boyacı çocuğunun oğlunun gelecekte mezarı başında Karacaoğlan'dan, Orhan Veli'den, Yunus'tan şiir okumasını dilerken, o gün boyacı olmak zorunda olan eğitim alamamış çocuğun gelecekteki neslinin daha iyi koşullarda yetişmesini ümit etmektedir.

Bugün onun arzu ettiği, öykülerinde ve şiirlerinde işlediği çocukların neslinden birinin onun mezarında Karacaoğlan'dan, Orhan Veli'den Yunus'tan bir şiir okumasını diliyorum.

---

(1) Muzaffer Uyguner, Sait Faik Abasıyanık, TDK Yay., Ank. 1983, s.196

K A Y N A K L A R

A. İNCELENEN ESERLER

Abasıyanık, Sait Faik, Alemdağda Var Bir Yılan-Az Şekerli, B.E.7, Bilgi Yayınevi, Ank. 1990.

_____, Açık Hava Oteli - Konuşmalar - Mektuplar, B.E.10, Bilgi Yayınevi, Ank. 1988.

_____, Balıkçının Ölümü - Yaşasın Edebiyat, B.E.9, Bilgi Yayınevi, Ank. 1989.

_____, Bitmemiş Senfoni ve Sait Faik Kaynakçası, B.E.15, Bilgi Yayınevi, Ank. 1989.

_____, Havuz Başı - Son Kuşlar, B.E.6, Bilgi Yayınevi, Ank. 1990.

_____, Kumpanya - Kayıp Aranıyor, B.E.5, Bilgi Yayınevi, Ank. 1989.

_____, Mahalle Kahvesi-Havada Bulut, B.E.4, Bilgi Yayınevi, Ank. 1990.

_____, Medâr-ı Mâişet Motoru, B.E.3, Bilgi Yayınevi, Ank. 1985.

_____, Semaver-Sarıç, B.E.1, Bilgi Yayınevi, Ank. 1990.

_____, Sevgiliye Mektup, B.E.14, Bilgi Yayınevi, Ank. 1987.

_____, Şahmerdan - Lüzumsuz Adam, B.E.2, Bilgi Yayınevi, Ank. 1989.

_____, Şimdi Sevişme Vakti, B.E.13, Bilgi Yayınevi, Ank. 1986.

_____, Tüneldeki Çocuk - Mahkeme Kapısı, B.E.8, Bilgi Yayınevi, Ank. 1990

B. YARARLANILAN DİĞER ESERLER

Ağaoğlu, Samet, Sait Faik, Varlık Dergisi 1 Ağustos 1954, Sayı 409.

Akay, İhsan, Sait Faik'in Sanatı, Varlık Dergisi, Yıl 1955, Sayı 422.

Akbal, Oktay, Sait Faik'in Türk Öyküsündeki Yeri, Varlık 1974, sayı 800.

- Alangu, Tahir, Cumhuriyetten sonra Hikaye ve roman Antoloji 2. cilt, İst. 1965.
- Alptekin, Mahmut, Bir öykü ustası, Sait Faik Abasıyanık, İnceleme, Dilek yay., İst. 1976.
- Barkın, Oğuz Ahmet, "Lüzumsuz Adamla Tekrar Buluşma" Meydan Dergisi, 15 Haziran 1965 ,Sayı 15.
- Baykurt, Fakir, Sait Faik'in Türk Öyküsündeki yeri, Varlık 1974 ,Sayı 802.
- Buğra, Tarık, Dünya Edebiyatından Seçmeler, Seçme Hikayeler, Sait Faik Abasıyanık, M.E.B. Yay., İst. 1990.
- Cılızoğlu, Tanju, Ölü Sait'in Yaşayan Kişileri, On Üç Dergisi, Cilt 2, yıl 1957 ,Sayı 23-24.
- Ergin, Metin, Sait Faik'in Annesi Oğlunu Anlatıyor, Cumhuriyet 9,10 Eylül 1954.
- Gencer, Fevzi, Sait Faik'te İnsan Sevgisi, Karınca Matbaacılık, İzmir 1977.
- Hızlan, Doğan, Sait Faik'in Türk Öyküsündeki Yeri, Varlık Dergisi 1974, sayı 800.
- Kansu, Ceyhun Atıf, Sait Faik'in Türk Öyküsündeki Yeri, Varlık Dergisi, Yıl 1974, Sayı 800
- Kaplan, Mehmet, Hikâye Tahlilleri, Dergah Yayınları, İst. 1984.
- Kavaz, İbrahim, Sait Faik Abasıyanık, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ 1990.
- Kavcar, Cahit, Edebiyat ve Eğitim, Ank. Üniv. Eğitim Bilimleri Fak. Yay., Ankara 1982.
- Kırcı, Mustafa, Ziya Osman Saba'nın Şiirlerinde Çocukluk Özlemi ve Geçen Zaman, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Yıl 1991 ,Sayı 6.
- Köklügiller, Ahmet, Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar, Kaya Yay., İst., 1969.
- Kurdakul, Şükran, Sait Faik'in Duyarlılığı, Varlık Dergisi, Yıl 1984,Sayı 920.

Kutlu, Mustafa, Sait Faik'in Hikaye Dünyası, Dergah Yay. İst.1989.

Mutluay, Rauf, Sait Faik'in Türk Öyküsündeki Yeri, Varlık, 1974, Sayı 800.

Naci, Fethi, Bir Hikayeci: Sait Faik, Bir romancı: Yaşar Kemal, Gerçek Yayınevi, İst. 1990.

_____, Dost Dergisi, Cilt 7, Şubat 1961, Sayı 41.

Özbalcı, Mustafa, C. Külebi'nin Şiirlerinde Kadınlar ve Çocuklar, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fak. Dergisi, Aralık 1992, Sayı 7.

Süha Hakkı, Sait Faik, Yeni Mecmua, 2 Ağustos 1940., Sayı 5.

Seyda, Mehmet, Son Havadis Gazetesi, İnsanın Değeri, İstanbul, 04.12.1960.

Taş, Fahri, Sait Faik Abasıyanık, Kültür ve Turizm Bak. Yay., Ank. 1988.

Uyguner, Muzaffer, Sait Faik Abasıyanık, TDK Yay., Ank. 1983.

_____, Sait Faik Abasıyanık, Varlık Yay., İst. 1964.

_____, Sait Faik'in Sanat Görüşü, Varlık Dergisi Yıl, 1974.

Ürgüp, Fikret, Sait Faik'in Psikolojik Yapısı Üzerine Bir Deneme, Yeditepe Dergisi, Nisan 1964, Sayı 6.

_____, Sait Faik'i Anış, Yeni İnsan Dergisi, Cilt 3, İst. 1965, Sayı 5.

C. SAİT FAİK ABASIYANIK ÜSTÜNE YAPILAN TEZLER

Akbulak, Semiha: Sait Faik'in "Alemdağda Var Bir Yılan" Adlı Hikaye Kitabındaki Kelimelerin Alfabetik Lugatı, İst. Üniv. Edebiyat Fak. Basılmamış Lisans Tezi, İst. 1973.

Akkoyunlu, Gülcan: Sait Faik'in Hikâyelerinde Tipler, Ank. Üniv. DTCTF Basılmamış Lisans Tezi, Ank. 1968.

Akkuş, İbrahim: Sait Faik'te Çocuk Temi, Uludağ Üniv. Necati Bey Eğitim Fak., Basılmamış Lisans Tezi, Balıkesir, 1984.

Büyüksener, Ayla: Sait Faik Abasıyanık'a Göre Burgaz adası Balıkçılık Dili (İst. Üniv. Edebiyat Fak. Basılmamış Lisans, İst. 1964).

Candaş, Cihat: Sait Faik'in Dili, Ank. Üniv. DTCTF Basılmamış Lisans Tezi, Ankara.

Deveci, Yavuz: Sait Faik'in Hikayelerinde Çevre İncelemesi Ank. Üniv. DTCTF Basılmamış Lisans Tezi, Ank.

Doğan, Ayla: Sait Faik'te Hayvan Unsuru, İst. Üniv. Edebiyat Fak. Basılmamış Lisans Tezi, İst. 1966.

Doğan, Selahattin: Sait Faik Abasıyanık'ın Hikaye Tekniği, Atatürk Üniv. Edebiyat Fak., Basılmamış Lisans Tezi, Erzurum, 1968.

Gençoğlu, Birsen: Sait Faik'te İnsan, Ank. Üniv. DTCTF Basılmamış Lisans Tezi, Ankara.

Göktaş, Nevzat: Sait Faik'in Hikayelerinde Mekan, Ank. Üniv. DTCTF Basılmamış Lisans Tezi, Ank, 1986.

Gönül, Mehmet: Sait Faik'in Hikayelerinde Sosyal Temalar, Ank. Üniv. DTCTF Basılmamış Lisans Tezi, Ank. 1969.

- Güngör, Ülkü: Sait Faik Abasıyanık'ın Şiirleri, Atatürk Üniv. Edebiyat Fak. Basılmamış Lisans Tezi, Erzurum, 1968.
- Gürsel, Ayşe: Sait Faik'in Hikayelerinde Deniz İnsanları, Ank. Üniv. DTCF Basılmamış Lisans Tezi, Ankara.
- İncesu, Şehnaz: Sait Faik'in Öykülerinde İstanbul, Ank. Üniv. DTCF Basılmamış Lisans T. ANK. 1986
- Kavaz, İbrahim, S. Faik ABASIYANIK, Doktora T., Fırat Üniv., Elazığ 1990
- Miskioğlu, Ahmet: Ana Temleriyle Sait Faik. İst. Üniv. Edebiyat Fak., Basılmamış Lisans Tezi, İst. 1954.
- Okumuş, Nevin: Sait Faik Abasıyanık'ın Semaver ve Alemdağda Var Bir Yılan Adlı Eserlerinde Sentaks Çalışmaları, İst. Üniv. Edebiyat Fak. Basılmamış Lisans Tezi, İst. 1966.
- Osmanoğlu, Nuray: Hikayeci olarak Sait Faik Abasıyanık, Ank. Üniv. DTCF Basılmamış Lisans Tezi, Ank. 1958.
- Sepetçioğlu, M. Necati: Sait Faik'in Hikayelerinde Su Unsuru, İst. Üniv. Edebiyat Fak. Basılmamış Lisans Tezi, İst. 1957.
- Seyfe, Ahmet: Sait Faik Abasıyanıkta Temalar, Ank. Üniv. DTCF Basılmamış Lisans Tezi, Ank. 1969.
- Şekerci, Atilla: Sait Faik'in Hikayelerinde Dil ve Üslup Özellikleri ve Kelime Hazinesi, Ank. Üniv. DTCF Basılmamış Lisans Tezi, Ankara.
- Taş, Fahrî: Sait Faik'in Eserlerinde İmajlar Atatürk Üniv. Edebiyat Fak. Lisans T. Erzurum 1986
- Taş, Songül: S. Faik'in Hikayelerinde Başlıca konular, İnönü Üniv. Sos. Bil. Ens. Malatya 1990.
- Timuroğlu, Ayla: Sait Faik'te Deyimler, İst. Üniv. Edebiyat Fak. Basılmamış Lisans Tezi, İst, 1973.
- Yazıcı, Gülşen: Sait Faik'in Hikayelerinde İstanbul, Atatürk Üniv. Edebiyat Fak. Basılmamış Lisans Tezi, Erzurum 1978.
- Yıldız, Şekip Ziya: Sait Faik'te Mekan, Atatürk Üniv. Edebiyat Fak. Basılmamış Lisans Tezi, Erzurum 1978.

ABSTRACT

SAİT FAİK ABASIYANIK AND CHILD

Sait Faik Abasıyanık who had received Honorary Membership from the Mark Twain Association in the USA for the services and his input he had given to the modern literature, has given a detailed look at the children's theme in his works.

Giving place to different types of children in his stories Sait Faik has manipulated the types of children that we can see in our everyday lives. He has linked the characters in his stories with children where he hasn't directly pointed at them.

The author who walked into the world of children has shared all their loves, bitterness and sorrows with them.

We had given a brief information about life of Sait Faik as well as his literary character, his understanding of art and his works before we look at "Sait Faik Abasıyanık and Child" in some detail.

We have also looked at children chapter by chapter in author's stories in the main section under "The Children in Sait Faik Abasıyanık's Stories" chapters are: Affection of Children, Descriptions of Children, Resembling of Children, Longing of Childhood, Sait Faik's Memories of his Childhood, (Lovely Children), Working Children Peasant Children, Street Kids, Servants and Descendant Children.

During our examination of the sections, we have given some examples in relation to these sections from the author's stories. Then we came up with a general decision. We haven't included in these sections, all the related examples of the stories. We have contended only with the original ones.

In the final section of our essay, we have stated all the thesis written on Sait Faik Abasıyanık within our reach. We have added the bibliography used at the end of our essay.

We have made a general evaluation of the essay in the conclusion chapter.

Advisor

Prof. Dr. Cahit KAVCAR

Submitter

Hüseyin ÖZCAN

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ